

צ'בזטי מזהר"ן

קמא

דף נט.

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה נ

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמה)

ליקוטי

צריכים לתקן זאת, דהיינו להשלים ולמלאות את העבודה שהיו יכולים לעבוד את השי" בכל אותו העת שהיו נזופים מלפניו ית' ורחוקים ממנו. ע"כ אחר שזוכין להתעורר לתשובה, צריכין זריזות גדול בעבודתו ית', ולרוץ מאוד מאוד, כדי שיזכה ע"י זריזות עבודתו לתקן ולהשלים גם חסרון העבודה של הימים שעברו, כי עכשיו צריך לרוץ במהירות גדול זה הדרך שהיה יכול לילך בזמן שהיה רחוק מהשי": ואמר לאנשיו בזה"ל, איר דארפט זיך זייער יאגין איר זאלט נאך קענין עפים האפין ^[2]: (לשון רבינו ז"ל)

נ ^[2] (תהלים כב) **הצילה מחרב נפשי מיד כלב** ^[1] וכו'.

כי כל הפוגם בברית, אין יכול להתפלל בבחי' **כל עצמותי תאמרנה** (תהלים לה). וכשאין מתפלל בבחי' **כל עצמותי**, אזי כלבא נחית ואכיל קורבנו, היינו תפלתו ^[1]. וכשמתפלל וטועם מתיקות בדיבורי התפלה, זאת הבחינה נקראת **כל עצמותי תאמרנה**. ואין יכול למעום מתיקות בתפלה, אלא כשתיקן פגם הברית. כי מיין מתיקין, זה בחי' מיין דכיינ ⁽¹⁾, **זרע קודש** ^[1], שמירת הברית. ומי שהוא בבחי' מיין מתיקין, אזי דיבוריו מתוקים וטובה^ה. וכשיוצאים מפיו ומשמיע לאזנו^ה, כמ"ש (ברכות טו) השמע לאזנך וכו', אזי נכנסים מתיקות המיין לתוך עצמותיו, בבחי' (משלי טו) **ישמועה טובה תדשן עצם**. וכשעצמות מרגישים מתיקות הדיבורים, זה בחי' **כל עצמותי תאמרנה** ^[1]. ואז ארי' נחית **ואכיל קורבננא** ^[2], כי עצם זה בחי' ארי' (כ"ש בתיקונים תי' ג') בהי"א תקונים האחרונים ^[2]) אבל מי שפגם בבריתו, הוא בבחי' מיין מרידן^ה, בבחי' (שמות טו) **ולא יכלו לשתות מים ממרה** ^[2], מיין מסאבין, זרע טמא. אזי אין יכול להתפלל בבחי' **כל עצמותי תאמרנה**, ואז כלבא נחית ^[1], שהוא בחי' מיין מרידן^ה, שצווה חב הב, והוא בחי' מרה דאית לה תרי פיות, והוא בחי' **חרב פיפיותי** ^[1]([משלי ה), בחי' גיהנם דאית לה **תרי בנות שצווחין חב הב** ^[2] (כ"ש בתיקונים שם). וזה בחי' חולאת שקורין ברעכניש ר"ל, ששובר עצמות של אדם, וזה מחמת קילקול המוח שבעצמות, בחי' מיין מסאבין, מיין מרידן^ה, שבא החולאת מוחה מחמת תאוות ניאוף : וזה שנצטוינו² בקרבן פסח (שמות יב) **ועצם לא תשכרו בו**, ^{(וכתו' בזהר (בא ד' מא ע"ב) שהיו מקיימין בעצמות לכלב תשליכון אותו} ^[2]), וזה היה קשה מאוד להמצרים ע"ש ^[1]) כדי שביחיו כ"א מישראל א"ע, אם בריתו על תקונו. כי בפסח כתיב בו (שם) **וכל ערל לא יאכל בו**, כי עיקר הפסח תלוי במצות מילה כידוע ^[2], וכשהשליכו את עצמותיו לכלבים, וראו אם שלמו בהם הכלבים חז"י, היו יודעים שאין הברית חז"י על תיקונו : וזה מה דאיתא בזהר (פ' קדושים ד' פ' ע"א) **אל תהיו כסוס כפרד** ^[2] לענין טומאת הברית, **אין הבין**, ומביא הפסוק ^[2] **והכלבים עזי נפש ע"ש** – בכנ מין שפגם בבריתו ישמור א"ע מכלבים ומחרב : **וזזה הצילה מחרב נפשי ומיד כלב** ^[2], אבל **הושיעני מפי אריה**, היינו כשאריה יאכל

הצילה מחרב נפשי נ אר"ע נא

קרבני, זה לי לישועה ^[2]. וזהו אצל חרב וכלב כתיב"ל לשון הצלה, ואצל אריה כתיב ישועה: **ודע** שעזי פנים שיש בדור, הן הן הכלבים ^[2], כמ"ש (ישעיה נז) **והכלבים עזי נפש**, והן עומדינ^ה וחולקים על תפלת איש הישראלי שעדיין לא תיקן בריתו בשלימות ^[2]: **וזזה** שאהו"ל (תענית יא:) **צורבא מרבנן דיתיב בתעניתא ליכול כלבא שירותא** ^[2], כי ל"בוודאי הצדיק אכילתו היא יקר הערך, כי משיביע את נפש דקדושה, כמ"ש (משלי יג) **צדיק אורכל לשובע נפשו** ^[2], והאי צורבא מרבנן דמרעייב את נפשו, ואין יודע להשביע נפשו, בשביל זה ליכול כלבא שירותא, שגם בהם כתיב לא ידעו שבעה, כי גם הוא אין יודע איך להשביע את נפשו היקרה ^[2]: ובשביל זה נקרא כלב בשם שגל (ר"ה ד.) כי הוא בא על תאוות המשגל כנ"ל: **ודווקא** שאין צריך להתענות ומתענה, אזי ליכול כלבא שרותא"ל. אבל מי שצריך להתענות, בוודאי צריך להתענות, ומצוה הוא ^[2]. וזה בחי' דיתיב בתעניתא, יתיב דייקא, יתיב הוא מורה על הדבר שאין משתנה כמובא ^[2]: (ע"כ לשונו ז"ל) ²²:

נא ^[2] (הגיגה יד:) ^[2] **אמר ר' עקיבא כשאתם מגיעין לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים שנאמר** ^[2] **דובר שקרים לא יכון לנגד עיני** :

כ'י השקר מוזיק לעינים בגשמיות וברוחניות, בבחי' ²¹(ישעיה ג) **ומשקרות עינים** ^[2]. כי כשהעינים כחות הם משקרין, שאינם מראין הדבר כמות שהוא, כגון על דבר גדול מראה שהוא קטן, ועל אחד שהוא שנים, היפך מן האמת. כי העינים נעשו כחות מן הדמעות, כמאמר חז"ל (שבת קנא ע"ב) **ושבו העבים אחר הגשם** ^[2] זה הראות שהולך אחר הכבי. ודמעות הן ממותרי המרה שחורה ^[2], שהטבע דוחה אותם לחוץ דרך העינים. והמרה שחורה ^[2], היא שואבת מעכירת הדמים. ועכירת הדמים הוא ע"י השקר. כי א"א לדבר שקר עד שיעקר את דמיו. ואמת א"א לדבר כ"א כשמוכך מקודם את הדמים ^[2]. כי עיקר הדיבור הוא הנפש, כמ"ש (ש"ה ה') **נפשי יצאה בדברו**. והנפש הוא הדם, כמ"ש (ויקרא יז) **כי הדם הוא הנפש**. נמצא כשאומר שקר יש לו עכירת הדמים, ומזה באה המרה שחורה, וממותרי המרה שחורה נתהוו הדמעות, ועי"ז העינים כחות. וזה בחי' (איוב ל') **הקוטפים מלוח עלי שיה**, מלוח, זה בחי' דמעות, שהם מים מלוחים, שבא ע"י שיחה: וזה בחי' אל תאמרו מים מים, שהוא אוהרה על שקר, ²²(כמו שסיים שם שנאמר **דובר שקרים לא יכון וכו')** מים מים, הם בחי' שקר, שהוא בחי' דמעות, שהם מים מלוחים. כי השותה מים מרודה צמאוונו, אך השותה מים מלוחים, לא די שאינו מרודה צמאוונו, אלא שמוסיף צמאון על צמאוונו ^[2], עד שצריך לשתות מים אחרים, לכבות צמאוונו, וע"כ נקרא השקר מים מים ^[2]. וזהו אל תאמרו מים מים, שהוא השקר, שנאמר **דובר שקרים לא יכון לנגד עיני** :

תורה אור

תורה נ

תהלים כב (כא) הצילה מחרב נפשי מיד כלב ויחית: תהלים לה (י) כל עצמותי תאמרנה ייךו מי כמון שכלת עני מקוץ קטנו וגני ואביון

מגולו: ישעיהו ו (יג) ועוד קה שערנה וקבה ותיקת לבקר פאלה וקאלו אשר בשכלת מצבת קם ירע קדש מצבתה:

משלי טו (ל) קמור עינים ישפח לב שמועה מוטה תדשן עצם: שמוט טו (כג) ונבא קדמה ולא יכלו לשלול מים מקרה כי קרים הם על בן קרא שקה קרה:

משלי ה (ד) ואתרית: קרה כלענה מזה קתרב פיות: תהלים קסט (ו) רוממות אל בגונום ותרב פיויות בידם: משלי פרק ל (טו) לעלוקה שתי בנות הב הב שלוש הקה לא תשבענה קרבע לא קמור הון: (טו) שאול וצור רתם ארץ לא שבעה מים ואש לא אקרה הון:

שמות משפטים כב (ל) ואנשי קדש תהיון לי וקשר בשנה טרפה לא תאכלו לכלב תשלכונ אלו:

שמות בא יב (טו) גבית אחר יאכל לא תורא מן הבית מן הקשר חוצה וקצם לא תשקרו בו:

שמות בא יב (טח) וכן יגור אחר גר וקצה פסח לידו המול לו כל יוך ואן יקרב לעשותו וקה כאורח הארץ וכל ערל לא יאכל בו: תהלים לב (ט) אל תהי כסוס קפור אין הבין בשנת ורסן ידיו לכלום אל קרב אליך: ישעיהו נו (יא) ונקלבים עזי נפש לא ידעו שבעה והקשר רעים לא ידעו הבין פלם ידרכם פנו איש לבצעו מקצה: משלי יג (כה) צדיק אבל נפשו ויבסן ורעים תהסר:

תורה נא

תהלים קא (ו) לא ישב בקרב ביתי עשה רמיה דבר שקרים לא יכון לנגד עיני:

ישעיהו ג (טו) ויאמר יקוץ יצן פי גבהו בנות ציון ותלכנה נטויות נטויות גרון וקשקרות עינים הלוך וקסף תלכנה ויגרנגליים תעסקנה: קהלת יב (ב) עד אשר לא תחשך השמש וקמור ויקרת והקובים וקבו הקבים אחר הקשם:

שיר השירים ה (ו) פתחתי אני לדודי ודודי חסם עבר נפשי יצאה בדרך בקשתיהו ולא מצאתיהו קמארי ולא עניני:

דברים עקב יב (כג) רק חוק לבלתי אבל הקם פי הקם הוא הקפס ולא תאכל הקפס עם הקשר: איוב ל (ד) הקספים מלוח עלי שיה וקשר רתמים תקסם:

^[1] בתורה-מאמר תורתו - תורתו - מאמר מאמר

^[2] צריכים אתם להודור מאד (בעבות ה') כדי שתפיקו עוד להשיג ששה.

^[3] תורה זו לשון רבינו לא ידוע והיא נחמית נאמרה

^[4] עין מחשבת חורין (ור' צדוק הכהן) פרק ה ד"ה וקבלתי - מה שכתב שם בקבל בידו על קליפת הבלב, ועין מור"ל אור חדש עמ' גז - הבלב פחות מנמצאים ואינו נחשב בריאה ובאר הגולה הוא תמידי - לית עניא נכלבא ותביעות עולם ב' תיב ארץ ארץ פ"א - אין עמ' נא שנת - פחות שנבראים ועמ' צב ד"ה - ד"ה כלבא, ועין בתי עי"ל ולא יתיך כלב לשון ד"ה ועי"ל תקבלה.

^[5] * עין תיקון כא דף טה, [מתחלתו] ודף כב: [ז"ה ועוד איתא תקונא] (תורה בראשית

^[6] עין **זוהר שטות נ**, [אע"פ הדומאל דזוטא אקרון מים מתוקים אינן דומאל דזוטא אקרון

^[7] * עין מרידן, מי המרים המארידן] **בזוהר נשא קדש קדש**, [כיון שצדקים אמרו ששילטו בגוים השדונים כנ"ל ולתורן ביוקן הקב"ה כשיטתו במרה] [ע"ש רע"ל בוף כגד:]

^[8] * ישעיהו ו' ג'

^[9] עין בדפורי תורה-ל וטובה ומתורלו וטובים

^[10] עין בדפורי תורה-ל לאונו, ומתורלו - לאונו

^[11] * עין תורה מן את ה'

^[12] * עין בדפורי תורה-ל קורבנו, ומתורלו - קורבני

^[13] * עין תורה עיני ויחם בתיקון כא דף מה.

^[14] ה"ל ע"כ ביאר חתום מרדכי שם.

^[15] דף קט תפלה ז"ל ועצם איתו אריה

^[16] * עין בדפורי תורה-ל מרידן, ומתורלו - מרידן

^[17] * עין תיקון ס' דף צג, ושם י' דף פ.

^[18] * עין בדפורי תורה-ל, דאם שגורה תפלותי בפי

^[19] [ע"ש פרש"י בסדוזה ואינו נכשל ונזבעת מלכי

^[20] אל פי כל מה שאני חפץ לתאריך בשל חלתי,

^[21] ואם לא ידוע אמ' שהוא מסורף ע"ש מרדכי

^[22] לשון מרדכי שם.

^[1] * עין בדפורי תורה-ל מרידן, ומתורלו - מרידן

^[12] בחתפא (ישעיהו ג') ותחשבת חוקון

^[13] פרש"י לשון הבטה, דבר אחר צובעת

^[14] עינים מסקרא ובחולל עיני שבת סב, וימא

^[15] מ, דהנה מלאן כחולל לעיניהו ומרסון,

^[16] קהלת יב' ב'

^[17] * שילוי אמנה נתיב ד' שילוי א' לריב מאיר

^[18] אלדבי (דבפוס ויושט תוף דף לה), סוף ד"ה

^[19] וחוש הוואת,

^[20] * עין תורה ל' תגנא והקדש שם

^[21] * עין תורה ל' עיני לעיל תורה לו את ד'

^[22] להתפלל לא יעזי שיובה פנס אחד כל ימי חיו

^[23] לדבר דבור אחר של אמת לפני ה' כדאר,

^[24] ביאור תוהרת' בחתפא

^[25] ילקוט שטעני ישעיהו פרק כא רסו תאב

^[26] ולקמן בתורה מה את ד'

^[27] * עין תורה מן שעי' שקר אין לו שובע

^[28] * עין תורה מן שעי' שקר אין לו שובע

^[1] ביה, מאן דאת ביה ברית קדישא לא ייטיל

^[2] * תהלים לב' ב'

^[3] * שיעורו לב' א'

^[4] * עין זוהר רע"ל פתח רכז: [שדור ביקש

^[5] על נפשו ורחוהו שבספרותו יקבלה דמות אריה

^[6] ואל כלל]

^[7] * עין יוסט תאב כא חתם ביקשים ראשון אריה נחת

^[8] ואכל קרבניה ובשני כלב נחת

^[9] * עין תורה-ל תיבב ומתורלו - כתוב

^[10] * עין תורה מן את ד'

^[11] * עין תורה-ל תיבב ומתורלו - כתוב

^[12] * עין תורה-ל תיבב ומתורלו - כתוב

^[13] * עין תורה-ל תיבב ומתורלו - כתוב

^[14] * עין תורה-ל תיבב ומתורלו - כתוב

^[15] * עין תורה-ל תיבב ומתורלו - כתוב

^[16] * עין תורה-ל תיבב ומתורלו - כתוב

^[17] * עין תורה-ל תיבב ומתורלו - כתוב

^[18] * עין תורה-ל תיבב ומתורלו - כתוב

^[19] * עין תורה-ל תיבב ומתורלו - כתוב

^[20] * עין תורה-ל תיבב ומתורלו - כתוב

מאמר הצילה מחרב נפשי

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

לשון רבנו, זכרנו לברכה

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

התורה מתחלקת לב' חלקים. חלק ראשון עיקרו מדבר מעניין התפלה וממדת החוסר שובע של הכלב. כיצד מתבטא בתפילה הפגומה שהיא בחי' כלב שתמיד חסר, לכן תפילתו אינה היכי תמצית להתחברות אליו ית', אלא היכי תמצית למלא חסרונותיו הגשמיים. ולעומתה יש תפלה שלימה ורצויה ומתקבלת שהיא בחי' אריה בחי' עצם, שכל עצמו רוצה רק את עצם החיבור עם הש"י. ובהקשר לזה מדבר מתכונת העזות של הכלב ומזהיר מהעזי פנים שבדור שהם הכלבים, שלא די שתפילתם ככלב, גם מואסים בתפלת יראי ה', ומונעים אותם מלהתפלל כראוי. והחלק השני גם הוא עוסק בחוסר שובע, אבל לעניין אכילה שאצל הדומה לכלב היא בבחי' בטן רשעים תחסר. ולעומתו מי שלבו לב אריה, מסתפק במועט, וגם בזה הוא בבחי' "ותאכל ותשבע ותותר" הנאמר ברות. ואכילה כזו היא רצויה ומתקבלת, לכן מי שתיקן נפשו, ובכוחו לאכול בקדושה, ומתענה, נחשב לו עבודה פגומה שהכלב נחית לקבלה.

ליקוטי הלכות

או"ח יום הכפורים א' ד' – הפוגם בברית אינו יכול להתפלל
יו"ד טריפות א' א' – כלבא נחית ואכיל קרבנו
יו"ד טריפות ג'

הקדמה

הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי הושיעני מפי אריה, בפסוק זה מצא רבינו רמז לכל השגתו בתורה זו. פסוק זה היא תפילתו של דוד המלך ושל אסתר המלכה להנצל מקליפת הכלב ולהוושע ע"י בחי' אריה ובנויה על מאמר חז"ל בתקוני הזהר שתפלה היא כקרבן, דהיינו שכשהיא נעשית כראוי, רצויה ומתקבלת בדמות ארי-ה, וכשח"ו להפך, אזי גם מתקבלת ע"י דמות כלב. האריה והכלב עומדים זה לעומת זה למעלה במרכבה, וכן למטה בטבעיהם, ולכן כשם שהקדושה נמשלה לאריה כן הסט"א לכלב. התכונות שבהן עוסקת תורה זו הן עפ"י הפסוק (ישעיהו נו יא) והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה. מדת החוסר שובע מתבטא בתפלה ובאכילה ששתיהן כקרבן. תפלה – כמאמר חז"ל (ברכות כו:) תפלות כנגד תמידין תקנום, ואכילה – כמאמר חז"ל (ברכות נה.) שלחנו של אדם מכפר כמזבח. טבע החוסר שובע מבטא פגם גדול יותר והוא פגם הברית שעליו דייקא נאמר (סוכה נב:) משביעו רעב, והיא עיקר הרע שבכלב ועיקר הפגם בכל עבודת השם. ובזה פותח רבינו את דבריו כאן שהפגם הזה הוא עיקר המונע מתפילה כראוי, ואילו הנובע מזה, דהיינו החוסר שובע הוא החיצוניות של הפגם, דהיינו שבגלל פגם"ב לכן כל הגישה שלו לתפלה היא בחוסר שביעה מעוה"ז, וממילא לא יכול להתפלל כראוי בנעימות מעצם הדיבור והחיבור עם הקב"ה.

התורה מתחלקת לב' חלקים

חלק ראשון עיקרו מדבר מעניין התפלה וממדת החוסר שובע של הכלב. כיצד מתבטא בתפילה הפגומה שהיא בחי' כלב שתמיד חסר, לכן תפילתו אינה היכי תמצית להתחברות אליו ית', אלא היכי תמצית למלא חסרונותיו. ולעומתה יש תפלה שלימה ורצויה ומתקבלת שהיא בחי' אריה בחי' עצם/ג, שכל עצמו רוצה רק את עצם החיבור עם הש"י.

תמוז תשע ירושלים

ב מה שאריה מכוונה עצם, יסודו בתקוני הזהר, ולא מבואר הכוונה, ונ"ל עפ"י מה ששמעתי מהריצ"ח כיון שהאריה שבמרכבה מדתו חסד כידוע. ומדת החסד היא השפעה ונתינה, אבל היא גם בחי' כח כי החסד הוא בשם א-ל כמ"ש א-ל חסד כל היום וא-ל הוא כח כמ"ש יש לאל ידי לעשות עמכם וכו'. נמצא שמדת החסד מצד עצמה היא התפרצות עצומה של כח גדול וזו מדתו של האריה שאצלו כיון שהוא

ובהקשר לזה מדבר רבנו מתכונת העזות של הכלב, ומזהיר מהעזי פנים שבדור שהם ככלבים, שלא די שתפילתם ככלב, גם מואסים בתפלת יראי ה', ומונעים אותם מלהתפלל כראוי. והחלק השני גם הוא עוסק בחוסר שובע אבל לענין אכילה שאצל הדומה לכלב היא בבחי' בטן רשעים תחסר. ולעומתו מי שלבו לב אריה מסתפק במועט וגם בזה הוא בבחי' ותאכל ותשבע ותותר הנאמר ברות. ואכילה כזו היא רצויה ומתקבלת לכן מי שתיקן נפשו ובכוחו לאכול בקדושה ומתענה נחשב לו עבודה פגומה שהכלב נחית לקבלה.

האריה לעומת הכלב

מבואר שזה לעומת זה עומד הכלב כנגד האריה וכן איתא שבמרכבה הקדושה עומד הכלב במרכבה הטמאה כנגד האריה במרכבה הקדושה. וכן הם בעוה"ז עומדים האריה והכלב זה לעומת זה במדת ההסתפקות, והשובע, והמלכות, והחשיבות, ובעזות. וכן בתאוות הניאוף.

במדת השובע – האריה ידוע טבעו שאינו טורף כשהוא שבע¹ לעומתו הכלב נקרא "לא ידעו שבעה" שאינו יודע כלל מה הוא שובע. וכן איתא בנדרים כד. שכלב דוגמא למי שאינו נותן כלום רק לוקח, לעומת מלך שהוא רק נותן ואינו לוקח כמבואר שם שמי שנדר לחברו שיהנה ממנו ולא יחנה אותו יכול לומר לו לאו כלבא אנא וכו'.

והכלל ידוע שהקדושה היא בחי' נתינה בחי' (תהילים לו כא) "צדיק חונן ונותן", ואילו הסט"א כל מהותה רק לקיחה, בחי' (ישעיהו נו יא) "והכלבים לא ידעו שבעה" בחי' (משלי ל' טו) "לעלוקה שתי בנות הב הב". וכל אדם כפי התנהגותו בזה, כך נעשה מרכבה לעליונים.

וכן במדת המלכות – האריה נקרא מלך החיות, וכן היה בימים הקדומים שכל החיות המליכו אותו, ע"י שלשמע שאגתו לבד היו כורעים ונכנעים לפניו, כמבואר ברד"ק.

לעומתו הכלב כתיב בו "והכלבים עזי נפש", והעזות עליה אמרו חז"ל עזות מלכותא בלא תגא, דהיינו שגם הוא מלך, אבל מלך שמושל בכח עזותו בלא כתר מלכות. ועיין רד"ק שם מבאר טעם דלא ידעו שבעה, כי עזי נפש הם נפשם המתאוה היא עזה וחזקה ולא תשבע. דהיינו שגם מדת החוסר התמידי נובע מהעזות.

וכן מצינו בחז"ל בכמה מקומות שהכינוי כלב משמש כקללה, ודייקא כנגד מלך, עיין שמואל-ב טז ט' כששמעי בן גרא מקלל את דוד המלך אזי אבישי בן צרויה אומר לדוד למה יקלל הכלב המת הזה את אדני המלך. גם כאן עומד כלב לעומת מלך. וכן גלית כשראה את דוד בא לקראתו להלחם א"ל הכלב אנכי שאתה בא אלי במקלות. ר"ל במקום להתייחס אלי כמלך. וכן במלכים-ב ח' יג כשאלישע מבשר לחזאל שיהיה מלך ארם ויחריב ויהרוג את ישראל, שואל אותו כי מה עבדך הכלב. כאומר שסותר עצמו שבשורה על שאהיה מלך אתה אומר שאתנהג ככלב. וכן מצינו בשמואל-א כד (יד) אַחֲרֵי מִי יֵצֵא מִלֶּךְ יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי מִי אֶתָּה רֹדֵף אַחֲרֵי פֶלֶב מֵת אַחֲרֵי פְרָעֹה אֶחָד: עוד עיין שמואל-ב ג' ח' שאבנר אמר למפיבשת "הראש כלב אנכי" שאני מקים את בית המלך שאל ואתה תולה בי עון ניאוף אם פילגשו ככלב.

עוד עי"ש וכן במדרש תהלים ד' שהפסוק "והכלבים עזי נפש וכו'" נאמר שם אחרי שמתאר כיצד תיהיה גאולת ישראל, ואומר על הגויים שהם לעומת ישראל. וכדאיתא במשנה (שבת יד ד') שישאל כולם נקראים בני מלכים, דייקא.

וכן בתאוות ניאוף – כותב ר' צדוק הכהן² שהכלב פגום בזה יותר מכל הבריות. עד שאפילו בתיבת נח ששם היתה הנהגת עוה"ב עד שטורפים אכלו עשב³, הכלב יחיד שפגם ושימש כמבואר בסנהדרין קח: וכן בגמ' ר"ה ד' הכלב נקרא שגל⁴.

חיה, בא לבטוי בשעה שהוא רעב, או כשצריך להגן על עצמו. אבל בזה מתבטא מדתו, דהיינו עצמו, שהוא כוחו, מתפרץ בכח לחוץ, לכן החסד נקרא עצם, כי כל בחי' עצמיותו פורץ ומתגלה לחוץ. ובאמת כל מדה מצד עצמה, היא התבטאות של המדה עצמה בלא גבול, אבל החסד מיוחד כי מהותו השפעה, שמה שמושפע לחוץ הוא בחי' כח עצום של עצמו שהוא חסד. להבדיל ממדת הגבורה שהיא להפך ממש, כי כל כוחה מתבטא בעצירת הכח, ולכן שור אע"פ שכוחו גדול מאריה מדתו היא גבורה, ודייקא מכח זה ניתן לקשור אותו למחרשה ולהעבירו ולהוליך אותו בתלם ישר, כי זו דייקא מדת הגבורה לכבוש את כוחו ולהגביל אותו הפך מדת החסד שהיא מצד עצמה נתינה והשפעה בלי גבול. ולכן הכלב שהוא לעומת האריה, גם הוא מדת חסד, אבל בצד הקליפה, לכן אצלו זה מתבטא בעזות וניאוף, ששתיקה ענין של השפעה ויציאה, אבל מצד הקליפה. וכמבואר במקום אחר טעם שמאברהם אבינו שמדתו חסד יצא דייקא ישמעאל שמדתו ניאוף, כי זו אותה מדה, אלא שבחסד המתוקן היא השפעה למקום הנכון המוליד כבוד שמים והארת פנים, ולעומת זה חסד דקליפה היא השפעה למקום הלא נכון, שמוליד עזות פנים והסתרת פנים.

¹ ועיין תוס' ב"ק קטז. ד"ה אדעתא. ועיין ספר הברית ח"א מאמר יד פ"ג. – האריה עיקר מדורו באפריקא ואין דרכו לילך ולהזיק כ"א למלאות רעבונו, אמנם בזולת זה בטבעו הוא רחמן על הברואים החלשים ממנו, גם גומל טוב למטיבים עמו כאשר נראה ממנו כמה פעמים מעשים של גמילות חסדים ועונה יתירה כמובא בספרי בעלי הטבע, והוא לא יפחד מכל דבר רק מנחשים ומאש. גם אימת מפגיע על האריה: עוד עי"ש מאמר יז פרק יז שהאריה מיוחד מכל החיות בחוש השמיע.

² מחשבות חרוץ (לר' צדוק הכהן) פ"ח (ר"ה וקבלתי) – הכלב זנאי מכל הבהמות.

וידוע שתאווה זו מבטלת צורה יותר מכל התאוות. והיינו דאיתא במהר"ל וחזר על זה כ"פ בספריו שהכלב היא בריה השפלה מכל הבריות ואינה נחשבת לבריאה כלל/ו.

גם מדת חוסר השובע והחוסר התמידי שלו נובע מתאווה זו, כדאיתא בגמ' סוכה נב: על תאווה זו דייקא משביעו רעב. ונעשה בכל מהותו בריה רעבה, שכל מהותה רדיפה אחר מילוי גשמי, שרק מוסיף לה חסרון על החסרון, שמתפשט מהתאווה הזו לכל המדות, באכילה בטן רשעים תחסר, ואינו שבע מכבוד, והם העזי פנים שבדור שנעשים ראשים ומתגאים על עם דל. וממאסים את יראי ה' וחולקים על תפילתם.

וכן איתא שתאווה זו קשורה כדבר אחד עם הגאווה והעזות (עיין תורה יא ותורה קל), והיא הפך הבושה והענווה שהם בחי' דעת שהדעת בחי' עמידה, שכן הבר דעת נקרא עומד על דעתו, לעומת התאווה הזו, שנקראת שכיבה דייקא, בחי' מים שמבטלים צורה, עד שאפילו "אבנים שחקו מים" (איוב יד יט), ואין בהם עמידה אלא שכיבה.

וכן מצינו במשה רבינו הנקרא מלך כמ"ש (דברים לג ה') "ויהי בישורון מלך"/ו, והוא העניו מכל אדם (סוף פרשת בהעלותך), והוא הדעת (בזהר ובלק"מ כ"פ עיין תורה נו), ואיתא במדרש (ויקרא רבה א טו) ת"ח שאין בו דעת נבילה טובה ממנו מדובר שם במי שהוא הפך ממשו, שאע"פ שלא היה גדול ממנו לא ראה עצמו ראוי להכנס לאהל מועד. הפך הכלב שמדתו עזות, ועל כן מדתו להפך כדאיתא בגמ' ב"ק כג שכל דלתות חתורות אצל הכלב. ועיין ר' צדוק שגם זה הוא מנפילת מדת המלכות של האריה שהוא בחי' מלך פורץ גדר ו/ו. (מלך אותיות כלב זה לעומת זה)

כי זה גדר ההעזות ששום מחיצה לא עוצרת אותו, וכן למדו חז"ל בזבחים פב: מהפסוק שמות כב ל' "ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו", לאסור היוצא ממחיצתו, שגם הוא טריפה הראויה לכלב. (ועיין לק"ה טרפות הלכה א אות א' שטריפה בחי' פגם הברית, לכן לכלב תשליכון אותה, שהוא בחי' פגם הברית כמ"ש לעלוקה שתי בנות הב. ע"ש.)

לעומתו האריה מבואר בספרי בעלי הטבע שיש בו גנוני ענוה יתירה (ספר הברית) ויש לו בת זוג ואינו נזקק לאחרות ממנו שאינן שלו/ו ככלב. ובו נמשלה המלכות דקדושה, וגם הקב"ה נקרא "אריה שאג מי לא ירא" (עמוס ג' ח')/ו, ובית המקדש נקרא "אריאל אריאל קרית חנה דוד" (ישעיה כט). ואש המזבח בבית ראשון היתה בדמות אריה רובץ, ורק בבית שני כיון שפגמו בנשים נכריות דהיינו פה"ב ככלב דייקא/ו, לכן נדמתה גם אש המזבח לכלב.

נמצא שתפילה בבחי' אריה בחי' עצם, שכל עצמו רוצה רק את עצם החיבור עימו ית', ותפלה כזו כולה מתיקות ע"י חוש השמיעה דייקא, כי כולה קשב לדבורי הש"י היוצאים מפיו, ומה נפלא לפ"ו שתפלה כזו שהיא

^ה רד"ק על ישעיה פרק יא פסוק ו- (ו) וגר זאב - יש מפרשים כי בימות המשיח יתחלפו טבעי החיות והבהמות וישבו למה שהיה בתחילת הבריאה ובתיבת נח, כי בתחלת הבריאה אלו היה אוכל האריה השה הנה נשחתה הבריאה ומה אכל האריה או זולתו מן הטורפים אוכלי בשר כי אם אכל בשר משאר החיות והבהמות הנה היה חסר העולם אותה בריה כי כולם נולדו זכר ונקבה לא יותר ולא המתינו מלאכול עד שפרו ורבו הנטרפים, אלא בודאי אכלו עשב השדה עד שפרו ורבו הנטרפים, והיה טבעם מאותו היום ואילך לאכול בשר, וכן בתיבת נח אלו אכלו הטורפים הנטרפים הנה חסרה אותה הנטרפת מן העולם, כי שנים שנים נכנסו ולא יותר אלא אם כן נאמר כי שבעה שבעה שהכניס מן הטהורה היו לצורך הטורפים.

^י וכן ידוע שהיא בריה יחידה ששייך אצלה פגם ז"ל כאדם.

^י עיין מהר"ל אור חדש עמ' נה - הכלב פחות שבנמצאים ואינו נחשב בריאה. ובבאר הגולה באר חמישי - לית עניא מכלבא. ובנתיבות עולם ב' נתיב דרך ארץ פ"א - אין כמוהו משולל מן הכבוד. ובחדושי אגדות ח"א עמ' מא שבת - הוא פחות שבנבראים.

^ח עי"ש אבן עזרא ורבינו בחיי וחזקוני ותויו"ט על משנה שבועות ב' ב'

^ט ר' צדוק הכהן ליקוטי אמרים - דרשה לסיום הש"ס - ולכך יוסף נמשל לשור כשור לעול לקבל עול מלכות שמים כבבישת היצר ועשיית המצוות שזה נקרא עול בפרק חלק (סנהדרין צ"ג ע"ב) גבי משיח גם בסוף פרק ב' דברכות (י"ז). ומסובלים במצוות, אבל יהודה נמשל לאריה מלך בחיות והמלך פורץ גדר ואין מוחין בידו (בבא קמא ס' ע"ב) ומימי לא ראיתי ארי סבל (קידושין פ"ב ע"ב) כי אינו סובל עול רק עושה מה שלבו חפץ כי הוא הגבר הקים עולה של תשובה להיות נעשה גם המר מתוק וכל מעשיו אך טוב, ושני הפנים היו במרכבה כידוע ומהם היה זה לעומת זה במרכבה החיצונית של זה לעומת זה פני אריה יצרא דעריות לעשות מה שלבו חפץ ופני שור לקבל עול ועבודה זרה ונכריה ביצרא דעבודה זרה:

^י כן איתא בספר באור סתומות ברשי' פרשת נשא ה' ט'. וכתב שם שיש לו כמה בנות זוג אבל אינו כאותן בהמות שנוקקות לכל נקבה ממינן, ואין להן בת זוג כלל ככלב. וזהו באר כוונת רש"י היא עשתה מעשה בהמה, שהכוונה שהיא כרוה בהמות, אבל לא כרוה החיות. ועיין לעיל שר' צדוק כתב כלב זנאי בהמות, בהמות דייקא. ועיין משנה כלאים פ"ח מ"ו - פ'לב, מין ח'יה, ר'פי מאיר אומר, מין פ'המה.

^א עיין רבינו בחיי בראשית ב' יט טעם שקרא אדה"ר לאריה אריה כי האדם הבין בחכמתו ושכלו טבע כל בהמה וחיה וקרא לכל אחת ואחת שם מעין הטבע והמדה שהכיר בה והאותיות שצירף בשמותיהן הכל לפי טבעיהן ומדותיהן, והנה היו שמות מושכלות, כאמרך הכיר בחכמתו טבע האריה שהוא גבור גדול ומלך שבחיות עד שהנביאים המשילו בו את ה' יתברך כאומרו (הושע יא, י) אחרי ה' ילכו כאריה ישאג, והעלה שמו אריה מפני שאותיות אריה רוחניות, כי האל"ף והה"א והי"ד הן אותיות ה' יתברך והר"ש פירושו רוח, ואם כן עצם השם של אריה מבאר ענינו:

^ב עיין ע"ז ה. ומהרש"א שם שדייקא בועל ארמית דימוהו לכלב (עי"ש בן יהוידע ההבדל בין עזות הכלב לעזות הנמר שהיא דייקא שבח כמבואר באבות הוי עז כנמר)

בחי' שמועה טובה, נקראת בחי' אריה, כי מבואר בספר הברית (ח"א מאמר יז פרק יז) שהאריה מיוחד מכל החיות בחוש השמיעה/י^א.

והפוגם בברית נופל למדת הכלב, שלא יודע שובע, והוא הנצרך ביותר לבריות, שמבואר בתורה מזו ותורה סו שע"ז הוא רחוק ביותר ממדת האמת. ועיין תורה מז שהשובע הוא ע"י מדת האמת, שעל ידה זוכה להארת פני ה', שהיא מדת ואמת. ועיין תורה לו אות ד' שניאוף מעבירת דמים של הטחול, ובתורה נא מבואר שמשם בא השקר. נמצא ששקר וניאוף בחי' אחת, וכן פשוט כיון שפגם הברית והקשר עם הקב"ה הוא בעצמו בחי' עורף ממנו ית' הפך הארת פנים שהיא מדת אמת. ולכן ע"י תאות ניאוף אי אפשר לאכול בקדושה בבחי' צדיק אוכל לשובע נפשו, צדיק דייקא דהוא מאן דנטר ברית. וא"א להתפלל כראוי שתפלה אמונה ואמונה היא תלויה באמת כמבואר בתורה ז'.

עד כאן הקדמה

(לשון רבינו ז"ל)

תורה נ'

(תהלים כב) וי' **הצילה מחרב נפשי מיד כלב** [טו]/טו' יחידתי הושיעני מפי אריה וכו'.

מזמור זה חברו דוד המלך על צרות עצמו כמבואר במפרשים שם על תהלים כב/י'. ודוד כל עבודתו היתה לתקן ספירת המלכות, שהיא מלכות פה, עד שאמר על עצמו (תהלים קט ד') "ואני תפילה", ולכן כל חייו חשש שמא פגם בברית, ועי"ז תיפגם התפילה כמבואר כאן. ואיתא בגמ' שבמזמור זה כוון לאסתר המלכה שעתידה לזמר אותו, וכינה אותה אילת השחר כמבואר ביומא כט. וכמבואר במגילה טו: שאסתר הצדקת כשהלכה אל אחשוורש לדבר אל המלך להצלת ישראל מגזרת הכליה, לבשה רוח הקדש, ובדרכה כשעברה בבית הצלמים/י' נסתלקה ממנה השכינה/י', ונבהלה ואמרה "קלי קלי למה עזבתני", וחשבה שמא המעשה

^א (וצ"ע שהכלב מיוחד בחוש הריח ועיין סוף תורה ב' שריח תלוי בטהרה)

^{יד} **תהלים פרק כב** (כ) וְאֵתָהּ ה' אֵל תִּרְחַק אֵילֹתַי לְעִזֹּרְתִּי חֹשֶׁה: (כא) הַצִּילָה מִחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד כָּלֵב יְחִידָתִי: (כב) הוֹשִׁיעֵנִי מִפִּי אַרְיָה וּמִקֶּרְנֵי רִמִּים עֲנִיתָנִי:

^{טו} עיין מחשבות חרוץ (לר' צדוק הכהן) פרק ח ד"ה וקבלתי - מה שכתב שם קבלה בידו על קליפת הכלב. ועיין מהר"ל אור חדש עמ' נה - הכלב פחות שבנמצאים ואינו נחשב בריאה ובאר הגולה באר חמישי - לית עניא מכלבא ונתיבות עולם ב נתיב דרך ארץ פ"א - אין כוונתו משולל מן הכבוד וחדושי אגדות ח"א עמ' מא שבת - פחות שבנבראים ועמ' צב ר"ה - ד"ה כלבתא. ועיין בחי' עה"פ ולא יחרץ כלב לשונו ד"ה ועפ"י הקבלה.

^{טז} **עיין ספר מחשבות חרוץ** (לר' צדוק הכהן) פרק ח ד"ה וקבלתי - מה שכתב שם קבלה בידו על קליפת הכלב. ועיין מהר"ל אור חדש עמ' נה - הכלב פחות שבנמצאים ואינו נחשב בריאה ובאר הגולה באר חמישי - לית עניא מכלבא ונתיבות עולם ב נתיב דרך ארץ פ"א - אין כוונתו משולל מן הכבוד וחדושי אגדות ח"א עמ' מא שבת - פחות שבנבראים ועמ' צב ר"ה - ד"ה כלבתא. ועיין בחי' עה"פ ולא יחרץ כלב לשונו ד"ה ועפ"י הקבלה.

עפ"י הגמ' שקראה לאחשוורש כלב שהוא לשון גנות (לכן גם היום הוא לשון בזיון) כיון שהיא בריה שפלה שבבריות כמבואר במהר"ל (בספרו אור חדש עמ' נה) - הכלב הוא הפחות שבנמצאים עד שאינו נחשב בריאה) עוד עיין מהר"ל חידושי אגדות ח"א על ר"ה ד מאמר והשגל לימינו (של מלך מדיא) שהיא כלבתא כתב - ואל תתמה איך היה (המלך) נמשך אחר דבר המגונה כזה לשמש עם כלב, דע (כי) הוא דבר פנימי כי (הדומה) יאהב הדומה ולפיכך מי שידע (וכוחו) ומדריגתו (ידע שהיה) נמשך אחר הכלב, וזהו אשר קרא אסתר לאחשוורש שהוא גם כן ממלכי מדי ופרס כלב יחידתי (מגילה ט"ו ב'), כי לא (פרס) בלבד אלא כל האומות הם הנמשכים אחר דברים כאלו מפני שהם מתחברים לאלו כחות.

עוד נראה לומר שהכוונה להמין שהוא מזרע עמלק המכונה כלב בחז"ל כמובא בפרש"י על שמות פרק יז פסוק ח עה"פ ויבא עמלק וגו' - סמך פרשה זו למקרא זה לומר תמיד אני ביניכם ומזומן לכל צרכיכם ואתם אומרים היש ה' בקרבנו אם אין, חייכם שהכלב בא ונושך אתכם ואתם צועקים אלי ותדעון היכן אני.

וכן במה שרבינו מצטט ר' ה' תיבות אלו. אולי רמז לר"ת שבהן הצילה מחרב נפשי ר"ת המן. מחרב נפשי מיד כלב ר"ת ממכן

^{יז} **עוד עיין זהר רע"מ פנחס** דף רכד: (הובא בש"ע הזהר י"ד ח' הלכות ביקור חולים סימן שלט) - כד מית בר נש, אי זכי, נחית בדמות אריה לקבלא נפשיה, ואי לאו, בדמות כלב, דאמר דוד עליה, (תהלים כב כא) הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי:

^{יח} **אולי אפ"ל** מה שסמון לבית הצלמים נסתלקה ממנה השכינה והבינה מזה רמז על זנות כי זנות הוא עבודת אלילים כמבואר בתורה לו.

^{יט} **ביארנו לפי רבינו עפ"י** הגמרא במגילה טו: - ותעמד בחצר בית המלך הפנימית אמר רבי לוי כיון שהגיעה לבית הצלמים נסתלקה הימנה שכינה אמרה אלי אלי למה עזבתני שמא אתה דן על שוגג כמזיד ועל אונס כרצון או שמא על שקראתיו כלב שנאמר הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי חזרה וקראתו אריה שנאמר הושיעני מפי אריה.

ועיין באורו של רבי יצחק חבר לגמ' זו בספרו אפיקי מים - זה לשונו - ...וידוע כי כל"ב הוא סוד שם ב"ן מ"ן דנוק' דסט"א. **והוא ענין נפלא** כי כתי' (שמות לד טו) וקרא לך ואכלת מזובחו וכו' שכמו שבקדושה הקרבנות הם מעלים מ"ן ליסוד נוק' דקדושה שלכן הי' שם סוד אש של מעלה כצורת אריה אכיל קרבנין, והוא שם רי"ו רוחא דשדי בגוה ועי' היו הקרבנות עולים בסוד מ"ן למעלה, **ונגד זה** הנהגה מזובחיהם הוא מעלה מ"ן ליסוד נוק' דסט"א והוא סוד מ"ש ליכול כלבא לשירות'. **וכן ישראל** ע"י שנהגו מסעדרתו וכו' וגם שהעמיד

שהולכת לעשות הוא פגם הברית/כ, לכן אמרה "הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי", דהיינו ששווה אצלי החרב והכלב/כא, כי טוב מותי מחיי, אם אפול ממדרגת התפלה כראוי, אלא "הושיעני מפי אריה", דהיינו שאזכה שדמות אריה תקבל תפילות.

כי כל הפוגם בברית/כב, אין יכול להתפלל בבחי' כל עצמותי תאמרנה (תהלים

לה)/כג, שהיא תפילה שכולה רק התחברות אליו ית', וכל השתוקקותו רק להיות בחיבור עימו ית', ולא חסר לא שום דבר אחר/כד, כי הוא בברית וחיבור וקשר עימו ית', וכל פחדו הוא רק ניתוק הקשר. וכשאין מתפלל בבחי' כל עצמותי אלא מתפלל כי רוצה שהקב"ה ישלים חסרונותיו, אזי כלבא שהוא בחי' הסטרא אחרא, נחית [כח]/כז ואכיל מעלה את קורבנו, היינו תפלתו [כז]/כח. דהיינו שהסט"א גם היא

להם זונות ערומות וכו' כמ"ש במדרש, הגבירו כח מ"ן דנוקבא דסט"א סוד כל"ב, ולכן כשנכנסה אסתר לבית הצלמים או נזכר עון זה והוא סוד סלוק ט"ר (ט' ספירות ראשונות) דנוק' והיא ירדה לקל' בסוד התהו, ולכן נגזר ח"ו בלי'.

כ אפילו לדעת ר"ת שביאת גוי אינה עריות דאינו בכלל אדם ולכן א"צ ליהרג ולא יעבור, אבל לפי מדרגתה בוודאי ריח זנות יכול להיות בזה.

כא נקטה כלב כי חששה שמא דנים את מעשיה כזנות דהיינו כמעשה הכלב שהוא הזנאי שבבהמות (לשון ר' צדוק במחשבות חרוץ) שעל כן שימש בתיבת נח כמבואר בסנהדרין קח:

כב עניין הברית הוא קשר ובעל התניא מצייר זאת כשני חצאים של דבר אחד דהיינו שבעל ברית צריך להרגיש עם בן בריתו דהיינו הקב"ה שכל איזה ניתוק והקל ביותר עושה אותו לחסר חצי.

והכוונה לקשר קבוע לכן הפגם בזה נקרא מקרה (שאמנם מצד השורש זה דווקא מרמו שהפירוד הוא מקרי אבל) מצד עצם הפגם זה מרמו על מהות הפגם שהוא בחי' ויקר אלקים לבלעם דהיינו קשר מיקרי, כי התפיסה של הפוגם בברית היא בחי' לתאוה יבקש נפרד כי א"א לקיים שניהם וכשתאב לגשמיות (ובפרט בתאוה זו שהיא תופסת את כל הקומה ופוגמת בכל הקו האמצעי (כי יסוד עולה עד חו"ב) אזי הוא לא בברית עם הקב"ה ועיין תורה לו שזה נחשב ע"ז דהיינו פירוד ועורף ממנו ית', דהיינו זונה וסוטה ממנו ואפילו בדקי דקות כל סטיה לכיין הוזה היא סטיה מהיושר מהקו האמצעי העולה אליו ית'. בבחי' לעשות בים דרך שהוא רק ע"י קשר העין כמבואר בתורה ו' ע"ש בהקדמה.

כג תהילים פרק לה (י) קל עצמותי תאמרנה ידוד מי כמוך מציל עני מחוק ממנו ועני ואביון מגזלו:

מלבי"ם (י) כל עצמותי תאמרנה – ר"ל כי הדבר שבו נעשה הנס הוא האומר והמעיד על הנס, ובאשר נעשה לי נס בכל עצם מעצמותי ובכל אבר, שכ"א מאיברי היו בסכנה מיוחדת, וא"כ כל עצמותי יעידו על ש' אין כמוהו, ונגד הצלת הגוף יאמרו שהוא מציל עני מחוק ממנו – ונגד הצלת הממוץ יאמרו שהוא מציל עני ואביון מגזלו: –

כד בבחי' תיקון המלכות בשלימות בבחי' יראה בחי' במקום שיש יראה אין חסרון כמ"ש אין מחסור ליראיו כמובא בתורה יד אות ח'. וכל תפילתו היא התחברות גמור אליו ית' כמבואר בתורה פד תניא כמ"ש ויפלא פנחס וכתוב נפתולי אלקים נפתלתי. (והיכן שחושב שם נמצא כמובא בשם הבעש"ט) נמצא שהוא בבית המלך וכלום חסר בבית המלך.

וכמסופר על ר"נ טולטשינער שביקשו ממנו שיתפלל על פלוני שישתחרר מהצבא ואמר להם שלא יספרו לו כשיושע כדי שימשיך להתפלל באותו כח. ועיין אלשיך (בפי' רוממות אל על תהלים) את תהילים כא (ג) תִּאֲזַן לְבוֹ נְתִתָּהּ לוֹ וְאֶרְשֶׁת שִׁפְתָיו בִּלְ מִנְעֶת סֵלָה: שמפרש תאות ליבו נתתה לו עוד קודם שביקש ואעפ"כ נתתה לו לבקש כדי להשתעשע בשמיעת דבריו. והביאור שדוד המלך אומר להקב"ה נתתה לי בקשתי בהעלם ולא בגלוי כי רציתה שאמשיך לבקש כי רצוי לפניך לשמוע ארשת שפתי.

ועיין ברכות לב: אמר רבי חנין אמר רבי חנינא, כל המאריך בתפלתו אין תפלתו חוזרת ריקם, מנא לן? ממש רבינו, שנאמר "ואתפלל אל ה'", וכתוב בתריה "וישמע ה' אלי גם בפעם ההיא". איני, והא אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המאריך בתפלתו ומעיין בה סוף בא לידי כאב לב, שנאמר "תוחלת ממושכה מחלה לב וכו'".

מבואר שמי שמאריך ולא מעיין מתי תתקבל תפילתי, תפילתו מתקבלת. והביאור כנ"ל כי הקב"ה רוצה שיתפללו לא בשביל לקבל בקשתם, אלא כדי להאריך בהתחברות עימו, ואז ממילא גם מקבל בקשתו, אבל כשכל כוונתו בתפילה לקבל, אזי להפך עוד נעשה חולה. (בחי' יחול שנהפך לחולי. ולעומת זה כתיב תהילים קמו (יא) רִוְצָה ה' אֶת יְרֵאָיו אֶת הַמִּיחָלִים לְחֻסְדּוֹ:

ומסיים בגמרא שם אמר רבי חמא ברבי חנינא אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנאמר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'.

דהיינו כנ"ל כי לרצות את הקב"ה זה רק ע"י רבוי ההתחברות עימו.

כה עיין ברבות לז: אם שנורה תפילתי בפי (ע"ש פרש"י במדוע ואינו נכסל ונובעת מלבי אל פי כל מה שאני חפץ להאריך בתחנונים), ואם לא יודע אני שהוא מטורף ע"ש מהרש"א לשון טריפה לכלל תשליכון

כז בדמות כלב, שמורה על הנוקבא דסטרא אחרא הנקראת כלב עיין בזה"ק פרשת משפטים דף קכא ע"ב ובהגהות מוהר"ח"ו שם אות ב' ועיין בדברי האר"י ז"ל בספר הליקוטים תהלים דף פז ט"ד (הובא בש"ע הוזהר יו"ד ח' הלכות ביקור חולים סימן שלט)

מבואר בתיקונים שנגד אריה שבמרכבה עומד הכלב ונגד השור חמור ונגד הנשר נץ והם כנגד מח לב ריאה שכנגדם טחול מרה וכבד וצ"ע מסוף הוריות דאיתא שם שהכלב מכיר קונו ובב"ק ס: שהוא בעל נפש ונקרא כלב כי כולו לב. ומוהר"ל בחדושי אגדות הוריות באר שבגלל שהוא בעל נפש וכולו לכן מכיר קונו. וצ"ע. אא"כ נפרש שכיון שכולו לב הולך רק אחר התגלות ליבו כמ"ש הכסיל הולך אחר התגלות לבו. עיין תורה א' שהוא עשו הוא היצה"ר. וכל זה אעפ"י שמכיר קונו. אלא שעדיין קצת קשה, כי מכיר קונו הוא שבח גדול, לכאורה שסותר היות בריה שפלה מהכל. וראיתי בבאר שבע על הוריות יג. בשם הרמ"ה שמכיר קונו אין הכוונה לקב"ה, אלא לבעליו כמ"ש "ידע שור קונוהו" ולפ"ז אפשר לפרש שמכיר בעליו כי נותן לו מבוקשו.

כח * עיין תיקון כא דף טו. (מתחילתו) ודף סב: [ד"ה ועוד איתא תקונא] [וזהו בראשית כג:]

מקבלת הנאה מתפלה זו. כי אין תפילה שחוזרת ריקם, את כולן הקב"ה מקבל, אלא שמקבל באופן שהיא ניתנת/בט' מהמתפלל, ואם המתפלל כל כוונתו רק שימלאו בקשותיו, שזה בחי' כלב שאינו שבע לעולם, אלא תמיד חסר/ל', אזי גם המלכות המקבלת את התפילה להעלותה למעלה באה בדמות בריה כזו שזו מהותה, כי "ה' צלך" וכמו שאנו מתנהגים גם הוא מתנהג עמנו מדה כנגד מדה/ל"א.

וכשמתפלל וטועם מתיקות בדיבורי התפלה ששומע מפיו, כפי שיתבאר לקמן, זאת הבחינה נקראת כל עצמותי תאמרנה. כשם שבתפילתו גורם למעלה תיקון בפנמיות, באופן שאין אחיזה לחיצוניים, כך גם בעצמו נעשה התיקון בבחי' המח המתפשט בפנמיות כולו דהיינו בעצמות/ל"ב.

^{כח} **עיין תיקון בא דף מה.** – ...ואם לא סלקא שכינתא בצלותיה שתייה, קרבנא לקודשא בריך הוא בסוד יחוד ז"ן, הא כלבא דהיינו הסט"א קא נחית למיכל קרבנא דיליה להגות מתפללו, ווי ליה טב ליה דלא אתברי בעלמא וכל יגרום לחיות החיצונים בשכינה הק', ועליה אתמר גם בלא דעת נשאלו לו דעת לבין לתקן השכינה בסוד היחוד הנקרא דעת, אז נפש תפלתו הנקראת נפש בסוד אפסר את נפשי, לא טוב אינה מקובלת: ועי"ש מתחילת העמוד מזכיר היטב כליד לריד להתפלל כדי לגרום היחוד הנ"ל.

ושם דף סב: ועוד אית תקונא חמשה בצלותא, צלותא בזמן הזה אידי בקרבנא בזמן בית המקדש, כמה דאוקמוהו קדמאין בגמ' ברכות כו תפלות כנגד תמידין תקנום, קרבנא קדמא, קרבנא דהוה קריב לימינא בחי' חסד, דא צלותא דשחרית שתיקון אברהם אבי החסד, ואם הוה וזיין הוה נחית דיוקנא דארי"ה הוה מקבל קרבנא, ודא מיכא"ל דדרגיה חס"ד, איהו הוה מקבל צלותא דשחרית, ואם לא זכו שגא כוונתו לשם שמים מה כתיב בקרבנא לכלב תשליכון אותו, דחשיב ליה כטריפה, ובגין דא הוה נחית דיוקנא דכלב קליפה דעשיה לקבל ההוא דורונא, וקרבנא, ודא איהו כלב דאמר דוד עליו השלום, הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי, וכל מלאכי חבלה דאינון כלבים צועקים במשמרה תניינא דליליא, אינון צווחין ונבחין ואמרין הב הב, בגין דאינון מסטרא דגיהנם סם המות, דאתמר ביה לעלוקה שתי בנות הב הב:

עוד עיין זהר פנחס רמ: – השתא אית למשאל ד' דיוקנין אינון דחקוקין בבסא. מ"ט לית קרבנא מאחרנין אלא ודאי מכלהו אית קרבנא. אריה חקוק בכורסיי בשעתא דקרבנא שלים אריה נחית ועאל באשא ואכיל ואתהני מתמן. אדם חקוק בכורסיי אדם עקרא דכלא ומקריב תמן רוחיה ונשמתייה ואדם עלאה אתהני מאדם תתאה וכל זינא אתקריב לזיניה ואתהני מניה מדיליה ממש ומיסודא דיליה. ואי תימא הא אריה דלית ליה יסודא לתתא בההוא קרבנא אריה כליל בכלהו דהא לימינא הוה ובג"כ אכיל בכלהו וכל שאר לא אכלין (ס"א מניה) מזיניה בגין דימינא הוא הא כל ד' דיוקנין דחקוקין בבסא מתקריבין לקרבנא ובג"כ הוה קרבנא שלים. וכד אתהנון מעקרא ויסודא דלהון כדין נחת רוח לאדלקא בוצינין עלאין.

עוד עיין רעיא מהימנא פנחס דף רכו: הכי שפון נטלין ליה לדיבור. ופרחין ליה לעילא וכגוונא דאינון חמשה כנפי (ס"א ענפי) ריאה כלהו פתיחן בלא סרכא לקבלא האי קול הכי נמי צריכין למהוי חמשה תקונין דפומא כלהו פתיחן בלא סרכא בחמש תקונין דאינון (ודף רכח/א) אחזה בגרון. בומף בשפון. גיבך בחיך. דטלנת בלישנא. זסשרץ בשינים ודבור דיהא בהון בלא סרכא ועכובא כלל הה"ד ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יוצאת דא צלותא דאיהו דבור ובגיניה אתמר אם שגורה תפילתי בפי יודע אני שמקובל ואי אית סרכט ונפקא בעכובא יודע אני שמטורף בגין (ס"א כגון) סרכא בריאה דאיה טרפה.

^{כט} **הכוונה** שלא הולכת לאיבוד, אבל כמוכין כיון שהתיקון שעושה למעלה הוא מועט לכן גם השפע שיחזור אל המתפלל הוא מועט ועוד שכיון שאינו כלי ראוי אפשר שהטובה תבוא תצטייר בבחי' דין דהיינו איזה צער שמתוכו תתגלה הטובה.

^ל **כמ"ש והכלבין עזי נפש לא ידעו שבעה.** עיין מהר"ל באר הגולה – הבאר החמישי וז"ל – והכלב הוא הפחות והשפל, וחכמינו ז"ל קראו הכלב עני בב"ח כדאיתא בפרק מי שהחשיך (שבת קנ"ה, ב') דאמרו שם אמר רב פפא לית עתיר מחזיר ולית עניא מכלבא ע"כ. והכתובים מורים על שפלותו, שכאשר זכרו בריאה פחותה אמר (ש"ב, ג') הראש כלב אנכי, אשר מאסתי אבותם לשית עם כלבי צאני (איוב ל') והדבר הוא מפורסם מן הבריות עד שיספרו הכל בזה: עכ"ל.

והוא זנאי שבחיות (לשון ר' צדוק) בחי' פגם הברית וכדאיתא בר"ה ד' והשגל יושבת אצלו ופירשו שם שהכוונה לכלב. והוא בחי' מלכות דס"א נוק' דס"א דהיינו בחי' עורף כלפי הקב"ה בחי' אשה זונה המבואר בתורה לו פגם הברית והקשר עימו ית' עיין קהלת יעקב – ערך כל בשם הגהות רח"ו (אות ב') לפרשת משפטים דף קכ"א ע"ב מבואר דנוקבא דסטרא אחרא נקרא כלב היפוך בכל עכ"ל, רצה לומר דנוקבא דקדושה נקרא בכל בת היתה לאברהם אבינו ובכל שמה, ונוקבא דקליפה נקרא כלב.

^{לא} **השל"ה הקדוש** – תולדות אדם – שער הגדול (ה) – ובמדרש אמר לו הקב"ה למשה, לך אמור להם לישראל כי שמי אהיה אשר אהיה, מהו אהיה אשר אהיה, כשם שאתה הווה עמי כך אני הווה עמך. וכן אמר דוד, ה' צלך על ידי ימינך, מהו ה' צלך, כצלך, מה צלך אם אתה משחק לו הוא משחק לך, ואם אתה בוכה לו הוא בוכה כנגדך, ואם אתה מראה לו פנים זעומות או מסוברים אף הוא נותן לך כך, אף הקב"ה צלך, כשם שאתה הווה עמו כך הוא הווה עמך, עד כאן. הנה הוא על דרך מה שכתבנו, כי העליונים מתעוררים כפי התעוררות התחתונים. ולזה דימו העליונים אצל התחתונים כדמיון הצל אצל הצורה, להיותם מתייחסים ונערכים זה עם זה, ולכן יעורר הצל כפי מה שתעורר הצורה, כך כפי הפעולות אשר יעוררו התחתונים, כפייהם יעוררו העליונים טובות או רעות. והוא אמרם ואם אתה מראה לו פנים זעומות או מסוברים כו', והוא אמרם גם כן בשם שאתה הווה עמו כו'. וכל זה הוא מצד היחס והדמיון אשר ביניהם, ולכן ישמעו ויענו העליונים אל התחתונים, והוא שיפתח המקור העליון וירד שפע הברכה והאור.

^{לב} **להבין כיצד נעשה התיקון בתפילה עיין תיקון בא** הנ"ל דף מה עמוד א' כולו המתחיל בדף מד: – **פתח רבי שמעון ואמר, זכאה איהו מאן דמצלי** אשרי המתפלל באופן זה **וידע לסלקא רעותיה לעילא** ויודע להעלות הבכורים דרפ"ח נאוצין שזו תכלית סונית התפלה, **דהא פימוי אפיק שמחה** שנקב ודבור שמואל מפיו מייחד שם הויה וס' אל"ף, **ואצבעיו כתבין רזין** ר"ל כי עיקר עליית המ"ן הוא ע"י שם מ"ב שהוא ג"פ י"ד בסוד יד הגדולה ויד החזקה ויד הרמה שכתבתי, ואז אצבעותיו שיש בהן בכל יד ג"פ פקדים הם חושמים סוד העניין למעלה, **וכד סלקין שמחה [מה/א] מפומי כי ע"י דבורי וטונית התפלה עולין הבכורים דרפ"ח מעולם העשיה לעולם הויה, אז כמה עופין** שהם מלאכי הויה **פתחין גרפייהו לעילא** ציורה **לקבלא לון** להבכורין העולים שם, והם מסייעין להעלותם לבחייה, **וכמה חיוון דמרכבתא** דכריאה, **כלהו מזדמננין לגבייהו לנטלא לון** מהבחייה להעלותם לאצילות, **כל שכן אם שכינתא שריא בצלותיה** ר"ל שזכה לנפש לאצילות ואז יכול להעלות הבכורים עד יסוד דמלכות לאצילות, **ואסתלקת לקודשא בריך הוא** ומשם עולה המ"ן עד ז"א וגורם יחוד ז"ן, הזוכ הלאה והלא מעלתו גדולה מאד, **ורזא דמלה אם תשכבון בין שפתים** ומפרכס, **אל תקרא אם אלא אם** ר"ל השכינה שהוא אם שלנו שמשם שורש ומקור נפשותינו לריד להשכינה ולהאזינה מנחם והוד דז"א שהם בחי' השפחים, **זכאה איהו מאן דסליק לה בצלותיה דמצלי בשפוזי לעילא לגבי בעלה:**

ואין יכול לטעום מתיקות בתפלה, אלא כשתיקן פגם הברית והקשר עם הקב"ה. כי מיין מתיקין, דהיינו המתיקות בתפילה, הנקראת שפכי כמים לבך, והיא בחי' מיין נוקבין, זה בחי' מיין דרכיין (לג')^{לד} דהיינו מים טהורים, כי המתיקות בתפלה באה מטהרת הנפש, זרע קודש [לה']^{לז}, שמירת הברית. דהיינו מי שהוא צדיק גמור, דהיינו שומר הברית, הוא נקרא זרע קדש, וגם זוכה לבנים זרע קדש/לז.

בצללותא דשחרית סלקא השכינה בשמא דאתקרי א"ל שהוא נחמד, הא"ל הגדול ודאי שהוא נחמד בסוד כך ה' הגדולה ולא נבחי' אל זועם שהוא נבגורה, **בצללותא דמנחה סליקת** השכינה בשמא דאתקרי אלקי"ם שגבורה, **בצללותא דערבית סליקת** השכינה בשמא דאתקרי יקו"ק שבת"ת שאז הי' לעולה בין ב' זרועות ז"א, ורזא דמלה כל ג' שמות הללו כחוצים יחד א"ל אלקי"ם ה' דבר שהם בחג"ת ויקרא ארץ ז"א הזמן את המלכות הנקראת ארץ לסוד היחוד:

ואמרו מארי מתינתין בצרכות לבי, דצריך בר נש בצלותיה לשהות שעה אחת קדם דמצלי, ושעה אחת לבתר דמצלי הכי הן ב' שעות, ורזא דמלה דישא בצלותיה שעתא חדא הכי ג' שעות שחסידיים ראשונים שהו תפילתם כדי להמשיך ולהעמיד את המוחין ב"א א' ג' שעות (כמ"ש בשער הכוונות דרוש ד' מדכורי הלילה) ורמז לדבר בגין דאתמר והאיש משתאה לה מחריש ותרגם אונקלוס וגברא שהי בה, לשון שהיה, ומפרש ההוא דאתמר ביה ה' איש מלחמה שהוא ז"א, ולבשר דשהא ליה בר נש לכוין לבו בתפלתו ע"י התבוננות בגדולת הקב"ה, ואח"כ וצלי והתפלל כראוי אז עליו נאמר, צרכות לבי: אם שגורה תפלתו בפיו בודאי אתקבל צלותיה ופרש"י אם תחיתני נועתת מלכי אל פי בודאי תתקבל תפלתו:

ורזא דמלה סוד הסייה לפני התפלה כי בר נש צריך למשהא ואתתא לאקדמא, כמה דאת אמר אשה כי תזרע וילדה זכר, (ורזא דמלה אשה מזרעת תחלה וילדת זכר וכן תפלה לריק לשהות קודם התפלה כדי לגרום עז"א כביכול יסרה עד שהשכינה תעלה מ"ן תחלה ועי"י יורד המ"ד מו"ח להשפיע שפע לכל העולמות, ועוד שבשפלנו זכר לנו ע"י שמתבונן בשפלות עצמו קודם התפלה עי"י זכר לטובה ותפלתו תתקבל, ורזא דמלה שבשפלותו של אדם זכור יזכרנו לטובה):

ועוד אם שגורה תפלתו בפיו ה"ל, איהו רזא ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יוצאת, ורזא דמלה והיה טרם יקראו ואני אענה, עוד הם מדברים ואני אשמע, זכאה איהו מאן דלא מעכב מטרוניתא לסלקא למלכא, דכל מאן דאיהו צלותיה שגורה בפימיו בלא עכובא, ההוא ממחר מטרוניתא למלכא, ווי לון לבני נשא דאינון אטימין לבא ועיינין, דלא משתדלין למנדע ביקרא דמאריהון לרצויה ליה בשכינתיה, בכמה תחנונים ופיוסים, לנחתא ליה לגבי שכינתא, כל שכן לאתערא ביה רחיומו לגבה, כמה דתיקנו הבוחר בעמו ישראל באהבה:

וכד קיימין קרמיה, צריך למיקם קרמיה בדחילו, זכאין אינון ישראל דידעין לפייסא למאריהון כדקא יאות, ולחברא בפימיהו בצלותהון תרין שמהן אלין דאינון יאקדונק"י כי כקול ודבור שכלל חסיד מייחדים שני שמות אלה, דבההוא זמנא וכשמיידים אלו ב' שמות א"י ע"י חיבור ב' שמות אלה שיש בהן ח' אותיות כמנין א"י תקרא ויה' יענה, ויה' הוא ובית דינו, ודא שכינתא (נ"א ודא חכמתא עלאה ושכינתא) (נ"א חכמה) עלאה ותתאה רחל ולאה נמתקות ע"י יחוד ב' שמות אלה, ודא איהו רזא אם תשכבון בין שפתים אם בצורה דהיינו רחל ולאה שמתקות ע"י יחוד קול ודבור כמ"ל, דאיהו קרבנא דקודשא בריך הוא, דודאי שכינתא איהו קרבנא דיליה שצריך לקרבא לנעלה ליחוד, ובגין דא תיקנו צלותא בקרבנא ר"ל במקום הקרבת הקרבנות תקנו לומר פרשת הקרבנות בסוד וגשמה פרים שפתיו ועי"י מעלים ומקריבים את השכינה לז"א:

היא העולה, העולה ודאי, זכאה איהו מאן דסליק לה לגביה כדקא יאות, דאיהו שאיל בגינה מי זאת עולה, עולה ודאי, מן המדבר מן המדבר ודאי ר"ל מן התיבור כלבד נחשד כקרבן עולה ממש כלחי צורף מעשה ועי"י דבורי התפלה י"י לה עליה ויחוד, דפימיו של המתפלל חשיב קודשא בריך הוא בטורא דסיני, ובגין דא מי זאת עולה מן המדבר וגומר דהיינו ע"י דיבור:

מקטרת מר דא צלותא דשחרית דתקון אברהם דהוא מר, ועוד מקוטרת מר, צרור המר דודי לי, ודא נצח דסליק לה בימינא, הדא הוא דכתיב (תהלים ט"ז) נעימות בימינך נצח, ולבונה דא הוד, דסליק לה בגבורה, מכל אבקת רוכל דא צדיק, דסליק לה בעמודא דאמצעייתא, ואם לא סלקא שכינתא בצלותיה, קרבנא לקודשא בריך הוא בסוד יחוד ז"ן, הא כלבא הסט"א קא נחית למיכל קרבנא דיליה לבנות מתפלתו, ווי ליה טב ליה דלא אתברי בעלמא ולא יגרום אחיות החילונים נשכינה הק', ועליה אתמר גם בלא דעת קשאין לו דעת לכוין לתקן השכינה בסוד היחוד הנקרא דעת אז נפש תפלתו הנקראת נפש בסוד ואשפוך את נפשי לא טוב אינה מקובלת:

וכד סלקא שכינתא בצלותיה, כמה חיוון ומרובבתא וגלגלי דכורסיא, כלוה יתערון לגבה בנגונא בחדוה, וכלוה גרפייהו פתיחן לקבלא לה, והא אוקמוהו ופניהם וכנפיהם פרודות מלמעלה:

וכד סלקא סלקא כיונה, וכד נחתת נחתת כנשרא, דאיהו מטרוניתא, דלא דחילת מכל עופין דעלמא, ונחתא בכמה מזונין לבנהא, הדא הוא דכתיב (דברים ל"ב) כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף:

^{לג} **עיין זוהר שמות ו.** [אינון דהיכלא דזכותא אקרון מים מתוקים אינון דהיכלא דחובא אקרון מיין מריין, מי המרים המאריים]. **ובזוהר נשא קנד: קנה.** (כיון שמצרים אמרו ששלטו בנשיהם חשדום בנ"י ולטהרן בדקן הקב"ה כסוטות במרה) [ועי"ש רע"מ בדף קנד:]:

^{לד} **עיין זוהר שמות ו.** [אינון דהיכלא דזכותא אקרון מים מתוקים אינון דהיכלא דחובא אקרון מיין מריין, מי המרים המאריים]. שם מבואר שהיכל זכות שבו דנים סנהדרין של ע"ב מלאכים בזכויות העולם קודם שנענים בתפילתם נקרא מיין מתוקין ולעומתו בסט"א היכל חובה שדנים בחובות בנ"י נקרא מיין מריין ובשניהם לא דנים בבני חיי ומוזני כי הם במזל תלויים דהיינו בבניה עילאה והוא נקרא על כל מים לכן זרע קדש שמולידים ישראל הוא על כל מים

ובזוהר נשא קנד: קנה. (כיון שמצרים אמרו ששלטו בנשיהם חשדום בנ"י ולטהרן בדקן הקב"ה כסוטות במרה) [ועי"ש רע"מ בדף קנד:]: שם מבואר שבמרה נבדקו ישראל כסוטה ע"י המים שמי שפוגם בברית אזי המים נעשים מרים אבל ע"י שמירת הברית אזי להפך הם מיין דכין מים טהורים ונזרעה זרע קודש.

לה * ישעיהו ו' יג

^{לו} **זרע קדש** – כך מכנה הנביא את השארית לפליטה שישארו בארץ רק צדיקים גמורים, בימות משיח – ישעיהו ו' (יג) וְעוֹד בָּהּ עֲשִׂרִיהָ וְשִׁבְעָה וְהִיְתָה לְכֶרֶם וְכָאֵלּוֹן וְכָאֵשֶׁר בְּשִׁלְכָת מִצֵּבֶת בָּם יִרְעַקְדָּשׁ מִצֵּבֶתָהּ:

פרש"י – (יג) ועוד בה עשריה – גם אותה השארית אשיב ידי עליה בצרף אחר צרף והיתה לבער עד שלא ישארו אלא צדיקים גמורים שישובו אלי בכל לבם. כאלה וכאלון – אשר בעת זמן שלכת שלהן משליכין עלין שלהן בימי הסתיו שילוך אחר שילוך עד שאין נותר בה

ומי שהוא בבחי' מיינ מתיקין שע"י שנפשו טהורה ושומר הברית, מתוק לו לשפוך כמים ליבו, **אזי דיבוריו מתוקים וטובה** לח' כי דיבוריו הם בחי' רוח הקדש, בחי' שכינה מדברת מגורנו/ל"ט, בחי' אם תפילתי שגורה בפי (ברכות לד:)^מ, שפרש"י אם תחינתי נובעת מלבי אל פי בודאי תתקבל תפילתי. **וכשיוצאים מפיו ומשמיע לאזניו**, כמ"ש – כמו שאמרו בגמרא (ברכות טו/מב) **השמע לאזנך וכו'** כתיב בק"ש שמע ישראל וכו', מכאן למדו שלכתחילה צריך להשמיע לאזנו כשקורא ק"ש, ומק"ש למדו בגמ' שם לכל הברכות^{מג}, וכן נפסק לתפילה^{מד}, שצריך המתפלל להשמיע לאזניו מה שאומר, ובעיקר כוונת רבינו להתבודדות שכשהיא כראוי, אזי שומע מפיו דברים חדשים שלא ידע מהם קודם^{מה}, והם דברי ה' ממשי/מ"ו כמבואר בתורה מח/מ"ו ותורה קנו/מ"ח, וכשמשמיע לאזנו היטב/מ"ט וכל כולו נמשך אחר הדברים **אזי נכנסים**

זולתי המצבה אף הם זרע הקדש הנמצאין בה עומדין בקדושתו הם יהיו לה למצבת, ד"א מצבתה נטיעתה לכך איני מכלה אותם נטעים זרע קודש, ויש פותרים שער שלכת היתה בירושלים כמו שאמר בעזרא והיו שם אלה ואלון נטועים:

לו **כך משמע** בזוהר נשא קבר הנ"ל

ל"ט גס בדפוס' ותולד - וטובה ומתורלו וטובים

לט **עיין תורה מח** – והדיבורים שאדם מדרב בכה (בבחי' כל עצמותי תאמרנה), הם עצמן הדיבורים של הקב"ה. וזה בחי' (ישעיה נ"א): "וְאֵשִׁים דְּבָרִי בְּפִי", כי הם עצמם דבר ה'.

ועיין תורה קנו – לב טהור ברא לי וכו' (תהלים נ"א). כי מה שמדברים בינו לבין קונו, הוא בחינת רוח – הקדש. וידד המלך, עליו השלום, שהיה מעלתו גדולה מאד, יסד מזה ספר תהלים. וכן כל אחד לפי בחינתו הוא בחינת רוח – הקדש, כמו שכתוב (תהלים כ"ז): "לך אָמַר לְבִי", כמו שפרש רש"י: "לך בשבילך ובשליחותך", אָמַר לִי לְבִי. שכל הדברים שהלב אומר, הם דברי השם יתברך ממשי, והוא בחינת רוח – הקדש. וצריך לחדש תמיד, לבקש בכל פעם בתחנונים ודברי רצונים חדשים. ולזכות לזה, צריך טהרת הלב. וכשש"ש לו טהרת הלב, אזי זוכה לדבר בכל פעם דבורים חדשים, שהוא בחינת רוח – הקדש:

^מ **ברכות דף לד:** – מתני' המתפלל וטעה סימן רע לו ואם שלח צבור הוא סימן רע לשולחיו מפני ששולחו של אדם כמותו אמרו עליו על ר' חנינא בן דוסא שהיה מתפלל על החולים ואומר זה חי זה מת אמרו לו מנין אתה יודע אמר להם אם שגורה תפילתי בפי יודע אני שהוא מקובל ואם לא יודע אני שהוא מטורף. גמ' אמרו עליו על רבי חנינא וכו': מנא הני מילי א"ר יהושע בן לוי דאמר קרא (ישעיה נז יט) בורא ניב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרב אמר ה' ורפאתיו.

פרש"י – אם שגורה. אם סדורה תפילתי בפי במרוצה ואיני נכשל ותחנתי נובעת מלבי אל פי כל מה שאני חפץ להאריך בתחנונים: **שהוא מטורף**. החולה. לשון אחר ולשון טורפין לו תפלתו בפניו כלומר התפלה שהתפללו עליו מטורפת וטורדה ממנו ואינה מקובלת:

מ"ב גס בדפוס' ותולד - לאזנו, ומתורלו - לאזניו

^{מב} **ברכות דף טו**. משנה הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא רבי יוסי אומר לא יצא: גמרא מאי טעמא דרבי יוסי משום דכתיב שמע השמע לאזנך מה שאתה מוציא מפיו ותנא קמא סבר שמע בכל לשון שאתה שומע

^{מג} **וכן נפסק בש"ע** או"ח סימן רו ג' שצריך להשמיע לאזניו (הברכה שמברך) ואם לא השמיע יצא (בדיעבד) ובלבד שיוציא בשפתיו (כי הרהור לאו כדיבור דמי).

^{מד} **שו"ע** או"ח סימן קא סעיף ב לא יתפלל בלבו לבד, אלא מחתך הדברים בשפתיו ומשמיע לאזניו בלחש, ולא ישמיע קולו; ואם אינו יכול לכון בלחש, מותר להגביה קולו; וה"מ בינו לבין עצמו, אבל בצבור, אסור, דאית למטרד צבורא. הגה: ואם משמיע קולו בביתו כשמתפלל, כדי שילמדו ממנו בני ביתו, מותר (טור).

ועי"ש שיערי תשובה ס"ק ג' בשם האריז"ל שלא ישמיע לאזנו, ופירשו שאמר זאת רק למישרים אורחותם וכו'. ואולי אפ"ל לפי רבינו כאן שצדיקים גדולים באמת יש בכוחם גם ע"י הרהור בלבד להשמיע לליבו ולדשן עצם, אבל כל אדם צריך להשמיע לאזנו ממש לכתחילה כדי להתפעל מהדברים עד שתדשן העצם. ויותר נכון נ"ל לתרץ שצריך דברי רבינו הם לא על תפלת לחש שהיא בנוסח קבוע אלא על התבודדות שבה משגר הקב"ה דבורים בפיו כמבואר בתורה מח דכתיב בישעיה נא ואשים דברי בפיו וכו' ותורה קנו שהש"י שולח בפיו דבורים חדשים כל פעם וכן בגמ' ברכות לד: דברי רבי חנינא בן דוסא אם שגורה תפילתי בפי יודע אני שהוא מקובל ואם לא יודע אני שהוא מטורף, ופרש המהרש"א מטורף לשון טריפה דכתיבה לכלב תשליכון אותה. והיינו כנ"ל שתפלה שאינה כראוי נחית כלבא לקבלה. ולכן כיון שהם דבורים שמשגר הקב"ה בפיו בבחי' שכינה מדברת מגורנו הרי מוכרח להקשיב היטב, ומוכרח להשמיע לאזנו. וכעין זה מצינו במגיד של הב"י שהיא היתה המשנה המדברת מגורנו ומגלה לו חדושי תורה.

^{מה} **ובאמת גם בתפילות** הסדורות כשמתפלל בכוונה ולאט הש"י שולח באזנים וכוונות חדשות בכל פעם וגם להם אפשר להקשיב באופן שידשן העצמות. וכשמתפלל בכוונה הנ"ל אזי גם בקשת צרכיו היא רק אמצעי לדביקות כי היא בחי' עשית חלל כדי למלא אותו בבחי' טוב ה' לכל.

^{מז} **דהיינו שע"י שהוא בבחי' ברית עם הקב"ה** אזי הוא בבחי' ואשים דברי בפיו כלשון רבי חנינא בן דוסא בברכות לד: אם תפילתי שגורה בפי. ושגורה לשון שלוח (שהקב"ה שולח תפלה בפיו) כפרש"י ע"ה"פ דברים ו' יג – שגר אלפך – שהנקה משגרת ממעיה. ופרש"י על הגמ' הנ"ל אם שגורה – שפירש – אם סדורה תפילתי בפי במרוצה ואיני נכשל, ותחנתי נובעת מלבי אל פי, כל מה שאני חפץ להאריך בתחנונים: רש"י כאן האריך שלא כדרכו ומשמע דבריו שתפילה בבחי' שגורה היא תפילה שחפץ להאריך בתחנונים.

ותפילה כזו מתקבלת כי היא דבר ה' (כמבואר בתורה מח) ותפלה שהיא דבר ה' בודאי מתקבלת כי בדבר ה' שמים נעשו ועיין בלק"ה מבאר שיהי אור וכו' הכוונה שהקב"ה התפלל שיהיה אור ומיד נתקבלה תפילתו ונעשה. כמ"ש תהלים לג ט' כי הוא אמר ויהי הו אצוה ויעמד.

^{מז} **תורה מח** – והדיבורים שאדם מדרב בכה, הם עצמן הדיבורים של הקדוש ברוך הוא. וזה בחינת (ישעיה נ"א:ט"ו–ט"ז): "וְאֵשִׁים דְּבָרִי בְּפִי", כי הם עצמם דבר ה', והם כח מעשיו (תהלים קיא).

מתיקות המיין דהיינו מתיקות דבורי התפלה, שהם בחי' שפכי כמים לבר, שהם דברי ה' ממש **לתוך עצמותיו, בבחי' (משלי טו) ושמועה טובה תדשן עצם** ^{נא/כב}. וכשעצמות מרגישין מתיקות הדיבורים, זה בחי' כל עצמותי תאמרנה ^{נא/כג} כי זו שלימות הדביקות בו ית' ^{נא/כד}. ואז ארי' נחית ^{נא/כה} ואכיל קורבנו ^{נא/כו} דהיינו בחי' אריה יורד לקבל את תפילתו, כי כנ"ל ה' צלך וכמו

^{מח} **תורה קנו** – פי מה שמדברים בינו לבין קונו, הוא בחינת רוח הקדש. ודוד המלך, עליו השלום, שהיה מעלתו גדולה מאד, יסד מזה ספר תהלים. וכן כל אחד לפי בחינתו הוא בחינת רוח הקדש, כמו שכתוב (תהלים כ"ח): לך אמר לבי, כמו שפרש רש"י: לך – בשבילך ובשליחותך, אמר לי לבי. שכל הדברים שהלב אומר, הם דברי השם יתברך ממש, והוא בחינת רוח הקדש. וצריך לחדש תמיד, לבקש בכל פעם בתחנונים ודברי רצונים חדשים. ולזכות לזה, צריך טהרת הלב. וטהרת הלב הוא, על ידי שמתלהב ובוזע לבו להשם יתברך, על ידי זה נטהר הלב. כי נגד שמתלהב ונבער לעברה או לתאוה רעה, חס ושלום, שמוזה נטמא לבו, נגד זה צריך שיתלהב ויבער לבו להשם יתברך.

^{מט} **כידוע לגבי יתרו** דאיתא בזוהר כולם שמעו ורק שמיעת יתרו נקראת שמיעה כיון שהתפעל ממנה עד כדי שנהפך על ידה לאדם אחר מגוי לגר צדק. והכי נמי לגבי התפילה כדי שהשמועה ששומע מפיו תדשן עצמותיו עד שיזכה לתפלה בבחי' כל עצמותי שהיא התפשטות השמועה בכל קומתו בהתלהבות ודביקות גמורה אליו ית', צריך שתהא שמיעה ממש בכל לבו כדאיתא בתורה כב שמיעה בליבא תליא, כמ"ש ונתת לעבדך לב שומע.

^י **משלי פרק טו (ל) מאור עינים ישמח לב שמועה טובה תדשן עצם:**

רבנו יונה – מאור עינים ישמח לב. האור ירחיב לב האדם, וכן אז"ל (עיין מגילה כח, ע"ב) ההלכות יבקשו אור וצלילות. ושמועה טובה תדשן עצם. יתרון יש לשמועה טובה, כי מלבד שתשמח הלב השומע תדשן עצמותיו. הנה כי רבה תועלת המגעת מן האזן מאשר הגיע מן העין, ופרט שלמה ע"ה באחת מן התועלת כי רבות הנה, ואז"ל (ב"ק פה, ע"ב) חרשו נותן לו דמי כולו. ואחרי שהתבאר ושהאזן אבר נכבד מאוד גם מן העין שהוא אבר נכבד, מה מאוד שתגדל החובה לעבוד בו את הבורא ית', ורע ומר להשביטו ממעשיו על כן סמך אחריו:

^{נא} **עניין השמיעה**, אע"פ שבדרך כלל ממראה עינים יותר מתפעלת הנפש משמיעת האזן, וכן מבואר בתורה יז, אבל יש בחי' להפך, כמו שבאר בשערי תשובה לרבינו יונה שער שני אות יב. עפ"י הפסוק במשלי טו ל' "מאור עינים ישמח לב שמועה טובה תדשן עצם" מבאר שנכבדה האזן מהעין שבכח שמועה טובה לדשן אפילו עצם שאין בה הרגשה, ואילו העין רק את הלב שהוא בעל הרגשה, אם לא בתענוג יתר. וכן אמרו זכרונם לברכה (בבא קמא פה): כי האזן נכבדת משאר האברים, שאם סימא את עינו נותן לו דמי עינו, חרשו – נותן לו דמי כולו. עכ"ל.

וצ"ע מה כוונתו במה שהביא ראייה מב"ק שלכאורה אינו ראייה שהתפעלות משמיעה יותר מראיה, אלא שעבודות תלויה בשמיעה. יותר מראיה.

^{נב} **נמצא שתפילה בבחי' אריה**, בחי' עצם, שכל עצמו רוצה רק את עצם החיבור עימו ית', ותפלה כזו כולה מתיקות ע"י חוש השמיעה דייקא, כי כולה קשב לדבורי הש"י היוצאים מפיו. ומה נפלא לפ"ו שתפלה כזו נקראת בחי' אריה כי מבואר בספר הברית ח"א מאמר יז פרק יז שאריה מיוחד מכל החיות בחוש השמיעה.

^{נב} עיין תורה טז אות ח'

^{נד} **עיין תורה טז אות ח' – ואזי, בשמחתי הנפש על – ידי מים קרים הנ"ל** (דהיינו שנותן כבוד לזקן ששכח תלמודו ושומע תורה מפיו), מחיין גם את העצמות. כי פגם הנפש הוא פגם העצמות, כמו שכתוב (תהלים ו): "כי נבקלו עימי ונפשי נבקלה מאד". פי ע"י שאין מתפללין בכנינת הלב, שע"י הוא עיפות הנפש, ע"י הוא פגם העצמות. פי צריך להתפלל להרגיש דבורי התפלה בכל עצמותיו. בבחינת (שם ל"ה): "כל עצמותי תאמרנה". וע"י המים קרים, שע"י מחיה הנפש, ע"י מחיה העצמות, בבחינת (איוב כ"א): "יזמח עצמותיו ישקה". וזה בחינת (משלי כ"ה): "מים קרים על נפש עיפה, ושמועה טובה מארץ מרחק". "שמועה טובה" זה בחינת קול הרעמים, שמשמיעין עצמן בטוב, שהם מתקנין התרחקות הנפש מן הכבוד, וזה בחינת "שמועה טובה מארץ מרחק", שזהו בחינת מים קרים על נפש עיפה, שהם באים מן הרעמים, שהם בחינת "שמועה טובה" כנ"ל: וזה בחינת (שם ט"ו): "שמועה טובה תדשן עצם", שע"י בחינת שמועה טובה, שהיא בחינת רעמים, שמשם בחינת מים קרים, שהם מחיין ומבריאים הנפש כנ"ל, ע"י נתינת קנין ונתדשן העצמות, בבחינת "יזמח עצמותיו ישקה" כנ"ל. וזה 'תדשן עצם' כנ"ל כי תקון הנפש הוא תקון העצמות כנ"ל: (מן תבת ואזי בשמחתי הנפש עד כאן, לא נכתב כראוי):

^{נה} **עיין ר' צדוק הכהן** בספרו מחשבות חרוץ פ"ח (ד"ה וקבלתי) שכתב עה"פ מיד כלב יחידתי – שכך קיבל שהכלב עומד כנגד מדרגת יחידה כי שתיקה זה לעומת זה של בחי' דביקות גדולה. כי הכלב בו תוקף התאוה המקיף כל חלקי הנפש עד היחידה שהוא יחוד הנפש במקורה ביחידו של עולם ית"ש אצל בני, ואצל אור"ה יחוד נפשותם במקורה היינו במה ששורש נפשם תלוי הוא בתאות שבוה תלוי כל חיות נפשם הוא בקליפת הכלב, דהחשק נמשך משורש הנפש שהוא כח היחידה שבנפש ממנו נמשך תוקף החשק לאיזה דבר בכל חיותו ונפשו בהתקשרות עצום שהוא היסוד דנוקבא. דביסוד הוא ההתקשרות והוא על ידי תוקף החשק העצום שמוזה בא המיין נוקבין וע"כ בועל ארמית קשורה ככלב כי הוא חפץ לידבק בחשק של אור"ה דהם נמשל כבהמות נדמו ובנ"א הדומין לבהמה וכמו שכתוב בס"פ האומר ולד במעי שפחה כבמעי בהמה, ובהמה בגימט' כלב כי הוא היסוד דנפש הבהמית שהוא המיין נוקבין והחשק דבהמה, ועכ"א בב"ר (פרשה ע"א) בא גד מי שבא לגדל משתיתן של אור"ה פירוש יסודן, והיינו תוקף חשק התאוה והוא אלי' משבט גד (כמו שכתוב שיר השירים רבה פ"ב) שהיה ממש היפך זה דע"כ חי לעולם. עד כאן לשונו.

^{נו} **עיין יומא דף כא:** – דתניא ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אף על פי שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט רבוצה כארי והתניא אמר רבי חנינא טגן הכהנים אני ראייתה ורבוזה ככלב לא קשיא כאן במקדש ראשון כאן במקדש שני ובמקדש שני מי הואי והאמר רב שמואל בר אינאי דכתיב וארצה בו ואכבד וקרינן ואכבדה מאי שנא דמחוסר ה"א אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני ואלו הן ארון וכפורת וכרובים אש ושכינה ורוח הקודש ואורים ותומים אמרי אין מהוה הוה סיועי לא מסייעא.

מהרש"א – רבוצה כארי כו'. ע"ש שבית ראשון נבנה ע"י שלמה המלך משבט יהודה שנמשל לאריה כמ"ש גור אריה יהודה וגו' אבל בית שני נבנה ע"י מלכות פרס ולא היה אש רובץ בו רק ככלב ומצינו בו שנדמה לכלב כמ"ש בפ"ק דר"ה והשגל יושבת אצלו כלבתא:

שהאדם מתנהג, כך מתנהג הש"י כלפיו, ומי שכל תשוקתו בתפילתו רק להתחבר עימו ית', באופן שהתפילה היא תכלית, ולא אמצעי למילוי חסרונו הגשמי, וממילא גם לא מעיין בה, כי היא בעצמה כל מבוקשו, דהיינו הדביקות/ס"א, שזה בחי' תיקון המלכות, בחי' מלך המושל ביצרו, אזי גם אותו כח המעלה את התפילה למעלה/ס"ב, בא בדמות כזו של ארי-ה מלך החיות, ארי-ה שבמרכבה של מעלה, שהוא אותיות יראה, כי ירא שמים נעשה מרכבה לו, והוא בחי' חסד שבגבורה/ס"ג, הרומו למי שמתגבר לתת את כולו (שזה בחי' חסד)

הקדמת הזוהר דף ו: – בזמנן קדמאין כד האי נהר הוה משיך מימיו לתתא, הוו קיימין ישראל בשלימו, דדבחין דבחין וקרנבין לכפרא על נפשיהו, וכדין הוה נחית מלעילא דיוקנא דחד אריה, והוו חמאן ליה ע"ג מדבחה רביין על טרפיה אכיל קרבנן כגבר תקין, וכל כלבין הוו מתטמרין מקמיה ולא נפקי לבר, כיון דגרמו חובין, איהו נחית לגו דרגין דלתתא,

עיין שם דמשק אליעזר על זהר זה ציין גם לזהר צו דף לב: ובלק ריא. עוד עי"ש לבאר עפ"י אבות עז כנמר קל כנשר רץ כצבי וגבור כארי ביאר שהם בסדר שם הויה וארי כנגד ה' אחרונה מלכות והוא מלך החיות רומז לתיקון המלכות שמים. עוד שכתב שלא דווקא קרבן אלא גם התפילה שהיא בסוד הקרבן וכמבואר בזהר בראשית כג: ארי-ה נחית לקבלא צלואת בדרעיו וגדפיו וכו' ודא מיכאל. עוד באר שם מדוע נמשל לארי כיון שאז בזמן בית ראשון לא היה פחד כלל מהחיצונים והכלבים כי היו כפופים תחת הקדושה. וכן הארי-ה אין לו פחד משום חיה וכן מבואר בישעיהו לא (ד) כי כה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִזְחָק הָאֲרִיָּה וְהַכִּפִּיר עַל טָרְפוֹ אֲשֶׁר יִקְרָא עָלָיו מֵלֶא רְעִים מְקוֹלָם לֹא יִחַת וּמִהֲמוֹנָם לֹא יַעֲנֶה בֶן יִרְדְּהָ צִבְאוֹת לִצְבָא עַל הָרָצִין וְעַל גִּבְעֹתֶיהָ:

ועי"ש פירוש ידיד נפש – חד אריה ונעל"ד שאריה היה מקבל הקרבנות הוא יסוד דנוק' שהיה מקבל כל כוונת הקרבנות ועולים לתוכו בסוד מ"ן וזה לשון הרב באוצרות חיים: ב' בחי' יש בשם ב"ן כי ההוא רוח דשבק בה בעלה הוא בחי' שם הוי"ה באחורים פשוט כזה: י' י"ה יה' יהוה ושם ב"ן באחורים במילואו כזה: יו"ד ה"ה, יו"ד ה"ה, יו"ד ה"ה, יו"ד ה"ה. ושניהם גמט' עב קדם שהם רי"ו גמט' אריה. והוא הוא הרוח דשבק בה בעלה. והוא הגרם לה להעלות מ"ן. עכ"ל.

הריצ"ח (ג' 3) ביאר שתפילה בבחי' אריה היא התפילה המבוארת בתורה סה בחי' לעשות מהתפילה אחד. ועי"ש לשון רבינו **תורה סה אות ב** – וכשאדם עומד להתפלל, ומדבר דבורי התפלה, אזי הוא מלקט ציצים ופרחים ושושנים נאים. כאדם ההולך בשדה, ומלקט שושנים ופרחים נאים אחת לאחת, עד שעושה אגודה אחת. ואחר כך מלקט עוד אחת לאחת ועושה אגודה אחרת ומחברם יחד, וכן הולך ומלקט ומקבץ כמה וכמה אגודות יפים ונאים. כמו כן הוא הולך בתפלה מאות לאות, עד שמתחברים כמה אותיות, ונעשה מהם דבור. וכן עושה בתבות שלמות, ואחר כך נתחברין שתי התבות. ואחר כך הולך ומלקט יותר, עד שגומר ברכה אחת. ואחר כך מלקט יותר ויותר, והולך מאבות לגבורות, ומגבורות לקדושות, וכן הולך להלך יותר. מי יפאר גודל פאר הלקוטים והקבוצים, שאדם מלקט ומקבץ בדבורי התפלה. עכ"ל תורה סה.

משמע שתפילה כזו נקראת ליקוטים ועיין תורה יג אות ה' עי"ש שמבאר תיקון המרכבה אריה שבבחינת נפש זה בחינת (שיר השירים ה): "איתי מורי עם בשמי" וכו' ... והכם הדור לוקח כל הרצונות ולוקט אותם אחד לאחד, כדי להעלות אותם כנ"ל, ואז מלקט גם כל הרצונות והנפשות שנפלו. וזהו בחינת: 'אריה' לשון לקט, שמלקט מרת הנפש, היינו גם הנפש; "עם בשמי" עם הרצון הטוב שמעלה ריח טוב: עכ"ל תורה יג.

מבואר שגם בחי' אריה נקרא ליקוטים, וכן להפך פגם התפילה נקרא מרת נפש, כמבואר כאן בהמשך מ"ן מריצין בחי' מרה דאית לה תרי פיות בחי' לא יכלו לשנות מים ממרה מ"ן מסאבין, והחכם מלקט ממרי נפש ומביא לבחי' נפש אמיתי בחי' רצון. ועי"ש בתורה סה לשון רבינו 'מאבות לגבורות ומגבורות לקדושות', דהיינו ג' ברכות ראשונות משמע שנקט דינקא שבחו של מקום.

נח גם בדפוס ותולד - קורבנו, ומתולד - קורבני

טז להבין יותר עיין היטב בתיקון כא דף מה. ה"ל עם ביאור טחוק מדבש שם.

ס' כי ארי-ה בחי' מלכות השלימה המתוקנת לכן נקרא מלך החיות, וכן שבט יהודה שממנו המלכות בית דוד נמשל לארי-ה, וכן בית המקדש שהוא בחי' תיקון שמים המאיר כאן בארץ נקרא אריאל. וכן הקב"ה נקרא ארי כמ"ש עמוס ג' ח' אריה שאג מי לא ירא. וכן בהושע יב' י' שלעתיד לבוא אחרי ה' ילכו כאריה ישאג וכו'. ועיין משלי כ' ב' נהם ככפיר אימת מלך וכו'. והוא סמל לתיקון המלכות כי הוא מלך החיות וכן היה טבע החיות בזמן שהמלכות בתיקונה שכולן היו נופלות לפניו כששומעות שאגתו בלי שיעטרך לרדוף אחריהן כלל. וכמאמר הכתוב **עמוס ג' ח'** אריה שאג מי לא יירא וברד"ק שם פסוק ג' כי כשמוע החיות קולו יעמדו במקומם מפחדם לו ויבא ויטרף מהם את אשר ירצה עכ"ל. וכן כתב הגר"א משלי כ"ח ט"ו על הפסוק ארי נוהם – כי מן הארי יראות כל החיות שהוא מושל על כולם ותיכף כשישאג עומדות החיות, וכמו פירשנו בישעיה אדרת אליהו ה' כ"ט עכ"ל. ועיין עוד בילקוט על הפסוק איוב ד' י' שאגת אריה וקול שחל – שחל שהכל חלים ומפחדים ממנו. (מפירוש בתורתו יחגה על שירת האריה בפרק שירה)

ס"א ראה תורה פר תנינא – דע, שעקר התחברות ודבקות להשם יתברך הוא על-ידי התפלה. כי התפלה היא שער, שדרכו שם נכנסין להשם יתברך, ומשם אשתמוץ עיני לה. כי תפלה היא מלכות, כמו שכתוב (תהילים ק"ט:ד) ואני תפלה; ותפלה – לשון התחברות, כמו שכתוב (בראשית ל"ח): נפתולי אלקים נפתלתי, תרגומו לשון התחברות.

ס"ב הכוונה לבחי' רוח דשבק בה בעלה ביחוד הראשון המבואר בכהאריז"ל שהוא העושה אותה כלי, שמכווח יש בה כח להעלות את המיין נוקבין תמיד אח"כ. (דהוא אינו מ"ן אלא רק הכח המעלה את המ"ן לבעלה) והביאור ביארנו בהקדמות לתורה ב' ותורה ד' ותורה לה שיחוד ראשון משאיר רושם על הנוק' שמכווח נעשית תמיד משתוקקת לבעלה, והכי נמי תלמיד אצל רבו השיעור הראשון עושה אותו כלי משתוקק לשמוע, ומכאן זה נעשה כלי לקבל ממנו בכל השעורים שאח"כ. וכאן זה הוא בחי' זרקא הנוכח בתורה ד' בסוד הוידוי, והוא סוד התשובה כמבואר בתורה לה שהיא כח הזורק את המלכות חזרה למקום שניטלה ממנו דהיינו לחכמה עילאה. כי צריך להמליך את הקב"ה וכן ההמלכה נחלש מטבעו וצריך בכל פעם לחדשו ולהחזירו לחכמה דהיינו לחזור ולהמליך את הקב"ה בחכמה דהיינו בביטול שנובע מהשגת רוממותו ית' שהיא למעלה מהשגתנו לגמרי בבחי' אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני שזו החכמה האמיתי תכלית הידיעה שלא נדע כמבואר בתורה לה ותורה מ' תנינא ופג שם (בבחי' אבא יסד ברתא). וכאן זריקה זוהו שהוא רוח דשבק בה בעלה הנ"ל הוא בחי' ארי-ה כמבואר באוצרות חיים הנ"ל שהביא הידיד נפש על הקדמת הזוהר הנ"ל.

ס"ג עיין קהלת יעקב – ערך אר – אריה בחינת חסד ופני אריה אל הימין ומכל מקום נכלל בו הגבורה, שכן אותיות אריה הן אותיות יראה וגימט' גבורה, כי אין שלימות החסד אלא בכללות הגבורה:

למסור נפשו (דהיינו גבורה בסוד החזרת כל דבר לשרשו) בתפילתו, בחיבור גמור אליו ית', בחי' מלך שאינו חסר כלום/ס"ד, אלא רק לשמור שלא להיפרד מבן בריתו הקב"ה, **כי עצם זה בחי' ארי' /ס"ה/ (כ"ש בתיקונים תי' ג' בהי"א תקונים האחרונים [ס"ו/ס"ז])**. כי ארי-ה רומז למלכות בתיקונה בחי' שבני אדם ממליכים את הקב"ה בשלימות, ע"י מחפשים פנמיות רצון ה' בכל דבר, ומסתכלים בשכל הנעלם בפנמיות של כל דבר כעצמים בבטן המלאה, ומכניעים את היצירה הנמשל לכלב הרוצה את הגלוי והחיצוניות.

אבל מי שפגם בבריתו, הוא בבחי' מיין מרירין כי תפילתו היא למלא חסרונותיו הגשמיים שממירים את חייו, כמבואר בתורה כג בעיקר בתאוות ממון, ואזי גם התפילה מרה לו, וממהר בה להפטר ממנה/ס"ט, **בבחי' (שמות טו) ולא יכלו לשתות מים ממרה [ע"א/ע"ב]**, כי כשיצאו ממצרים קודם שבאו להר סיני חנו במרה, וכתוב "שם שם לו חק ומשפט ושם ניסהו"ע"ג, כי שם ניסה אותם הש"י בתאוה הידועה, שהיא קליפה על חק ומשפט שרצה לגלות להם/ע"ד, דהיינו שבת ופרה אדומה ודינין, כמבואר

ס"ד **כי מלך** הוא שאינו חסר כלום ואינו נצרך לשום אדם אלא כולם נצרכים לו – כמבואר בנדרים דף כד. שמלך וכלב הם שני הפכים כי מבואר שהנודר שלא יהנה לאחרים יכול לפתוח לו לאו מלבא אנא שיהנו ממני ולא אהנה מהם. והנודר שלא יהנו ממנו יכול לפתוח לו לאו כלבא אנא שאהנה מאחרים ולא יהנו ממני

ס"ה **הריצ"ח** ביאר מדוע תפילה כראוי היא בחי' אריה כי כמו שאריה הוא בחי' חסד כנ"ל כי הוא בחי' גילוי הכח והמציאות האמיתית כך גם התפילה כשהיא כראוי בביטול והתכללות בו ית' בבחי' יחודא עלאה אזי הוא בבחי' שמתגלית לו המציאות האמיתית ואזי הוא רק רוצה להיות היכי תמצוי לגלות את המציאות האמיתית בעולם. ולכן אריה אותיות יראה כי זו מציאות שכשהיא מתגלית הכל מתאפס לפניו כמו היראה המתקנת יראת הרוממות. ואריה אותיות ראה כי המציאות כאילו נגלית ונראית לעינים.

עוד חזר על הביאור מדוע אריה חסד ושור דין. כי האריה הוא הכח בעצמו ללא רסן, והיכן שהוא נמצא הכל מתאפס בחי' אריה שאג מי לא אירא לעומת השור שהוא אמין בח, עד שאפשר לתינוק למשמש בו ואפשר לקשור אותו למחרשה ולהוליכו בתלם.

עוד ביאר ענין החסד שמלבד שהוא ההטבה כידוע, אבל הוא בחי' הכח, לכן שמו א-ל כמ"ש "א-ל חסד כל היום", והוא בחי' כח כמ"ש "יש לאל ידי", והכוונה כשהמציאות האמיתית מתגלית, אזי היא הכח האמיתי, ולכן לעולם נראה שחסד היינו הטבה, כי הקב"ה הוא הטוב, אבל לא שזו ההגדרה וגם לא מוכרח, כי לפעמים ההטבה היא דווקא לנהוג בדין.

ס"ו דף קמ תחילת ע"א ועצם איהו אריה.

ס"ז **תיקון ג' ברך קמ.** – עצם, אית עצם טמא ואית עצם טהור, ובשר דכיו ועצם דכיו, עליהו אתמר עצם מעצמי ובשר מבשרי, ועצם איהו אריה.

סח גם בדפ"ר ותולד - מרידן, ומתולד - מרידן

ס"ט **עיין לעיל פרש"י** על ברכות לד: אם תפילתי שגורה בפי – שאני חפץ להאריך בתחנונים, ותפלה כזו מקובלת אבל תפלה שאינה שגורה (וכ"ש מי שהוא בפגם חברית בחי' עורף מהקב"ה היא להפך שחפץ להפטר ממנה והיא בחי' טריפה כנ"ל. דכתיב לכלב תשליכון.

ע' **שמות פרק טו** פרשת בשלח (כב) וַיִּסַּע מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל מִדְבַּר שׁוּר וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא מָצְאוּ מַיִם: (כג) וַיָּבֹאוּ מִקְרָתָהּ וְלֹא יָכֹלוּ לִשְׁתּוֹת מִיַּם מִמֶּנָּה כִּי מְרִים הֵם עַל בֶּן קְרָא שְׁמָהּ מֶרְיָה: (כד) וַיֵּלְנוּ הָעָם עַל מֹשֶׁה לֵּאמֹר מַה נִּשְׁתָּה: (כה) וַיִּצְעַק אֶל יְדִיד וַיּוֹרְהוּ יְדִיד עַץ וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם שֶׁם שָׁם לוֹ חָק וּמִשְׁפָּט וְשֵׁם נִסָּהוּ:

פרש"י – (כה) **שם שם לו** – במרה נתן להם מקצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהם שבת ופרה אדומה ודינין (סנהדרין מ): **ושם נסהו** – לעם וראה קשי ערפן שלא נמלכו במשה בלשון יפה בקש עלינו רחמים שיהי' לנו מים לשתות אלא נתלוננו:

ע"א עיין תיקון ס' דף צג. ותיקון ט' דף פ.

עב **תיקון ס' דף צג.** – וממשיך ואמר **ואית אילנא דכוליה ביש** ויש אילן שכולו רע, שהם שלש קליפות הטמאות, מוחא וקליפה פלחו מרידן המוח והקליפה כולם מרים, ומיין דלהון מרידן וגם המים והמיץ שלהם מרים, כי כל הנהגה מהקליפות לא ינקה, ומתיקות התאות יתהפכו לו למרידות, **הדא הוא דכתיב** זה שכתוב ויבאו מקרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם מזל הקליפות, ומש"כ ויורהו יח"ה עץ וגומר וביה ועל ידי העץ וימתקו המים ומפרש שהיה עץ החיים והיינו התורה שהיא מתוקה, ור"ל שנתן לבני ישראל משפטים ודינים, כמ"ס שם לו חק ומשפט, דמצינה נפקין ענפין וישרשין שזמן התורה יוצאים ענפים ושרשים טובים ומתוקים, דאתמר בהון שנאמר בדברי התורה ומתוקים מדבש ונפת (דף צג ע"ב) צופים ועל ידי זה נסתלקה הקליפה והמרידות ומתקו מים. (הכ"ל ומפרשים)

תיקון מ' דף פ. – ומה שכתוב **ויאמר אלהי"ם יהי רקיע בתוך המים**, ויהי מבדיל בין מים למים ומפרש הכא רוא לאתעסקא באורייתא דבעל פה כאן נרמז הסוד לעסוק בתורה שבעל פה שהיא במלכות, וכשהיא יורדת צעולם היוצרת נקראת עץ הדעת טוב ורע, ויאמרשא בין אסור והתר ועל ידי העמל בלימוד התורה שבעל פה ביגיעה לתרץ הקושיים, משכרים את הקליפה הסובבת את הקדושה, ומפרישים ומבדילים בין איסור והיתר וכמבואר לעיל בביאורנו כדף א ע"י קצת בשם האריז"ל, ומפרש דאינון מיין מתיקון שהיה את מים מתוקים מזל הטוב של העץ הדעת, ומיין מרידן מסטרא דשמאלא והאיסור הוא מים מזכרים מזל השמאל, דהיינו מזל הרע של העץ הדעת, ועל זה נאמר **ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם** מזל אחיות הסטרא אחרת שהיא בהם, ומסטרא דימינא ומזל הימין הטוב והקדושה שבהם נאמר וימתקו המים שנמתקו מים האמים. ואינון גגוונא דדם טהר ודם נדה דצריך לאפרשא בינייהו ואלו המים המרים ומים המתוקים הם כעין דם טהור ודם נדה שצריך להפריש ולהבדיל ביניהם.

ע" **ועי"ש (שמות טו כה) כלי יקר** שמדייק לשון יורהו במקום יראהו שהכוונה שלימד אותו דרכה של תורה שתחילה היא מרה ורק אח"כ נמתקת ע"ש. שנחלקו רז"ל (מכילתא בשלח ויסע פר' א) במה שנאמר ויורהו ה' עץ, ו"א שהיה זית, ו"א שהיה ערבה, ו"א הרדופני, רשב"י אמר דבר מן התורה הראהו שנאמר (משלי ג יח) עץ חיים היא. ואולי אפ"ל לדרכינו שלימד אותו שתחילה צריך לשבר תאות ניאוף המרה ורק ע"י נמתקת התורה והתפילה. וזהו ויורהו עץ דהיינו עץ החיים כי לימד אותו שכדי להתדבק בעץ החיים צריך לעבור מרידות התאוה וכשמשביר אותה אזי זוכה למיין מתיקין.

ע" **כמבואר בתורה** לו שקודם שזוכים להתגלות בתורה מתגברת התאוה הידועה כי היא קליפה על פרי התגלות התורה עי"ש.

בסנהדרין נז' ע"ה, עד שהקב"ה לימד אותם כיצד נדבקים בעץ החיים, דהיינו ע"י שמירת הברית, אבל בלא זה אזי הם מיין מרירין, **מיין מסאבין**, ואזי גם מולידים **זרע טמא** דהיינו כל מה שנולד ממעשיהם הוא טמא/ע"ו. ובבחי' כזו **אזי אין יכול להתפלל בבחי' כל עצמותי תאמרנה, ואז כלבא נחית** [ע"ו/ע"ה], **שהוא בחי' מיין מרירן** ע"ט דהיינו שעצם התפילה מרה לו, שכיון שאינו חפץ לדבר עם המלך, אלא רק על מנת שימלא משאלותיו, **שצווח הב הב** שכיון שכל מבוקשו הוא למלא חסרונו בגשמיות, הרי אזי המילוי הוא שממלא חסרונו בעוד חסרון, לכן צועק הב וחוזר וצועק הב, **והוא בחי' מרה דאית לה תרי פיות, והוא בחי' חרב פיפיות** פ"א/פ"ב כמו שכתוב {משלי ה'}^{פ"ב} "ואחריתה מרה כלענה חדה כחרב פיות"^{פ"ד}, **בחי' גיהנם דאית לה תרי בנות שצווחין הב הב** וכמו שכתוב במשלי ל' [פ"ה/פ"ו] "לעלוקה שתי בנות הב הב שלוש הנה לא תשבענה ארבע לא אמרו הון. שאול ועוצר רחם ארץ לא שבעה מים ואש לא אמרה הון". דהיינו ששלמה המלך מתאר את מי שתמיד בחסרון בחי' הכלבים לא ידעו שבעה שהם בחי' העלוקה שאינה מתמלאת לעולם וכל כולה מהות של לקיחה, שחייזו הם גיהנם הנקרא שאול על שם הוא כמו שאלה נוראה שאין לה מילוי, **(כ"ש בתיקונים שם)** פ"ו/פ"ו דברי רבינו כאן הם לשון תקוני הזוהר,

ועיין **זהר בא דף מ.** שבנ"י יצאו נמולים ממצרים שע"ז היה בכחם להכנס במדת המלכות (להמליך את הש"י) אבל פריעה שעל ידה נכנסים במדת היסוד עדיין לא עשו ולכן במרה עשו פריעה, (ורק ע"ז נעשו מקושרים אליו כראוי).

ועיין **זהר בשלח דף טא.** אמר רבי יהודה, מאי דכתיב (תהלים מה ד) חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך, מנצל שק ע"י שמירת הנחית ממקריים אל הקב"ה וזה המנצל לקבלת התורה וכדין אתדבק בר נש במלכא קדישא כדקא יאות, ...ועד כען לא אתייהבת להו אורייתא, אלא כיון דכתיב שם שם לו חק ומשפט והיינו מילה ופריעה, מיד ויאמר אם שמוע תשמע וגו'. תא חזי, כד בעא קודשא בריך הוא לאזהר לישאל על אורייתא, בכמה מלין משיך להו, בכמה משיכן דחביבותא, כבר נש דמשיך בריה לבי רב. ותא חזי, לא בעא קודשא בריך הוא למיחב להו אורייתא עד דקריבו בהדיה, ובמה קריבו בהדיה, בגלויא דרשימא דא.

ע"ה **סנהדרין דף נז.** והתניא עשר מצות נצטוו ישראל במרה שבע שקיבלו עליהן בני נח והוסיפו עליהן דינין ושבט וכיבוד אב ואם דינין דכתיב שם שם לו חוק ומשפט שבת וכיבוד אב ואם דכתיב כאשר צוך ה' אלהיך ואמר רב יהודה כאשר צוך במרה. ועיין פרש"י על התורה שהוסיף פרה אדומה והמשכיל לדוד פרש שלמד זאת מלשון חק.

ע"י **מעשים נקראים תולדות** כמבואר בפרש"י בראשית ו' ט' אלה תולדות נח איש צדיק – הואיל והזכירו ספר בשבחו שנא' (משלי י) **זכר צדיק לברכה ד"א למדך** שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים.

ע"י עיין ברכות לד: אם שגורה תפילתי בפי (ע"ש פרש"י במרוצה ואיני נכשל ונובעת מלבי אל פי כל מה שאני חפץ להאריך בתחנונים), ואם לא יודע אני שהוא מטורף ע"ש מהרש"א לשון טריפה ממש.

ע"ה **ברכות דף לד:** – כך מקובלני אם שגורה תפילתי בפי יודע אני שהוא מקובל ואם לאו יודע אני שהוא מטורף.

מהרש"א – גמ' שהוא מטורף כו'. עיין פרש"י ובערוך פירש מל' טרפה ממש כמו י"ח טרפות דבאותה שעה כשהיה מתפלל על זה שמת כבר היה טרפה ובודאי שימות כמ"ד טרפה אינה חיה (חולין נו ע"ב) וק"ל:

ע"י גם בדפדפן ותולד - מריר, ומתולד - מרירין

פ"י גם בדפדפן ותולד - חרב פיפיות, ומתולד - חרב פיות (כלשון התקונים שהן דברי רבינו כאן, לכן ציין למשלי ה' ד' מרה כלענה חדה כחרב פיות. גם לא שייך הכא רוממות קל בגרונם וחרב פיפיות בידם תהלים קמט) וכנראה מסיבה זו לא ציין כאן מוהר"ת מ"מ.

פ"א לשון רבינו כאן הוא לשון התקונים בדף קמ. ושם מפורש שהכוונה למשלי ה' וצ"ל חרב פיות ולא חרב פיפיות תהלים קמט ו'. וכן לשון הפסוקים משמע כן.

פ"ב **תורה זו היא לשון רבינו** ובלשונו כתוב חרב פיפיות, ובמהדורות תרלו תיקן חרב פיות ובאמת כך מסתבר כי הפסוק שבו כתוב פיפיות הוא בתהלים קמט שם הלשון רוממות א-ל בגרונם וחרב פיפיות בידם ובודאי שאין הכוונה לגמ' המבואר כאן. לכן ציין הטשערינער רב במהד' תרלו למשלי ה' שם הפסוק מדבר מהמבואר כאן מרה כלענה חדה כחרב פיות. וכן מפורש בתיקונים שהן הן דברי רבינו כאן. אבל צ"ע שכיון שהתורה לשון רבינו ועוד שמוהר"ת לא ציין כאן מראה מקום מסתמא הסיבה כיון שראה שיש כאן שיבוש ולא רצה לגעת בלשון רבינו. לכן לא שינה וגם לא ציין את המראה מקום. וא"כ מי יבוא אחר המלך. אא"כ היה בידו לוח טעויות של תקפא. או שתיקן זאת תלמידו שהוא שהדפיס את הספר בלעמברג. או הבחורים שהיו מסדרים את האותיות.

פ"ג **משלי פרק ה' (ד) ואחריתה מרה כלענה חדה כחרב פיות:**

מצודות דוד (ד) ואחריתה – אבל אחרית הפתוי מרה כלענה וממית הנפתים כחרב שיש בו שני חדודים מזה ומזה:

פ"ד **עפ"י הריצ"ח** שיעור ג' – כי הב הב הם בחי' שתי פיות אם אותו פה שמיועד להיות חרב פפיות שאפילו בקשת צרכיו תיהיה חרב של הלל ושבח כשכל כוונתה לעצם החיבור. אצלו להפך גם השבח הוא לבקשת צרכיו ולכן זה בעצמו השאול שהוא בחי' שאלה וחסרון שאין לו מילוי ששם לעלוקה שתי בנות הב הב

פ"ה עיין משלי ל' טו

פ"ו **משלי פרק ל (טו) לעלוקה שתי בנות הב הב שלוש הנה לא תשבענה ארבע לא אמרו הון:** (טז) שאול ועוצר רחם ארץ לא שבעה מים ואש לא אמרה הון:

רש"י (טו) לעלוקה – מנחם תתר לעלוקה כמשמעו למדנו שהוא ערבי והפותרים אומרים שהוא לשון שאול ומורד וכן במדרש תהלים למדנו כן שפותר שתי בנות גן עדן וגיהנם זו אומרת תנו לי צדיק' וזו אומרת תנו לי רשע'. ארבע לא אמרו הון – הרבה יש לנו:

פ"ז **תיקוני זהר דף קמ.** – אמר רבי שמעון ברי, ועוד יק' ללוק ברזא דקרבינין, לבא איהו כעין מזבח דביה דם דקרבינין כמו שהסד נזק על המזבח כן דם האדם שקצו כלל, ועל דא אתמר וזבחת עליו דהיינו אללו כלי לזווק עליו דם, אם זכו אריה הוה נחית למיכל קרבנא וכן כנוף

שם מבאר רשב"י כיצד בגוף האדם נמצא בחי' האריה במוח, והכלב בכבד משכן הסט"א שם המרה שהיא הגהנם שהוא אש שורפת ללא שובע לעולם, והלב הוא המזבח בו משכן נפש הקדושה, וכפי שמתגבר על יצרו וכפי הכוונה שמעלה קרבנות בליבו את נפשו הבהמית, כך ניזון המח בבחי' אריה נחית או הכבד בבחי' כלבא נחית. ועיין תורה נז אות ו' שאכילה בקדושה היא כמו צום שעל ידה ניזון המח תחילה, אבל באכילה אחרת ניזון הכבד תחילה, וכפי שיתבאר לקמן עוד קשר עניין האכילה לכאן.

וזה בחי' חולאת שקורין ברעכניש/פח' ר"ל-רחמנא ליצלן, ששובר עצמות של אדם, וזה מחמת קילקול המוח שבעצמות, בחי' מיינ מסאבין, מיינ מרירן/פס, שבא החולאת הזאת מחמת תאוות ניאוף : כי ניאוף הוא פגם המח שזורק טיפי המח למקום שלא מוליד כבוד שמים, ועל כן מקלקל את המח שבעצמות, עד שהן נחלשת ונשברות.

וזה שנצטוינו בקרבן פסח (שמות יב) ונעצם לא תשברו בו/צב/צד' דהיינו שבאכילת קרבן הפסח בליל הסדר אסור לשבור עצם מעצמות הקרבן, צה(וכתו' בזהר (בא ד' מא ע"ב)/צ' שהיו

האדם המח היה מקבל מנחה הדס שזדך כלל, ואי לא כלבא נחית היינו הס"מ, ובאן אתר בכבד ששם משכנו, דתמן מרה תלויה נכבד והיא נחית נוקבא דקליפה (כנגד לאה בקדושה) והיא נקראת גיהנם, דאיהי עלוקה המוללת את הדס, כן הנוקבא דקליפה מוללת את דס האדם נהינס דאית לה תרי בנות הב הב הם צ' כוחותיה שהיא פועלת על יס, כמה דאת אמר (משלי ל) לעלוקה שתי בנות הב הב והן כנגד צ' פיות למרה, וגם וכלבא הס"מבהון נכח אלו השתי בנות צווח הב הב ר"ל הן עוד קשעים נהינס, ומפסך ומרה נוקבא דקליפה איהי גיהנם שהיא אש זרה, והיא חרבא דמלאך המוות דאית לה תרי פיות להמית במהירות כגוונא דגיהנם, דאתמר בה לעלוקה שתי בנות הב הב לקבל קשעים נהינס במהירות, כגוונא דא אתמר בחרבא (משלי ה) ואחריתה מרה כלענה חדה כחרב פיות הוי נזכר כחרב פיות לקון רבים:

וכבד איהו סמא"ל, מרה סם המות דיליה, כד שלטא מרה על ערקין דילה ומתגברא בחובין, אתמר בפרקין דכבד ומרה, ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם רמו לגלות השכינה, בההוא זמנא אינון ערקין דלבא ששם משכן הגפס הקדושה בדוחקא ומתטמרין בלבא, כגוונא דנח ואתתיה ובנוי וחיוון ובעירין ועופין דמתטמרין בתיבה מפני המצול הומו ג"כ להתגברות הקליפות, ולבא שבו הגפס איהו בדוחקא בהון, דאם מרה מטא ללבא מיד ימות בר נש, ומרה לא מתגברא על ישראל דאינון לבא אלא בחובין, אי חזרין בתיבתא דאיהי נשמת חיים שכינתא עלאה, הא אסוותא תהא ללבא ולערקין דילה, ואתמר בהון וימתקו המים ואתסין ערקין (גופא) ואברים דיליה:

פח שבירה באידיש כי ברעכנ בלשה"ק לשבור.

פס גם בדפיר ותירלד - מרירן, מתרלו - מרירין

צ בתירלד שנצטוינו בתשכס שנצטוינו

צא שמות פרק יב - פרשת בא (מו) בְּבִית אֶחָד יֵאָבֵל לֹא תוֹצִיא מִן הַבֵּית מִן הַבֶּשֶׂר חוּצָה וְעַצֶּם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ:

רש"י - ועצם לא תשברו בו - הראוי לאכילה כגון שיש עליו כזית בשר יש בו משום שבירת עצם אין עליו כזית בשר או מוח אין בו משום שבירת עצם:

צב אולי עפ"י הנ"ל אפשר לומר הטעם כי שבירת העצם היא בחי' פגם פנמיות סוד הפסח. כי עצם הוא בחי' ארי-ה בחי' דביקות שלם בהקב"ה, והפסח תלוי בברית דהיינו חיבור אליו ית' בחי' עצם, שרק מי שמחובר בבחי' ברית בחי' עצם להקב"ה מותר באכילת קרבן פסח, כי מכוחו זוכים להארת הפסח שהוא הארת התשובה בליל הסדר שהוא אור גדול מבינה, הארה גדולה שפוסחת ומדלגת על כל המדרגות, ומאירים לנו ללילה אחד אור של דביקות בהש"י, בחי' עצם, למעלה מהמדרגה שלנו, כדי שמהרשם שישאר לנו אחרי שיעלם האור, יהיה לנו כח לזכך עצמנו במ"ט ימי הספירה, להכין כלי למתן תורה בשבועות.

ענין לעיל ביאור מאמר ארי-ה נחת לקבל קרבנו שביארנו עפ"י אוצרות חיים שארי-ה בחי' רוח דשבק בה בעלה, וביארנו שהוא הרושם שנשאר מהיחוד הראשון שנעשית על ידו תמיד משתוקקת לבעלה, ומכוחו תמיד יש בה כח להעלות מיינ נוקבין. וזה בחי' עצם דהיינו להיות רוצה תמיד את עצם החיבור עימו ית' ולא שום דבר אחר והכח הזה נשאר בו כל השנה מכח הרשימו שנשאר מליל הסדר.

צג עוד עיין היכל הברכה (אוצר חיים) מבאר כוונת מצות כל עצם לא תשברו בו, ומביא את הוזהר הזה וז"ל - וידוע שסוד עצם כלי למשכן הנשמה שבמוח, סוד דעת המתפשט, ולכן אין בו משום שבירה אלא בעצם שיש בו מוח, וידוע שהמצרים היו יונקים מסוד הדעת, שכל שפע הדעת היו יונקים אותו פרעה ומצרים, ולכן עיקר יניקת ע"ז שלהן מסוד עצם, ובא ביטולה דלהון. ובאמת תדע שבא אזהרה עצם לא תשברו - שסוד עצם שורש כל הכלים של האורות, ואסור בו השבירה בטעם שבירת כלים דמלכין קדמאין, כי בליל זה נתגלים אורות גדולות, אעפ"כ יכולים הכלים לקבל אותן האורות ואסור בו השבירה, בו בטהור ולא בטמא. ועי"ן ע' עוד כמשך מנזל יוקר.

צד הריצ"ח בשיעור ד' ביאר עפ"י החינוך מצוה טז - שלא לשבור עצם מן הפסח: שלא לשבור עצם מכל עצמות הפסח, שנאמר ושמות י"ב, מ"ו ועצם לא תשברו בו: - משרשי המצוה, לזכור ניסי מצרים, כמו שכתבנו באחרות. וגם זה גזעו מן השורש הנזכר, שאין כבוד לבני מלכים ויועצי ארץ לגרר העצמות ולשברם ככלבים, לא יאות לעשות ככה כי אם לעניי העם הרעבים. ועל כן בתחלת בואנו להיות סגולת כל העמים ממלכת כהנים ועם קדוש, ובכל שנה ושנה באותו הזמן, ראוי לנו לעשות מעשים המראים בנו המעלה הגדולה שעלינו לה באותה שעה. ומתוך המעשה והדמיון שאנחנו עושין נקבע בנפשותינו הדבר לעולם: ... ויתר פרטיה, מבוארים בפסחים ורף פ"ד ע"א ואילך:

שיטת התוס' וראשונים שהפסח נאכל על השובע כדי שלא ישבור בו עצם, אבל כאן משמע להיפך, וכרבינו שאסור לשבור בו עצם כדי שיהיה נאכל בבחי' שובע, כמלך האוכל לשובע נפשו, (אין זה כפשוטו ממש שהרי לגבי אכילת מצה ההלכה היא שאסור לאכול בע"פ סמוך למנחה כדי שיאכל מצה לתיאבון, ומסתמא הטעם כדי שיאכל מצה בשמחה, ולא אחרי שכבר שבע, ומדוע יש דין כזה דווקא

מקיימין בעצמות לכלב תשליכון אותו [צו/צח], וזה היה קשה מאוד להמצרים ע"ש [צט] שם מבואר שעצם לא שברו בו כדי שהכלבים ישברו אותם, כדי שיהיה בזיון לע"ז שלהם, שהיו המצרים עובדים לטלה, ועכשיו רואים עצמותיו זרוקים בשוק והכלבים אוכלים אותם, והיו המצרים אוספים את העצמות וטומנים אותן בחול מפני הכלבים, וזה נחשב לביטול ע"ז, ועי"ז נתעלה כבודו של הקב"ה ביותר) הגה זו בסוגרים הובאה רק כדי לומר שגם בזוהר מבואר שלא שברו את העצם הפסח כדי שהכלבים יעשו זאת, אבל טעם הזוהר הוא בשביל ביטול הע"ז ואילו רבינו מבאר טעם אחר^ק, **כדי שיבחינו כ"א** – כל אחד מ**ישראל א"ע** – את עצמו, **אם בריתו על תקונו**^{קא}. **כי בפסח כתיב בו (שם)** [קב/קא] **וכל ערל לא יאכל בו, כי עיקר הפסח תלוי במצות מילה כידוע** [קג/קד/קדא], **וכשהשליכו את עצמותיו לכלבים כי בבשר**

במצה יותר מבפסח, וכן לגבי אכילה בקדושה ביאר רבינו בתורה נו שאכילת מצה היא אכילה בקדושה גדולה, וא"כ לכאורה היא כקרבן פסח וצ"ע מזה החילוק)

הריצ"ח ביאר עומק כוונת החינוך והאריך בענין החילוק בין עבד למלך שמצאנו במצוות הכהנים שנוספו להם גרדי קדושה יותר מישראל ולכה"ג עוד נוספו, ולעומתם העבד להפך כיוון שנעשה עבד ירד מגדרי הקדושת הברית עד שנעשה עבד אפילו בכח ההולדה שלו, ועד כדי שמותר בשפחה כנענית, הפך הכהן, ובכלליות כל ישראל נקרא ממלכת כהנים וגוי קדוש ע"י שמירת הברית כמ"ש בשמות יט, עי"ש שבאותו מעמד שקרא להם ממלכת כהנים גם ציווה היו נכונים ליום השלישי אל תגשו אל אשה.

מבואר שמלך תלוי בתיקון ברית, ועבד הוא הפך, בחי' עבד לתאוותיו, ובגלל היותו בני מלכים בחי' אריה בחי' עצם שהוא בחי' מלך, נאסרנו בשבירת העצם כנ"ל בחינוך, והכלב הפך מזה כנוצר שם שדרכו בשבירת עצם.

עוד ביאר דלעיל נתבאר שתפילה בבחי' אריה תלוי בבחי' שמועה טובה תדשן עצם, דהינו שתלוי בתיקון בחוש השמיעה שתייהיה שמייעה נכונה כשמייעת יתרו שקלט את הדברים בכל כולו ובא, אבל עבד כידוע ממה שכשרוצה להשאר עבד אזי רוצעים את אנו, כי פגם בשמייעת "לי תהיו עבדים" ולא עבדים לעבדים, מבואר שעבד במהות הוא בחי' פגם השמיעה, ומבואר ברבינו יונה (לעיל בענין שמועה טובה תדשן עצם) שחוש השמיעה הוא יותר מהראיה, כי יותר שייך לכל הקומה דהינו שכשהוא פגום אזי כל הקומה פגומה, נמצא עבד בחי' פגה"ב ולא שייך בבחי' שמועה טובה תדשן עצם הנ"ל, שבוזה תלוי בחי' תפילה שהיא בחי' אריה, להיות שומע את דבר ה' היוצא מפיו, אבל ע"י פגה"ב אין בפיו דבר ה', וע"י שהוא עבד לא שייך בשמייעת דבר פיו, כי הוא בחי' ששומע לאדון לא נכון, דהיינו להתגלות ליבו ככסיל.

צה סוגרים אלה נמצאים כבר בדפוס

^{צו} **וזהר בא דף מא: –** ואמר עוד מה **כתיב ועצם לא תשברו בו, לאחזאה ביה קלנא ובכל אינון טעוון דמצראי** להראות בטלה ובכל העבודה זרה של המצרים קלון ובזיון, **דהא גרמין הוו רמאן בשוקא ואתו כלבי וחו גרדי לון מאתר לאתר** כי העצמות היו מוטלים ונזרוקים בשוק ובאו הכלבים והיו גוררים אותם ממקום למקום, **ודא קשיא לון מפלא** וזה היה קשה להם יותר מכל המכות, **דהא גרמי אינון תקונוא דגופא ודמי לגונוא אחרא** כי העצמות הם תיקון הגוף ודומים וניכרים שהם העצמות של הע"ז שלהם, **וישראל רמאן לון בשוקא אורח קלנא** וישראל השליכו אותם בשוק דרך בזיון, **ועל דא כתיב ועצם לא תשברו בו** פירושו **אתון לא תשברון** אתם לא תשברו עצם, **אבל כלבי וחו גרדי לון מאתר לאתר ומדקון לון** ועוד המצרים היו באים אחר כך והיו רואים את אותן. **תו מצראי הוו אתיין לבתר והוו חמאן אינון גרמי דהוו נטלי כלבי מאתר לאתר ומדקון לון** ועוד המצרים היו באים אחר כך והיו רואים את העצמות שהכלבים היו גוררים אותם ממקום למקום ושוכרים אותם, **והוו מצראי טמני לון גו עפרא בגין כלבי דלא ישכחו לון** והמצרים היו טומנים אותם בעפר כדי שהכלבים לא ימצאו אותם, **ודא איהו בטולא דעבודה זרה יתיר מסטרא דלהון** וזהו ביטול העבודה זרה הגדול ביותר לפי שהוא מצד, **ובדא קדשא פריד הוא אסתלק ביקריה** ובוזה נתעלה הקב"ה בכבודו, **ואתכפין כל חילין אחרנין** ונכפו ונכנעו כל כחות הסטרא אחרא, **דהא פנין אתכפין יתיר כד בטילו אשתכח מסטרא דלהון** כי הם נכנעים יותר כשהביטול ע"ז הוא מצד עצמם, **ועל דא ישראל לא מבטלי לון** ועל כן ישראל לא היו מבטלים אותם **דכתיב ועצם לא תשברו בו**.

^{צז} שמות כב ל' (פסוק זה לא נזכר בזהר שם)

^{צח} **שמות פרק כב ל'** וצ"ע כי שם זהר לא נזכר הפסוק הזה ונאמר כאן בסוגרים רק בלשון השאלה. שהרי פסוק זה מדבר מטריפה שהיא בחי' כלב כנ", והכא אדרבה עצם רומז לאריה-ה.

ונראה שכל ההגה הזו בסוגרים הובאה רק כדי לומר שגם בזוהר מבואר שלא שברו את העצם אלא כדי לזרוק שלם לכלבים והם ישברו אותו, אבל לא מטעם של רבינו אלא מטעם ביטול ע"ז.

^{צט} שנאסרו לשברו כדי שהכלבים ישברו ואז המצרים יטמינום בחול ויהיה ביטול לע"ז.

^ק **כי באמת טעם הזוהר שייך רק בפסח מצרים אבל לדורות לא ביאר מה הטעם דעצם לא תשברו בו.**

^{קא} **זה לא כתוב בזהר** אלא פירוש מחודש של רבינו ורבינו כדרכו בכל התורה כאן שהכלב הוא המבחן לתיקון הברית כי מי שהוא לא בבחי' אריה דהיינו גילוי החסדים בשלימות ע"י הברית אזי הוא בחי' כלבא נחית לקבל עבודתו שזה בחי' כלב שבא לטרוף עבודתו שזה בחי' שהכלב חולק עליו כמבואר לקמן בענין העזי פנים שחולקים על תפילתו

^{קב} **שמות פרק יב – פרשת בא (מח) וכי יגור אתה גר ועשה פסח לידוד המול לו כל זכר ואז יקרב לעשתו והיה פאורח הארץ וכל ערל לא יאכל בו:**

^{קג} עיין שמות רבה יט ה' ועיין זהר שמות טא. רוא דא (דפסח) לאעברא וזהמא מקמי ברית קדישא, מאן דאית ביה ברית קדישא ייכול ביה, מאן דלא אית ביה ברית קדישא לא ייכול ביה.

^{קד} **שמות רבה פרשא יט פסקא ה'** זאת חקת הפסח, **אמר רבי שמעון בן חלפתא פיון שיצאו ישראל ממצרים אמר הקדוש ברוך הוא למשה הוזהר לישראל על מצות הפסח, כל בן נזר לא יאכל בו, וכל עבד איש מקנת פסח ומלתה אתו וגו', פיון שראו ישראל שפסל לערלים לאכל בפסח עמדו כל ישראל לשעז קלה ומלו כל עבדיהם ובניהם וכל מי שיצא עמהם, שנאמר: וילכו ויעשו בני ישראל. משל למלך שעשה משתה לאוהביו, אמר המלך אם אין סימנטי על כל המסבין אל יכנס אחד מהם לכהן. כך האלהים עשה משתה להם (שמות יב, ח): צלי אש על מצות ומררים, מפני שגאלן מן הצרה, אמר להם אם אין חותמו של אברהם בבשרכם לא תטעמו ממנו, מיד כל**

כתיב ולא תותירו ממנו וכו' והנותר באש תשרפו, אבל העצמות מותר להשליך/ק"ו, וראו אם שלטו בהם הכלבים/ק"ו ח"ו-חס ושלו, כי לכלב חוש ריח חזק והריח את המח שבעצם אם הוא בחי' דעת/ק"ו היה מניחו ואם ח"ו בבחי' פגה"ב היה משברו לאכול את המח השייך לו דמצא מין את מינו, ולפ"ו היו יודעים שאין הברית ח"ו על תיקונו ונמצא שכל עבודת הפסח שלהם לא היתה רצויה ובבחי' כלבא בחי' פגם העצמות נחית ואכיל קרבניה, אבל אם לא שלט בהם הכלב אזי ידעו שעבודתם רצויה בבחי' ארי-ה שהוא בחי' עצם שלם נחית ואכיל קרבניה: (ולפ"ו נ"ל שבאמת בכוונה הוסיף בהגה הנ"ל את הפסוק "לכלב תשליכון" כי ישראל כל אחד מעבודותיה סבר שעבודתו בחי' טריפה, וראויה להשליך לכלבים, בבחי' "לכלב תשליכון אותו", ומי שעשה כן, אזי דייקא הוא לא שלטו הכלבים בעצמות פסחו/ק"ט, כי שפלות היא עיקר תיקון העצם, בבחי' אשכון את דכא. ומאידך מי שלא זכה לתיקון הברית כל כך, זכה להצטרף לכבוד שמים ע"י שעל ידו נגרם שהמצרים בטלו את הע"ז שלהם בעצמם)

וזה מה דאיתא בזוהר (פ' קדושים ד' פ' ע"א)/ק"ו שמבאר כיצד זוכים להוליד בנים צדיקים, ולעומת זה בנים חצופין נולדים לרשעים חסרי בושה ובעלי התאוה, עליהם נאמר **אל תהיו כסוס כפרד [ק"א]/ק"ב**

הנולד במצרים נמולו לשעה קלה, עליהם נאמר (תהלים נ, ה): אֶסְפוּ לִי חֲסִידֵי בְרִיתִי עָלַי וְבָח. ורבותינו אמרו, לא בקשו ישראל למול במצרים, אלא כלם בטלו המילה במצרים חוץ משבטו של לוי, שנאמר (דברים לג, ח): וְלֹאִי אָמַר תִּמְחֶיךָ וְאוֹרֶיךָ, לְמַה (דברים לג, ט): פִּי שָׁמְרוּ אֶמְרֶתְךָ וּבְרִיתְךָ יִנְצְרוּ, בְּמִצְרַיִם. וְהִיא הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא מִבְּקֵשׁ לִגְאֹל וְלֹא הִיא לְהָם וְכוּת, מִה עָשָׂה הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא קָרָא לְמֹשֶׁה וְאָמַר לוֹ לֵךְ וּמְהֵל אוֹתָם. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, שֶׁם הִיא יְהוּשֻׁעַ שְׁמֵל אוֹתָם, שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע ה, ב): וְשׁוּב מִלֵּךְ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִית, וְהִרְבֵּה מִקֵּץ לֹא הָיוּ מִקְבָּלִים עֲלֵיהֶם לְמוֹל, אָמַר הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא שֶׁעָשָׂה הַפֶּסַח וְכִינּוּ שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה אֶת הַפֶּסַח גִּזַּר הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא לֹאֲרַבֵּעַ רוּחוֹת הָעוֹלָם וְנוֹשְׁבוֹת בֶּגֶן עֵדֶן מִן הָרְחוֹת שֶׁבֶגֶן עֵדֶן הִלְכוּ וְנִדְבְּקוּ בְּאוֹתוֹ הַפֶּסַח, שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ד, טז): עֹרִי צָפוֹן וּבֹאִי תִימֵן, וְהִיא רִיחוֹ הוֹלֵךְ מִהֶלֶךְ אֲרָבַעִים יוֹם, נִתְפַּנְסוּ כָּל יִשְׂרָאֵל אֶצֶל מֹשֶׁה אָמְרוּ לוֹ בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ הֶאֱכִילֵנוּ מִפֶּסַחְךָ, מִפְּנֵי שְׁהָיוּ עֲנִיִּים מִן הָרִיחַ, הִיא אוֹמֵר הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא, אִם אֵין אֹתָם נְמוֹלִין אֵין אֹתָם אוֹכְלִין, שֶׁנֶּאֱמַר: וְיֹאמְרוּ ה' אֵל מֹשֶׁה וְאַל אֶהְרֶן זֶה חֶקֶת הַפֶּסַח וְגו', מִיָּד נִתְּנוּ עֲצָמָן וּמֹל, וְנִתְּעַרְבַּ דָּם הַפֶּסַח בְּדָם הַמִּילָה, וְהַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא עוֹבֵר וְנוֹטֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְנוֹשְׁקוֹ וּמִבְּרָכּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל טז, ו): וְאָעֲבֹר עָלֶיךָ וְאֶרְאֶה מִתְּבוֹסֶסֶת בְּדָמֶיךָ וְגו', חִי בְּדָם הַפֶּסַח, חִי בְּדָם מִלָּה.

וזה בא דף מא. – ר' דא סוד טעם של הקרבת קרבן פסח, **לְאֶעֱבֹרָא וְהָמָא מִקְּמֵי בְרִית קְדִישָׁא** להעביר הוזהמא והערלה מלפני הברית קודש שהיא השכינה, ו**לְאֶתְהַנָּה בְּהָמָא רִיחָא דְבְּדִיף טַי נור** וצריך ליהנות מריח הנודף מהפסח כשצולים אותו על האש, ו**עַל דָּא** ועל שעיקר הקרבן הוא הריח, לכן **לֹא אֵתִיא אֵלָא עַל שְׂבָעָא** אינו בא לאכול אלא על השובע כשכבר אינו נהנה כל כך מאכילתו אלא מריחו, (ועי' סוד הכיח כ"ה הטעם נענון השלחן של שבת דף ע"ב סוף טור ג'), ו**עַל דָּא** ועל שבא להעביר הוזהמא והערלה, לכן **וְכָל עָרַל לֹא יֵאכַל בּו** כי ע"י הערלה יש בו אחיזת החיצונים, אלא **מֵאֵן דָּאִית בִּיה בְּרִית קְדִישָׁא יֵיכֹל בִּיה** מי שהוא מהול יאכל בו, וטעם הדבר **דְּהָאִי מִבְּנֵי בְרִית אֵיהוּ לְתַבְרָא תוֹקְפָא דְּחֵילָא אַחְרָא לְאֶעֱבֹרָא עָרְלָה מִקְּמֵי בְרִית** כי זה שהוא מבני ברית הוא יכול בכחו לשבר תוקף כח הסטרא אחרא ולהעביר את הערלה שהיא הקליפה מלפני הברית שהיא השכינה, **בְּגִין כֵּךְ הָאִי בְּבִנֵי בְרִית אֵיהוּ לְמַעַבְד וְלֹא בְּבִנֵי עָרְלָה** לכן הקרבן פסח צריך להעשות בבני ברית ולא בבני ערלה, כי אם יקריב קרבן פסח מי שהוא ערל הנאחז עדיין בקליפה ילקלך את תיקון הקרבן, לפי שאין בכחו לבטל חלק הרע והקליפה שבו.

ק"ה עפ"י הריצ"ח – כי אכילת פסח היא אכילה בקדושה שלא שייכת אלא במי שלכל הפחות יש בו בחי' תיקון הברית הוזהמא נמול עיני תורה לא אות ט' מי שהוא בדרגה דאברהם סעודותיו בבחי' לחם הפנים אברהם ראש לנימולים והוא לימין בחי' חסד היינו בחי' אריה המובא כאן שהאכילה עצמה צריכה להיות בשלימות כל כך בבחי' לחם הפנים שאוכל לפני ה' דבריקות בחי' פנים בפנים עם ה' ואזי הוא בחי' אריה נחית לקבל אכילתו

עיין עוד בהוספות שבסוף הביאור – תוספת לפסח תלוי בברית

ק"ו צ"ע כי תשמישי קדושה צריך לגנום כמבואר לגבי תפילין ואפילו תשמישי מצוה כציצית וסכך סוכה צריך להזהר בהם שלא לבזותם (כידוע המעשה מהחט"ס שלא קבל לשיבתו תלמיד שראה שדרך על סכך סוכה אחרי החג). וקרבן פסח קדוש בקדושת הגוף, א"כ הוא תשמיש קדושה, וצ"ל שהעצמות אין בהן קדושה, ולצורך המבחן התירו מצד המצווה. ובאמת כל המבחן הזה צ"ע מה ההכרח שלו? ולעיל תירצתי שהוא לצרף את הקטנים במעלה לתיקון המלכות במה שעל ידם נגרם ביטול ע"ז של המצרים.

ק"ז צ"ע דכתיב ולא יחרץ כלב לשונו ומבואר בזוהר שבאותו הלילה ביטל משה את כח הכלב, כי המצרים עשו בביתו שכל שער ליציאה ממצרים היתה חיה אחרת שומרת וכשהיתה מרעשה בקולה היו כל החיות שבמצרים מאותו המין משתתפות עימה, ולפ"ו ידעו מאיזה שער בורח עבד, ובכוונה יצאו ישראל משער הכלבים, על ידי שביטל משה רבנו את כוח הכלב ולא נבחו. וא"כ אם לא שלט הכלב בעצמות, מנין שזה מטעם שבעליו שמר ברית, אולי כי נתבטל כוחו של הכלב ע"י משה רבנו.

ק"ח עיין סוף תורה ב' שטהרה וקדושת הברית היא בחי' חוש ריח ואולי על כן הכלב שחוש הריח שלו חזק במיוחד שזה סותר להיותו פגום בברית ביותר כנ"ל בהקדמה. אולי התירוץ כי הוא בחי' חוש ריח דסט"א שמריח היכן פגה"ב במקום להריח היכן תיקון הברית. כדמצינו אצל הבר דעת בתורה מג שהוא כח ההתחברות ואצל בלעם דהיינו בסט"א הוא כח ההתחברות לכל רע. וצ"ל שכח הנביחה הוא עניין אחר והראייה שהיו עצמות שהכלבים כן שלטו בהם, הרי שלעניין זה לא בטל כוחם.

ק"ט אלא שצ"ע א"כ דווקא מי שהוא צדיק לא נתקיים על ידו כבוד שמים המבואר בזוהר הנ"ל שעל ידו ביטלו המצרים את הע"ז שלהם. אלא שזה לא קשה כל כך שהרי רבינו באר טעם בפסח דורות ואילו זוהר בפסח מצרים ובפסח מצרים באמת לפי רבינו נמצא שהצדיקים לא גרמו לביטול הע"ז הנ"ל. ואולי אדרבה זה בעצמו החידוש שכל כוונת זוהר היא רק כיצד יצטרפו גם הרשעים לכבוד שמים וזה ע"י שבזכותם נגרם ביטול ע"ז ע"י המצרים בעצמם. אבל בוודאי שמי שבעצמו צדיק עד שלא שלטו הכלבים בעצמות פסחו זה כבוד שמים גדול יותר.

ק"י זוהר קדושים פ. – אמר ר' אלעזר תוהנא על דרא והא אתמר מלה וכו' וע"ד כתיב אל תהיו כסוס כפרד אין הבין. זכאין אינון צדיקייא דמשתדלי באורייתא וידעין ארחי דקב"ה ומקדשי גרמיייהו בקדושה דמלכא ואשתכחו קדישין בכלא. ובגין כך משלפי רוחא דקדושה מלעילא ולפיכך הם ממשיכים רוח של קדושה מלמעלה לנפיהם ובנייהו כלחו זכאי קשוט ואקרין בני מלכא בנין קדישין.

לענין טומאת הברית, דכתיב בהם אין הבין, ומביא הפסוק [ק"ג/ק"ד] והכלבים עזי נפש ע"ש שגם בהם כתיב לא ידעו הבין, ולומד שם מזה שמי שמתנהג בזנות כסוס ופרד אין הבין להתקדש, נענש במלאכי חבלה הנקראים כלבים עזי נפש לא ידעו הבין קדושה מה היא :
נמצא שגם הזוהר הנ"ל למד שיש קשר בין הכלב לפגם הברית. **בכך מי שפגם בבריתו ישמור א"ע מכלבים ומחרב :**

וזה רמזו בפסוק בתהילים שבו פתח את התורה **הצילה מחרב נפשי ומיד כלב** [קט"ו/קט"ז], **אבל הושיעני מפי אריה, היינו כשאריות יאכל קרבני, זה לי לישועה** [ק"ז/ק"ח]. וזהו אצל חרב וכלב כתיבקיט לשון הצלה, ואצל אריה כתיב ישועה/ק"ב:

עד כאן דיבר מגנות מדת החוסר שובע של הכלב הפך המלך והאריה-ה שהם בחי' שובע, בחי' כלום חסר בבית המלך. ועתה בהקשר להנ"ל מדבר ממדת העזות של הכלב. ואמנם גם היא הפך האריה מלך החיות כי עזות גם היא נקראת מלכות, אבל בלא תגא, דהיינו בלא כתר, כי כתר המלך נעשה מרצון העם להמליך אותו עליהם.

ווי להון לרשיעייא דכלהו חציפין ועובדיהו חציפין. בגיני כך ירתין בנייהו נפשא חציפא מסטרא דמסאבא. כמה דכתיב ונטמתם במ אתא לאסתאבא מסאבין ליה. **אל תהיו כסוס כפרד**. דאינון מארי זנותא (ס"א דמסאבותא) על כלא. **אין הבין**. דלא ישתדלו בני נשא בארחא דא, מכאן דורש את הפסוק זינעוהו נו יא - והכלבים ע"י נפש לא ידעו שבעה והמה רעים לא ידעו הבין כלם לדרבם פנו איש לבצעו מקצתו: דאי הכי כתיב הכא אל תהיו כסוס כפרד **אין הבין** וכתוב התם **הכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה והמה רעים לא ידעו הבין**. כלומר יהוה מזדמנין אינון דאקרון עזי נפש שהם מלאכי חבלה הנקראים כלבים עזים לנפש לחבלה ולחבלה. מאי טעמא משום דלא ידעו הבין איך לקדש עצמם, אלא עוד ממלאים תאוותם כסוס ופרד. **והמה רעים** מאי [דף פ:] רעים מי הם הרעים אליו אינון מדברי מלאכי חבלה המולכים ומנהיגי לבר נש בגיהנם. **לא ידעו שבעה**. כד"א לעלוקה היא תולעת המוללת דס האלם והיא משל לנהגם שתי בנות הב הב בגין כך דאינון הב הב תו עוד נשעים לנהגם לא ידעו שבעה. מלאכי חבלה הנ"ל **כלם לדרבם פנו איש לבצעו מקצתו** להניא עוד טרף לנהגם. דהא תיירי דגיהנם אינון. וכל דא מאן גרים להו בגין דלא אתקדשו בההוא זווגא כמה דאצטריך. וע"ד כתיב קדושים תהיו כי קדוש אני יי'. אמר קב"ה מכל שאר עמין לא רעיתי לאדבאק בי אלא ישראל דכתיב ואתם הדבקים ביי' אתון ולא שאר עמין (וע"ד כתיב הכא קדושים) בג"כ (קדושים תהיו דייקא):

ק"א תהלים לב ט'

ק"ב **תהילים פרק לב (ט)** אל תהיו כסוס כפרד אין הבין במתג ורסן עדין לבלום פל קרב אליך:

מצודות דוד (ט) כסוס כפרד - אטומי לב כמותם. במתג ורסן - אשר כשמשקשים אותו במתג ורסן אז מהצורך לבלום פי לבל יקרב אליך לנשוך כי אין לו חלק בבינה לדעת שלקשטו משימין בו ולא להכאיבו ואמר שאתה לא תהיה כן ובין תבין שהיטורים הבאים המה למרק העון ולא תבעט בהם:

ק"ג ישעיהו נו יא

ק"ד **ישעיה פרק נו (יא)** והכלבים ע"י נפש לא ידעו שבעה והמה רעים לא ידעו הבין כלם לדרבם פנו איש לבצעו מקצתו:

קטו * עיין זוהר ר"מ פנחס רכד: [שדור ביקש על נפשו ויחידתו בשעת פטירתו שיקבלה דמות אריה ולא כלב]

קט"ז **זוהר פנחס רע"מ דף רכד: - כמה דאוקמוה רבנן** כמו שפירשו החכמים (פנחס) יומא דף כ"א ע"ב), **אי זכו הוה נחית כמו אריה דאשא למיכל קרבנין** אם ישראל היו זוכים, היה יורד כמו אריה של אש שהוא מלאך אוריאל"ל לאכול ולתקן את הקרבנות, ואי לא ואם לא היו זוכים, הוה נחית תמן כמין כלבא דאשא היה יורד שם כמין כלב של אש מן הסטרא אחרא לאכול את הקרבנות.

ובדרך אגב אמר כי **ואוף ה"י כד מית בר נש** כמו כן כשהאדם מת, תלוי כפי זכויותיו מי יצא לקראתו לקבל את נפשו, אם מלאך קדוש להוליכו לגן עדן, אם מלאך מן הסטרא אחרא להוליכו לגיהנם, והיינו אי זכ"י אם הוא זוכה, **נחית בדמות אריה לקבלא נפשיה** יורד מלאך בדמות אריה מצד הקדושה לקבל את נפשו, ואי לאו בדמות כלב ואם לא זכה יורד מלאך מן הסטרא אחרא בדמות כלב לקבל את נפשו, דאמר דוד עליה שעליו אמר דוד **הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי**.

ק"י עיין יומא כא: במקדש ראשון אריה נחית ואכיל קרבניה ובשני כלב נחית

ק"י **יומא דף כא: -** אמר מר ועשן המערכה ומי הוה עשן במערכה והתניא חמשה דברים נאמרו באש של מערכה רבוצה כארי וברה כחמה ויש בה ממש ואוכלת לחין כיבשין ואינה מעלה עשן כי קא אמרינן בדהדיט דתניא ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אף על פי שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט רבוצה כארי והתניא אמר רבי חנינא סגן הכהנים אני ראיתייה ורבוצה ככלב לא קשיא כאן במקדש ראשון כאן במקדש שני ובמקדש שני מי הואי והאמר רב שמואל בר אינאי מאי דכתיב וארצה בו ואכבד וקרינן ואכבדה מאי שניא דמחוסר ה"א אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני ואלו הן ארון וכפורת וכרובים אש ושכינה ורוח הקודש ואורים ותומים אמרי אין מידוד הוה סיועי לא מסייעא.

רש"י - רבוצה כארי - גחלת שנפלה מן השמים בימי שלמה והיתה על המזבח עד שבא מנשה וסילקה, היתה דומה לארי רובץ:

ק"ט גס בדפ"ר ותולד - כתיב ותחצו - כתוב

ק"ב **הריצ"ח הקשה** בשיעור ב' שהרי הפשט בפסוק הוא שגם "הושיעני מאריה" היא בקשה, ולא ישועה. ותיירץ שכשמתפלל בבחי' אריה אזי התפילה והבקשה עצמה היא כבר הישועה, שהרי בקשתו היא להיות דבוק בו ית', וכבר נעשה ע"י התפילה. אבל "הצילני מכלב" שם הבקשה היא להנצל, וזה נעשה אחר התפילה, כשמתקבלת תפילתו. לכן הבקשה היא עדין לא הישועה בעצמה אלא אח"כ.

אבל העזות גדרה לפרוץ למקום שאינו שייך לו/קכא, כדאיתא בגמ' ב"ק כג. סתם דלתות חתורות הן אצל כלב. וכן העזי פנים שבדור נעשים ראשים בכח עזותם בלא רצון העם. ומבאר שהעזי פנים שבדור שהם בחי' הכלבים הבאים לינק מתפלות פגומות הנ"ל, והם המונעים את האיש הכשר שלא זכה לשלימות תיקון הברית להתפלל כראוי. והוא **ודע** שעזי פנים שיש בדור, הן הן הכלבים [קכב]/קכג,

כמ"ש (ישעיה נו) והכלבים עזי נפש, והן עומדין קדי וחולקים על תפלת איש הישראלי שעדיין לא תיקן בריתו בשלימות [קכד] /קכז:

וצ"ע אולי כוונת רבינו בהביאו דיבור זה להזהיר מהם, כי בדרך כלל הם נעשים אנשים חשובים בבחי' עזות מלכותא בלא תגא, כמבואר בתורה סז (אות ג' כנ"ל בהערה), ובני אדם חוששים מהם, וגם מכבדים אותם, ובא רבינו להזהיר מהם שאם הם מונעים מתפלה בכוונה בדביקות כנ"ל, צריך לדעת שהם בחי' כלבים הנ"ל, וצריך להתרחק מהם ולא לשמוע להם.

עוד ממדת החוסר שובע של הכלב מבאר רבינו כאן לעניין אכילה שגם היא כקרבן, כדאיתא בברכות נה. שלחנו של אדם מכפר/קכו. וכבר נזכר לעיל לגבי קרבן פסח שאכילתו תלוי בתיקון הברית, והכלבים מבחינים זאת בעצמות הקרבן, וכן מבאר עוד לגבי אכילת הרשות, שלעומת הכלבים לא ידעו שבעה בחי' (משלי יג כה) "ובטן רשעים תחסר", יש אכילה דקדושה, בחי' (שם) "צדיק אוכל לשובע נפשו" בחי' (רות ב')/קכח "ותאכל

קכא רמז לזה במה שלמדו חז"ל בזבחים פב: מהפסוק בשר בשדה טרפה לכלב לאסור גם היוצא ממחיצתו שגם הוא לכלב.

קכב עיין תורה סז אות ג'

קכג עיין תורה סז אות ג' וכן שפוגם בתאנות אכילה, ועי"ז נפגם הכבוד ואין לו פנים כנ"ל, עי"ז מתגברין עזי פנים, דהיינו שנופל הכבוד, שהוא בחינת מלכות, ואין נוסטין כבוד העזי פנים שבדור. כי עזות מלכותא בלא תגא' (סנהדרין ק"ה). הינו כשאין בחינת מלכות, בחינת השלחן שבקדושה, בשלמות כנ"ל, אזי מתגבר העזות, שהוא מלכותא בלא תגא', בלא כתר מלכות הנ"ל: וזה בחינת (ישעיה נו): "הכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה", הינו ע"י תאנות אכילה, בחינת (משלי יג): "בטן רשעים תחסר", וזהו: "לא ידעו שבעה", הפך "צדיק אוכל לשובע נפשו" (שם), עי"ז מתגברים העזי פנים, שהם בחינת כלבים עזי נפש, בחינת (סוטה מ"ט): "פני הדור כפני הכלב", וזהו (שם) בפסוק "הכלבים עזי נפש הנ"ל) "המה רעים לא ידעו הבין", שהם נעשים רועים ומנהיגים אל הדור. כי הכבוד נפל אליהם, ויש להם כל הכבוד. אבל כשמגברין תאנות אכילה, בבחינת "צדיק אוכל לשובע נפשו", עי"ז הוא נשיאות פנים. ואין אין שום פקידות ושררה להעזי פנים, כי ניקתם הוא רק מהסתרת פנים, על – ידי תאנות אכילה כנ"ל. וזהו (משלי י"ט): "ושבע ילין כל יפקד רע", "ושבע ילין", זה בחינת "צדיק אוכל לשובע נפשו". עי"ז, "כל יפקד רע". שאין שום פקדה והתמנות להרע, דהיינו להעזי פנים וכנ"ל:

קכד בתקפא כתוב עומדי

קכה עיין ליקוטי עצות תפלה מט

קכו עיין לקוטי עצות – ערך תפלה אות מט. ודע, שעזי פנים שיש בדור הן הכלבים, והן העומדים וחולקים על תפלת איש הישראלי, שעדיין לא תקן בריתו בשלמות. ומזה תבין ממילא כמה גדול עוונם של החולקים על תפלת איש הישראלי ורוצים לבלבל תפלתו. כי הם נקראים כלבים ממש בחינת הכלבים עזי נפש. כי אף על פי שזה האיש שמתפלל, לא זכה עדין לתקון הברית ומחמת זה בא עליו המחלוקת הזאת שהוא בחינת כלבא נחית וכו', כנזכר לעיל, אבל החולקים אינם פטורים מחמת זה מענשם. כי הם עוקרים את נפשם מן הקדושה, ומכניסים עצמם להיות נקראים בשם כלבים ממש, על ידי שחולקים על תפלתו אף על פי שלא תקן בריתו בשלמות וכנזכר לעיל. כי בודאי הוא צריך ליגע עצמו להתפלל בכל כחו אף על פי שהוא כמו שהוא, אף על פי שאינו יכול להרגיש מתיקות בדבורי התפלה, והיגיעה בעצמה יקרה מאד וכמבאר במקום אחר. אבל החולקים הם בחינת כלבים ממש וגדול עוונם מנשא, רחמנא לצלן (שם):

קכז בלק"ה מבאר קשר העניין לדלעיל כי יש ח"י טרפות כידוע הפוסלות את הקרבן וכן את הבשר לאכילה, וחי רומז ליסוד שהברית מרכבה לו כמבואר בתורה לד. לכן פגה"ב פוגם בתפלה ונעשית בבחי' טריפה לכלב תשליכון, ועל כן כלב יורד לקבל אותה. וכן אכילה בלא דעת דהיינו בבחי' פגה"ב היא כאכילת בשר טריפה ששייך לכלב. אבל מי ששומר הברית שע"ז זוכים לדעת דהיינו להיות מחוברים אליו ית' תמיד, עי"ז יודע לאכול בקדושה כקרבן על המזבח אסור לו להתענות כי מונע בזה תיקון נפלא של הקרבת קרבן המתקבל ברצון ע"י דמות אריה.

עין לקוטי הלכות טרפות הלכה ג' – והאכילה היא במקום קרבן, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה, (ברכות נה), שלחן מכפר כמזבח. ועל – כן צריך שיהיה שלם מכל שמונה עשרה טרפות, כי שמונה עשרה טרפות הם בחינת פגם הברית שהוא צדיק ח"י עלמין. ועל – כן נאמר בטרפה, "לכלב תשליכון אותו". כי אז כלבא נחית וכו'. ובזה מחבר מה שסיים שם רבנו זכרונם לברכה, מאמר רבותינו זכרונם לברכה, האי בר בי רב דיתב בתעניתא, שלכאורה אין לו חבור שם, אף באמת גם האכילה היא במקום קרבן וכשאנו אוכל בכשרות כראוי, חס ושלום, אזי כלבא ליכול וכו'. ועל – כן צריך שתהיה בהקמה שלמה מכל שמונה עשרה טרפות, ואז המאכל עולה בקדושה ונכלל בבחינת צדיק ח"י עלמין, ואז אריה נחית ואכל קרבניה. ועל – כן עקר הטרפות תלוי בראיה, כי הראיה הוא בבחינת שמירת הברית, שהוא שמירת הדעת. (כמובא בדברי רבנו במקום אחר), שעל – ידי הראיה נתקיים לחות ושמנונית הגוף, שעל – ידי זה עקר קיום הדעת, ועל – ידי זה עקר קיום המח שבעצמות שהם בחינת מיין מתוקין הנ"ל, בחינת כל עצמותי תאמרנה (כמבאר במאמר הנ"ל). וזהו, "ואנשי קדש תהיו לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו וכו'", כי כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדושה (ויקרא רבה כד). כי שמירה משמנה עשרה טרפות הוא בחינת שמירת הברית כנ"ל. ועל – כן אז נקראים אנשי קדש כנ"ל:

קכח רות פרק ב (יד) ויאמר לה בעז לעת האכל גשי הלא ואכלתי מן הלחם וטבלתי פתך בחמץ ותשב מצד הקוצרים ויצבט לך קלי ותאכל ותשבע ותתיר:

ותשבע ותותר" דכתיב רות. ולכן מי שבכוחו לאכול בקדושה כצדיק ובוחר בעבודה של תענית שהיא נצרכת לפחותים שלא יודעים לאכול לשובע נפשם, ככלבים, אזי כלב יורד לקבל תעניתו זו/קכט.

וזה שאחז"ל (תענית יא:) קל צורבא מרבנן תלמיד חכם דיתיב בתעניתא שמתענה במקום לאכול בקדושה ליכול כלבא שירותא [קלא] קלב תעניתו אינה רצויה ויש בה אחיזה לסט"א, כי

שרש ישי – ויצבט לה קלי, קלין זעיר בראשי אצבעותיו נתן לה. והא כתיב "ותשבע ותותר". אמר רבי יצחק אנן שמעינן מינה תרתי, או ברכה שורת ביד אותו צדיק, או ברכה שורה במעיה של אותה צדקת, אלא מן מה דכתיב ותאכל ותשבע ותותר אנו יודעים שברכה שורת במעיה של אותה צדקת. ע"כ. ואם היא אכלה מהלחם ומהקלי מה קושי ל"ותאכל ותשבע ותותר" עד שהוצרכו למעשה נסים. אלא ודאי המה ראו כי לא כתב אכילה עד עת בא דבר "ויצבט לה קלי" כי היא מרוב צניעותה ישיבה מצד הקוצרים ולא שלחה ידה לשום דבר ובעז עלה על דעתו שמא אין נפשה למאכל ההוא. אך דבר הקלי שוה לכל נפש ואף גם זאת לא הרבה בנתינה אלא בראשי אצבעותיו בלבד וברכת ה' שרתה במעיה. וכיוצא בזה פי' הר"ר יוסף יחיאל ז"ל.

קכט **ראיתי מבארים** בשם לק"ה שכלבא נחית הכוונה לסעודה שעושה אחרי התענית. וצ"ע לא מצאתי ועל כן לא נ"ל. אבל עיין בגמ' תענית יא. שם מקור המאמר הזה שם פרש"י שירותא דהיינו סעודה. אבל לפירוש רבינו נ"ל שלא התכווין לסעודה אלא לעבודת התענית כנ"ל

קל **תענית דף יא.** אמר שמואל כל היושב בתענית נקרא חוטא סבר כי האי תנא דתניא רבי אלעזר הקפר ברבי אומר מה תלמוד לומר וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וכי באיזה נפש חטא זה אלא שציער עצמו מן היין והלא דברים קל וחומר ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא המצער עצמו מכל דבר ודבר על אחת כמה וכמה רבי אלעזר אומר נקרא קדוש שנאמר קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו ומה זה שלא ציער עצמו אלא מדבר אחד נקרא קדוש המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה ולשמואל הא איקרי קדוש ההוא אגידול פרע קאי ולרבי אלעזר הא נקרא חוטא ההוא דסאיב נפשיה ומי אמר רבי אלעזר הכי והאמר רבי אלעזר לעולם ימוד אדם עצמו [ודף יא:] כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו שנאמר בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר לא קשיא הא דמצוי לצעורי נפשיה הא דלא מצוי לצעורי נפשיה ריש לקיש אמר נקרא חסיד שנאמר גמל נפשו איש [וסד] ועבר שארו וגו'. **אמר רב ששת** האי בר בי רב דיתיב בתעניתא ליכול כלבא לשירותיה פש"י – שירותיה – סעודתו, כלכל ליכול סעודתו, ולכן המתענה אינו מועיל לו, אלא כמי שמתענה מפני שאין לו מה יאכל. (אמר) [ואמר] **רבי ירמיה בר אבא** אין תענית ציבור בבבל אלא תשעה באב בלבד. (אמר) רבי ירמיה בר אבא אמר ריש לקיש אין תלמיד חכם רשאי לישב בתענית מפני שממעט במלאכת שמים:

פירוש המילה שירותא היינו סעודה עיין פרש"י בראשית מג טז – בצהרים – זה מתורגם בשירותא שהוא לשון סעודה ראשונה בלשון ארמי ובלע"ז דינור' ויש הרבה בגמרא שדא לכלבא שירותיה. בצע אכולא שירותא (ברכות לט). אבל כל תרגום של צהרים טיהרא.

נראה כוונת רש"י שלא מועיל לו תעניתו לשבר תאוותו אלא הוא כמי שנאנס לצום ומבואר שתענית כזו לא מועילה ונראה שכיוון שלא מרצון אזי תאב יותר לאכול ולהפך המניעות מגבירות החשק ולא משבר תאוותו. ועל זה אמרו המליצה כשתשבר תאוותך יהיה לך שתיים והיינו דברי רבינו שהוא ככלב שלא יודע שובע.

המהרש"א פירש שרש"י דיבר במי שאינו יכול לסבול צער התענית אבל הגבורת ארי פירש שמדובר בכל שממעט אפילו קצת מת"ת ועוד כתב שסדר המימרות אינו כסדר אלא צ"ל רב ששת אחר ר"ל שאמר שת"ח אסור להתענות כי ממעט ממלאכת שמים וקאמר על זה רב ששת שהוא גם בקללה שיאכל הכלב סעודתו.

וכל זה בפשט אבל רבינו צ"ע כוונתו האם רוצה לומר כפשוטו שיש בעיה בתענית שלו שהיא לא רצויה אולי כי הוא לא שמח בה בעצמה בבחי' שמחינו שימות ענינתו והיינו כנ"ל לגבי תפילה שהעבודה צריכה להיות בבחי' התקשרות עצם לעצם **או אולי הכוונה** לומר שת"ח שלא יודע לאכול בבחי' לשובע נפשו הוא נקרא יתיב בתענית גם כשהוא אוכל כי האוכל לשובע בטנו הוא מענה את נפשו, הפך צדיק אוכל לשובע נפשו, שאכילתו גדולה מתענית.

קלא עיין לק"ה טריפות ג' ופל"ח כאן מה הקשר לדלעיל

קלב **לק"ה טרפות ג'** – והאכילה היא במקום קרבן, כמו שאמר רבתינו ז"ל (ברכות נה): 'שלחן מכפר כמזבח'. ועל כן צריך שיהיה שלם מכל שמונה עשרה טרפות, כי שמונה עשרה טרפות הם בחינת פגם הברית, שהוא צדיק ח"י עלמין. ועל כן נאמר בטרפה (שמות כב, ל): 'לפלג תשליכון אותו'. כי אז פלגא נחית וכו'. וכן מחבר מה שסיים שם רבנו ז"ל מאמר רבתינו ז"ל (תענית יא): 'האי בר בי רב דיתיב בתעניתא' (אותו תלמיד חכם שיושב בתענית), שלבאורה אין לו חבור שם, אף באמת גם האכילה היא במקום קרבן ובשאינו אוכל בכשרות פראי, חס ושלום, אזי פלגא ליכול וכו'. ועל כן צריכין שתהיה הבהמה שלמה מכל שמונה עשרה טרפות, ואז המאכל עולה בקדשה ונכלל בבחינת צדיק ח"י עלמין, ואז אריה נחית ואכל קרבניה.

פרפראות לחכמה סימן נ' – וזה שאמר רז"ל (תענית י"א): צורבא מרבנן דיתיב בתעניתא וכו' לכאורה אין לזה קשר כלל להענין, ואפשר לומר כי על ידי פגם הברית פוגם בנפשו חס ושלום, כי הכלבים מתגברים על בחינת נפש שלו, כי הם בחינת עזי נפש, וזה בחינת (תהלים כ"ב) הצילה וכו' נפשי דייקא, ואז המיין מריין ממררין את נפשו בבחינת ונפשו מרה לו, ואזי נפשו בבחינת ונפש רעבה הן ברוחניות הן בגשמיות כי כשזוכה לתיקון הברית שזה בחינת מיין מתוקין אזי טועם מתיקות דיבורי התפלה ומשביע בהם את נפשו ברוחניות, בבחינת (תהלים ס"ג) כמו חלב ודשן תשבע נפשי ושפתי רננות יהלל פי, וגם בגשמיות יש לו שביעה באכילתו בבחינת (משלי י"ג) צדיק אוכל לשובע נפשו, וצדיק הוא מאן דנטיר ברית כמאמר רז"ל (זוהר ח"א נ"ט): אבל על ידי פגם הברית מתגברין עליו בחינת (ישעיה נ"ו) הכלבים עזי נפש, וממררין את נפשו ומבלבלין את תפלתו, וגם בגשמיות אין לו שביעה על ידי בחינת הכלבים עזי נפש לא ידעו שבע ועל כן באמת אמרו רז"ל והפסח נאכל על השובע כדי שלא יבא לידי שבירת עצם (ועיין תוספות פסחים דף קב ד"ה מפטירין), כי פסח תלוי בתיקון הברית, שזה בחינת (שמות י"ב) ועצם לא תשבר בו הוא בחינת שובע כנ"ל אבל פגם הברית הוא בחינת פגם הנפש פגם העצמות, שזה בחינת (תהלים ו) כי נבהלו עצמי ונפשי נבהלה מאד עיין לקמן במאמר ויבן ה' את הצלע סי' סז ואז אין לו בחינת שביעה כנ"ל וזהו שאמר צורבא מרבנן דיתיב בתעניתא ואין יודע להשביע נפשו בשביל זה ליכול כלבא לשירותא וכו' דיתיב דיתיב דייקא כמובא בפנים ועיין גם במאמר תפלה לחבקוק סי' יט שתיקון האכילה הוא על ידי תיקון הברית ושלמות לשון הקודש וכו' ועיין בליקוטי תנינא במאמר

קלג **בוודאי הצדיק אכילתו היא יקר הערך** קלד כי באכילתו מיחד קב"ה ושכינתיה פנים בפנים, כי משביע את נפש דקדושה, כמ"ש (משלי יג) קלה צדיק אוכל לשובע נפשו קלז בבחי' צחצחות שמצחצח נשמתו באכילתו (כמבואר בתורה ה' תנינא), ובאכילתו אין אחיזה לסט"א, והאי צורבא מרבנן שבכוחו לגרום באכילתו תיקון נפלא כנ"ל למעלה, ואכילתו גדולה מתענית/קלח, דמרעיב את נפשו לצורך תיקון עצמו, ואין יודע (חסרון דעת בחי' חסרון בתיקון הברית) להשביע נפשו דהיינו שבכוחו קלט לאכול בקדושה ולתקן למעלה, ולא משתדל בזה, בשביל זה ליכול כלבא שירותא, שגם בהם כתיב לא ידעו שבעה ותעניתו של אדם כזה, שמרעיב נפשו במקום להשביעה, היא בחי' לקיחת כלב לעומת האריה שמדתו חסד, כי גם הוא הצורבא מרבנן הזה אין יודע איך להשביע את נפשו היקרה קמ[קמא] כי ת"ח נפשו יקרה וכמבואר בסוף תורה לו ולכן יש עליו יותר חיוב להשביעה ולא להרעיבה:

ובשביל זה נקרא כלב בשם שגל ור"ה ד. קמב כי הוא בא על תאוות המשגל כנ"ל קמג; והפוגם בברית נופל למדת הכלב שלא יודע שובע ועיין תורה מז שהשובע הוא ע"י מדת האמת שעל ידה זוכה

תקעו אמונה סי' ה אות טו מענין (קהלת ה) מתוקה שנת העובד אם מעט ואם הרבה יאכל, מתוקה הוא בחינת תיקון הברית מיין מתוקין וכו':

קלג מורצו - בודאי

קלד **עיין ריש תורה סב** שצדיק באכילתו עושה יחוד קב"ה ושכינתיה פנים בפנים. ועיין תורה לא שאכילת צדיק היא בחי' לחם הפנים דהיינו שבאכילתו זוכה לפנים בפנים עם הש"י. ועיין תורה מז שאכילת צדיק בחי' שובע מהארת מדת ואמת של הקב"ה שהיא בחי' פניו. ועיין תורה ה' תנינא שאכילת הצדיק היא צחצחות דהיינו בחי' דהיינו שעל ידה זוכה לאורות שהן למעלה מהספירות שע"י שאוכל לשבע נפשו מצחצח נשמתו באכילתו

ועיין שיח שרפי קדש ח"ב אות תרמט - פעם באיזה תענית של פה"ב או כ' סיון אכל מוהרנ"ת ולא התענה, וכשראהו אחד מאנ"ש שאוכל רצה גם הוא להקל לעצמו לבלי להתענות, נענה לו מוהרנ"ת: מה אנה מדמה עצמך אלי? אכילתי היא אורות צחצחות!! וואס דו גלייבסט זאך צו מיר? מיין עסן איז צחצחות!! על פי הנאמר באכילת הצדיק "והשביע בצחצחות נפשו".

ועיין שיש"ק ח"ב אות סח - פעם בא אל רבנו אבא אבא, והלך עם קריעה בגדר פנהוג, פנה אליו רבנו ואמר לו בלשון תימה, אתה צם? "די פאסט" ב' שפונתו לומר לו שמתחת שנוהג בצומות ותעניות שאינם לפי מדינתו משום כן בא לו האבלות רחמנא ליצילן.

קלה **משלי פרק יג (כה)** צדיק אכל לשבע נפשו וכו' ורשעים תחסר:

מצודות דוד (כה) לשובע - אינו חפץ במעדנים ורק בדבר המשביע את הנפש אבל הרשעים יתענגו באכילת מעדנים מתוקים וערבים ותמיד בטנו חסרה כי רווחא לבסימא שכיחא ויוכל עוד למלאותה:

קלי עיין שיש"ק ח"ב תרמט ומאור ושמש - פרשת שמיני ד"ה וידבר

קלז **(הריצ"ח** שיעור ג' 38 דקות) עיין תורה י' אות ד' יש בעלי גאווה שחושבים שהתענו וסיגפו עצמם וכו' וחושבים שע"ז זכו לתפילה ובאמת מדוע לא זכו וצ"ל כי באמת תפילה כראוי היא לא במדרגת התענית אלא במדרגת אכילה לשובע נפשו שזה גבוהה מתענית כמבואר בתורה נז. בבחי' אריה לא זקוק לתענית ובבחי' כלב לא יועיל תענית.

מאור ושמש - פרשת שמיני ד"ה וידבר - והנה ידוע כי את זה לעומת זה עשה אלהים ויש גם כן מרכבה טמאה, והמטמא עצמו במאכלים אסורים הוא ממשיך עליו כח הטומאה עד שכמעט אין יכולת לשורש נשמתו להסיר המסכים שמוסיף במאכלים האסורים ההם. ואולם במאכלים הטהורים ואכילתן בקדושה הוא מוסיף קדושה על עצמו על ידי העלאת ניצוצות הקדושות כנ"ל. ומפני זה אמרו ז"ל האי בר בי רב דיתיב בתעניתא ליכול כלבא לשירותא, מפני שאכילת הצדיקים הוא טוב להם וטוב לעולם שמתקנין על ידי אכילתן נשמות המגולגלות ומעלין הניצוצות הקדושות ומסירים על ידי אכילתן מסכים המבדילים על ידי הקדושה שנתוסף עליהם:

קלח **כמבואר גם בתורה נז** אות ה - וענג שבת הזו, זה בחינת אכילה בקדושה. כי אכילת ימי החל, נהנה ממנה גם כן הסטרא אחרא. אבל מאכילת שבת, אין חלק לסטרא אחרא כלל וכלל. וזה שצוה אותנו על אכילת שבת, כמו שכתוב (שמות ט"ז): "אכלוהו היום כי שבת היום לה". כי אכילת שבת, נעשה קדושה ואלקות גמור, בלא תערבת סיגים כלל. ויכול לפעל באכילת שבת, מה שפועל בתענית, היינו להפיל אויביו לפניו, בזכות ענג שבת, כמו שפועל בצום. ועל שם זה נקרא שבת, כי בסגולתו "להשביט אויב ומתנקם" (תהלים ח):

וצדיק נקרא שבת גם ביום חול. כמבואר בתורה סז תנינא - הצדיק הוא בחינת שבת, כמו שכתוב (בזרע נשא דף קמד): 'אנת הוא שבת דכלהי יומי'.

קלט **לפי המבואר בבעש"ט** לקמן נראה הכוונה כאן שמצד נפשו שהיא מתוקנת וא"צ תענית לתיקון נפשו ואם היה מתאמץ יכול היה ליכות לאכילה בקדושה כצדיק ממש ונראה שנחשב לו כבחי' פגה"ב פגם בדעת.

קמ עיין סוף תורה לו

קמא **תורה לו בסוף** - נמצא שבני עמי הארץ הם נפשות יקרות, אלא שהם בצפריים האחויות בפח (ו). מאין אנו יודעים הדר תפארתם, אלא על ידי תורתם. כשאנו רואים שהם תלמידי חכמים, בידוע שיש להם נפש יקרה.

קמב **ראש השנה ד.** - (אמר) רב יוסף ואיתימא רבי יצחק מנלן דאחמיץ מהבא ויאמר לי המלך והשגל יושבת אצלו מאי שגל אמר רבה בר לימא משמיה דרב כלבתא אלא מעתה הא דכתיב ועל מרא שמיא התרוממת ולמאניא די ביתיה היתיו קדמך ואנת ורברבניך שגלתך ולחנתך חמרא שתין בהון ואי שגל כלבתא היא כלבתא בת משתיא חמרא היא הא לא קשיא דמלפא לה ושתייא אלא מעתה דכתיב בנות מלכים ביקרותיך נצבה שגל לימינך בכתם אופיר ואי שגל כלבתא היא מאי קא מבשר להו נביא לישראל הכי קאמר בשכר שחיבה

להארת פני ה' שהיא מדת ואמת. ועיין תורה לו אות ד' שניאוף מעבירת דמים של הטחול, ובתורה נא מבואר שמשם בא השקר. נמצא ששקר וניאוף בחי' אחת, וכן פשוט כיון שפגם הברית והקשר עם הקב"ה הוא בעצמו בחי' עורף ממנו ית' הפך הארת פנים שהיא מדת אמת. ולכן ע"י תאורת ניאוף אי אפשר לאכול בקדושה בבחי' צדיק אוכל לשובע נפשו, צדיק דייקא, דהו אמאן דנטר ברית.

ודווקא צורבא מרבנן דהיינו תלמיד חכם שתיקן נפשו ובכוחו לאכול בקדושה הוא **שאיין צריך להתענות ומתענה, אזי ליכול כלבא שרותא קמיו. אבל מי שצריך להתענות** לתיקון נפשו, **בוודאי צריך להתענות, ומצוה הוא [קמיו] / קמיו / קמיו\.**

תורה לישראל בשגל לעובדי כוכבים זכיתם לכתם אופיר ואיבעית אימא לעולם שגל מלכתא היא ורבה בר לימא גמרא גמיר לה ואמאי קרי לה שגל שהיתה חביבה עליו כשגל אי נמי שהושיבה במקום שגל

^{קמיו} **סמיכות העניין** להנ"ל משמע שת"ח שמתענה במקום לאכול בקדושה כנ"ל יש בזה בחי' פגה"ב, ולכן גם בחי' לקיחה במקום נתינה. כי צדיק דייקא חונן ונתון

^{קמיו} גם בדפוס – שרותא, בתרלד ומתצו – שירותא

^{קמיו} * עיין ב"ח או"ח סימן תקעא [ועיין חיי מוהר"ן סימן תצא ועיין ספרי מעשיות מעשה יב אנשי הבעל תפלה תענית אצלם היה יקר מכל תענוג שבעולם. עיין בעש"ט בראשית אות קעג ומקור מים חיים אות קמט – מי שלא תיקן נפשו כראוי צריך סגופים גם לפי הבעש"ט.]

^{קמיו} **ב"ח או"ח** סימן תקעא שכתב בשם בעל **ראשית חכמה** (שער התשובה פ"ד אות יג ד"ה והרבה) דאף תלמיד חכם אם נודע לו חטאתו אשר חטא שראוי להתענות עליה מחוייב הוא להתענות על כל פנים והאריך על זה והסמ"ג כתב דכשהציבור מתענין יש לו לתלמיד חכם להתענות ולצער עצמו עמהם ומביאו ב"י:

וכן כתב המ"ב ס"ק ד' שמי שיש לו עונות ידועים אפילו ת"ח צריך להתענות ואפילו היכי שקשה לו התענית ומ"מ א"צ לסגף עצמו כ"כ בתענית וילמוד יותר ממה שהיה רגיל ובעין זה איתא בתנחומא אם חטא אדם ונתחייב מיתה לשמים מה יעשה ויחיה אם למוד לשנות פרק אחד ישנה שני פרקים ואם דף אחד ישנה שני דפין [וכ"ז הוא לאחר ששב מדרכו הרעה דאל"ה הרי הוא כטובל ושרץ בידו] ועיין מש"כ בזה בביאור הלכה:

ועיין ספר המדות תשובה אות סד תענית שהיא בלא דעת אינה תענית.

ועיין ספרי מעשיות מעשה יב אנשי הבעל תפלה תענית אצלם היה יקר מכל תענוג שבעולם.

עייני בעש"ט עה"ת בראשית אות קעג ומקור מים חיים אות קמט – מי שלא תיקן נפשו כראוי צריך סגופים גם לפי הבעש"ט.]

ועיין **חיי מוהר"ן** עבודת השם סימן תצא – (מח) ב'שנת תקס"ו בין פסח לעשור יצא רבנו זכרוננו לברכה מהמקוה ואמר שנתגלה לו ב'עת הזאת מן השמים איך יתנהגו אנשי-שלומו בעניני תעניות כל ימי חייהם כמה תעניות צריך כל אחד ואחד מאנשי-שלומו להתענות בכל שנה ושנה, ואיך ומתי יתענו. ואחר הימים טובים נכנסנו אליו כל אחד ואחד ביחוד ומסר לכל אחד ואחד צעטל ופתקן מתי יתענה. והיה כתוב אצלו צעטל בכתב ידו הקדושה איזה דברים ואיני יודע מה, כי לא נתן לראות בתוך גוף הצעטל רק בשישבותי אצלו לקבל הצעטל של הנהגת התעניות שלי, איך ראיתי אותו יושב על השלחן וצעטל כתוב לפני ואיני יודע מה היה כתוב בתוכו. והיה יושב וחושב ומעין הרבה על אותו הצעטל, והיה מיגע עצמו הרבה קדם שזכיתי שיצא הדבור מפיו באיזה ימים בשנה אני צריך להתענות. ואחר-כך גלה לי הימים שאני צריך להתענות בהם, וצוה לכתבם על הנייר לזכרון. והזהיר אותי מאד לזכרם ולכלי לאבד הצעטל שלי. וצוה עלינו שבראש-השנה קדם שהוא אומר תורה בעת שהוא מכין עצמו לומר תורה איך נקבל על עצמנו התעניות שלנו שצוה עלינו, ואז בראש-השנה בשעת הכנתו לומר תורה יהיה קבלת התעניות הנ"ל על כל השנה בלה. ומי שלא יהיה על ראש-השנה לא יתענה כלל. וכן היה בשמירת התעניות לשאר אנשי-שלומו. כי כלם ספרו לי שהיה יושב על צעטל והיה יושב ומשתומם בשעה ח"ד קדם שאמר הצעטל של הנהגת התעניות לכל אחד. והיינו מבינים מדבריו שאלו התעניות הם דברים יקרים והנהגות עליונות מאד מאד, אשרי שזכינו לקבלם ונמשך הדבר בערך שתי שנים.

אחר-כך בשבא מלמברג צוה עלינו שלא להתענות כלל. ואמר הלא מי שאינו זוכה להיות אצלי על ראש-השנה הוא אין לו להתענות כלל כנ"ל, ומי שזוכה להיות על ראש השנה הוא בודאי אין צריך להתענות כלל מאחר שזוכה להיות אצלי על ראש-השנה והבן.

ועין במקום אחר מזה מעלת מי שזוכה להיות אצלו על ראש-השנה. אחר-כך אמר אין אתם מרגישין כלל מה שעושים עמכם, כי בתחלה צייתי אתכם להתענות ואחר-כך צייתי שלא להתענות וכו'. כלומר כי בזה היה ראוי לנו להבין מעט מגדלתו, כי זה הענין שצוה עלינו להתענות ימים ידועים בשנה לכל אחד ואחד ימים מיוחדים בפני עצמו, זה הענין הוא בודאי דבר גדול והשגה עצומה מאד שלא נשמע מימים קדמונים, שזכה אדם לגלות לכל אחד ואחד בפרוטרוט הנהגת תעניות לכל ימי חייו. ואף-על-פי שדבר זה גדול ועצום מאד, זכה אחר-כך למעלה והשגה יתרה, עד שלפי עצם קדושת מעלתו ומדרגתו שזכה אחר-כך, שוב אין אנו צריכים להתענות אפילו התעניות שגלה לנו בתקף קדושתו. ומי שיש לו מח בקדקדו יכול להבין מעט מעצם גדלתו על-ידי-זה והבן.

ואמר שאם יהיה חל אחד מימים אלו בשבת או שאר ימים שאין מתעניין בהם, יהיה נדחה התענית ליום שלאחריו. וצוה עלי להיות נזהר באלו החידשים לקיים מצוות מעשר, ולהשתדל ולהתאמץ בכל עז במצוה זו בכל מה דאפשר. גם אחר שפטר אותי מהתעניות דברתי עמו מענין מצוה הנ"ל ואמר לי שאני צריך גם עתה לזהר בזה בכל עז, ואפילו בכל השנה בלה, רק באלו החידשים הנ"ל יותר ויותר:

^{קמיו} **שיח שרפי קדש** ח"ב אות תשג – פעם עם מוהר"ן בתענית בה"ב, ושאלו רבי נפתלי: הרי רבנו לא הריכנו בדרך התעניות, ענה לו מוהר"ן, רבנו שבח את הסדור "השמן" "דעם גראבן סדור" ושם כתוב שצריך לצום.

שיש"ק ח"ב אות תקצח – מוהר"ן אמר: רבנו ז"ל אסר לנו להתנהג בתעניות וסגופים, אולם בשמזדמן תענית שמצוה השלחן-ערוך לצום, צריכים אנו לחטוף אותו כמו עוגה טובה, "אז סמאכט וזאף א תענית וזאס דער שלחן-ערוך הייסט פאסטן דארף מען דאס חאפן ווי א גוט לעקיקל".

שיש"ק ח"א אות קעג – אמר רבנו ז"ל שכל צדיק הדור האמת לאמתו יש לו כח להנהיג העולם כמו שהוא יודע והצדיקים הקדמונים היה עקר תשובתם סגופים ותעניות, ורבנו ז"ל אצלו עקר התשובה לברוח מן הכבוד ולסבול שפיכות דמים ובזיונות (שם פג).

וזה בחי' צורבא מרבנן **דיתבי בתעניתא** כי תענית היא לתיקון עצמו כדי שידע לאכול בקדושה כמבואר בתורה סב, **יתבי דייקא, יתיב הוא מורה על הדבר שאין משתנה כמובא** [קמח]/[קמט] דהיינו מוחין דקטנות, בחי' שינה, בלא דעת, והוא כיון שכבר תיקן עצמו, צריך להתקדם ולעבוד עבודה גדולה יותר ע"י אכילה. לכן תעניתו אינה רצויה כיון שבכוחו לעבוד עבודה יקרה יותר במוחין דגדלות ע"י אכילה בקדושה :

(ע"כ לשונו ז"ל) קי

עד כאן ביאור חברותא לתורה נ'

הוספות לעיון הוספה א' לעניין הפסח תלוי בברית

איתא ברמב"ם שהמילה מחליש כח המתאווה ועיין החינוך – מצוה ב – כי ידוע למבינים שתשלום צורת האדם בהסיר ממנו אותה ערלה שהיא תוספת בו: וכן מילה ופסח הן שתי המצוות עשה היחידות שיש בה כרת. ולמעשה היום זה מתקיים קצת באכילת האפיקומן שלכן נאכל על השובע כדי שיאכל בבחי' צדיק אוכל לשובע נפשו בחי' אריה ולא מתוך רעבון בחי' כלב שלא ידע שבע. ומובא בחת"ס שמצות אכילה בפסח היא המצווה היחידה שנשארה לנו אחר חורבן בית הדעת שיש מצווה לאכול דבר מסוים. ולפי רבינו שזה תלוי בדעת כי צריך לזה אכילה בבחי' אריה בחי' חסד לאברהם בחי' לחם הפנים ולא כלב, צ"ל שאם על אף חורבן בית הדעת נשארה לנו מצווה כזו, משמע שנשאר בקומת בית ישראל בחי' עצם הלוח שלא נרקב, ונשאר בנו איזה דעת בחי' ברית ותפילה שלא ניתן לבטלו לעולם.

נראה שהפסח היה בו כל בחי' קרבן, שאכילתו דווקא למנויו, דהיינו הבעלים שעליהם הוא נשחט, ונאכל בבית אחד דהיינו יש לו מחיצות שהיצאה מהם היא בחי' טרפה, דמשם זה נלמד, משמע אכילתו ממש כאכילת קרבן, רק שאין בו אכילת כהן אלא רק בעלים.

עוד נ"ל לציין שהאור של פסח קבלו קודם מתן תורה והיה אור גדול מאד בלא יחס לכלים וכמעט בלי אתערותא דלעילא ורק מצוות מועטות קבלו קודם לו דהיינו מצוות פסח ומילה קידוש החודש ואכילת מצה ואיסור חמץ ומבואר בלק"ה מנחה ז' נ' שבפסח מאיר אור א"ס. ועיין לקוטי תורה לבעל התניא (פ' צו טז א) שהאור של פסח הוא מאור הסובב, וידוע שלאור כזה א"צ כלים כלל, כי מאיר בשוה לכולם, ומבאר שם שאעפ"כ האיר רק לישראל, כיוון שהיה אריך מלוכש בבחי' זרועות אבא ואמא, עכ"פ משמע שהיה אור עצום וגדול, ורק מעט מאד כלים נצרך להכין לו כדי שעכ"פ יאיר לאותם שהכינו, אע"פ שבשאר דברים נאמר עליהם אלו ואלו דייקא. והנה איסור חמץ הוא סור מרע, כיוון שלא היו ראויים מצד עצמם, והוא מעכב אפילו בשחיטה, כמ"ש לא תשחט על חמץ וכו', אבל לגבי מילה כתיב כל ערל לא יאכל, אע"פ שלהלכה ערל אסור גם בעשיה, אבל הפסוק נקט באכילה דווקא, דהיינו שהפסח והמילה הם קשורים דייקא לאכילה, והפסח נקרא על שם האור בעצמו שהוא בחי' דילוג, דהיינו שהוא בודאי הכלי לאור הזה, ואילו המילה היא הכלי יותר כללי דהיינו להיות בברית דייקא, כדי שהאור הזה לא ילך למקום אחר.

עוד מובא במדרש רבה פ' בא יט ה' עה"פ זאת חוקת הפסח שבני ישראל לא רצו למול ורק כשהריחו את הפסח של משה מלו עצמם ביו"ט (הגדת חכמי ירושלים עמ' קיד) ועשו הפסח והיה דם פסח ומילה מתערבים והיינו שאמר הנביא בדמיק חיי בדמיק חיי שהם היו הכלים לאור של פסח.

שיש"ק ח"ב אות רחצ – בשנסע פעם רבנו בדרך, התפאר לפניו העגלון בגדל מומחיותו בנסיעת הדרכים שמחמת שדרך המלך הרגיל היתה מלאה בוי' וטיט מרוב הגשמים והפשרת השלגים, על-כן עקם וסבב את הדרך בדרך ארצה יותר, אולם ברב מומחיותו חזר שוב לדרך המלך הראוי שאין בו בוי' ורפש, ענה רבנו ואמר, "תעניות וסגופים היא דרך ומסע ישנה להתקרב על ידה לשם יתברך, תפלה והתבודדות היא דרך ומסע חדשה להתקרב על-ידה לשם יתברך, אולם הפל חזר ושב לדרך הישן "תעניות וסגופים איז א' אלטער טראק צו השם יתברך, תפלה און התבודדות איז א' נייער טראק צו השם יתברך, אבער מיקומט אלץ ארויף אויף דעם אלטין וועג".

עוד עיין בהוספות הוספה ב' תפילות מוהרנ"ת לדעת איך להתנהג בעניין התענית.

קמח עיין תורה כא אות ד'

קמט תורה כא אות ד' – וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות י"ז), שלעתידי צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם 'על ראשיהם' הוצרך לומר, כי לעתיד יתבטל הבחירה. וזה: צדיקים יושבים, שהשיבה הוא מורה על העדר הבחירה, כמו: "יושב בשמים" (תהלים ב), שהוא מורה על העדר ההשתנות, כי התנועה מורה על השתנות מרצון אל רצון, והשיבה מורה על העדר ההשתנות, הינו בטול הבחירה. וזה מחמת ועטרותיהם, הינו המקיפים, כמו (שמואל א' כ"ג): "שאו לאנשי עטרים אל דוד", בראשיהם, ולא על ראשיהם; הינו המקיפים יכנסו בתוך המוחין לפניו, ואז יכנסו כל השכליות שלא היה יכול להבין אותם יכנסו לפניו בתוך המוחין, וידע וישיג אותם, ואז יצא מגדר אנושי ויעלה לגדר מלאך, ויתבטל הבחירה:

קי בדפודר כאן מתחיל תורה קלו ואח"כ תורה נא

עיינ ש"ע סימן תנר עיסת הכלבים אין יוצא בה ועי"ש במ"ב שלמחבר שפסק כרמב"ם השם לחם תלוי בכוונת הבעה"ב אם כיוון שגם ישראלים יאכלו ממנה, אבל אם כוונתו רק לכלבים אזי אפילו שהיא נקיה אין לה שם לחם כלל, וגם פטורה מחלה, דהיינו לבד מחשש חמץ שיש בה דלא נשמרה כראוי. וצ"ע מדוע נקטה המשנה דווקא כלבים. עוד רואים שכלב מפקיע שם לחם, דהיינו אכילת אדם, שצריך להרים ממנה חלה קודם שאוכל.

ועפ"י רבינו נפלא מדוע נקט דייקא כלב, כי אכילת לחם וכ"ש מצה, היא אכילה בקדושה, בחי' אכילת הפסח בקדושה, אבל העשוי לכלב א"א לאכול אותו כמלך.

עוד עיינ גמ' ב"ב דף ח. רבי פתח אוצרות בשני בצורת, אמר: יכנסו בעלי מקרא, בעלי משנה, בעלי גמרא, בעלי הלכה, בעלי הגדה, אבל עמי הארץ אל יכנסו. דחק רבי יונתן בן עמרם ונכנס, אמר לו: רבי, פרנסני! אמר לו: בני, קרית? אמר לו: לאו. שנית? א"ל: לאו. אם כן, במה אפרנסך? וא"ל: פרנסני ככלב וכעורב, פרנסיה. בתר דנפק, יתיב רבי וקא מצטער ואמר: אוי לי שנתתי פתי לעם הארץ! אמר לפניו ר' שמעון בר רבי: שמא יונתן בן עמרם תלמידך הוא, שאינו רוצה ליהנות מכבוד תורה מימיו? בדקו ואשכח, אמר רבי: יכנסו הכל. רבי לטעמיה, דאמר רבי: אין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ. עכ"ל הגמרא.

וצ"ע מדוע ככלב דווקא ואולי כי רבי רצה להאכיל רק בני תורה שמסתמא יודעים לאכול בקדושה, וא"ל ריב"ע פרנסני אע"פ שאכילתי היא ככלב, דהיינו אע"פ שאיני אוכל באכילה בק', אבל אעפ"כ לחיות אני צריך, ונקט ככלב דייקא שהוא דוגמא לאכילה שלא בקדושה כמבואר כאן.

הוספה ב'

תפלות מוהר"ן איך להתנהג בעניין התעניתים

ליקוטי תפילות

תפילה קג עפ"י תורה קעט אות תתרו

ובכן באתי לפניך בעל הרחמים, בעל הישועות, גדול העצה ורב העליה, שתורני באמת דרכי התשובה, ותהיה עמי תמיד, ותדריכני בכל עת ושעה בדרך הישר באמת, באפן שאזכה מהרה לשוב בתשובה שלמה לפניך באמת חיש קל מהרה ותורני ותלמדני הדרך האמת לאמתו איך להתנהג בענין התענית אשר גלית אוננו בכמה מקומות בדברי רבותינו זכרונם לברכה גדל עצם מעלת הצום והתענית שהוא עקר התשובה, אבל לעמת זה נמצא בכמה מקומות שאסור להתענות בלי רשות החכם האמת ובפרט מי שהוא בן תורה שהזהירו עליו רבותינו זכרונם לברכה בכמה מקומות שלא ירבה בתענית שלא יתבטל מדברי תורה ואתה יהיה אלהים אמת, לפניך נגלו כל תעלומות לב, וכל הספקות שיש בלבי על זה, ומלבד רבוי המניעות שיש לי על ענין התענית מצד כבוד הענין בעצמו, נוסף לזה רבוי מניעות המוח מצד הספקות הרבים שבלבי על ענין התענית כאשר הזכרתי לפניך

תפילה נ אות תרמא

ובכן תרחם עלי, ותזכני ותורני ותלמדני, שאזכה לידע באמת איך להתנהג בענין התענית שאני מחיב להתענות בשביל תשובה על עוונותי הרבים כי אתה לבד ידעת את כל המניעות וכל הספקות והבלבולים שיש לי על זה, עד שאיני יודע לתת עצות בנפשי כלל בענין זה של תעניות ואתה יודע כמה אני צריך להתענות עד אשר כל מי לא יספיק לי להתענות חלק אחד מאלף וירבה ממה שאני צריך להתענות על תקון חטא ופגם אחד מחטאי ופשעי ופגמי המרבים מאד ואין אתנו יודע עד מה, לחשב מחשבות לישב דעתנו כלל בענין זה, כאשר נגלה לפניך אדון כל חוס וחנני ורחם עלי, ותדריכני באמתך ולמדני האמת לאמתו איך להתנהג בענין זה, ובכל הענינים והנהגות שבעולם, באפן שאזכה לצאת מרע לטוב, מחשך לאור גדול, ולשוב בתשובה שלמה לפניך באמת ובכל שלם ואזכה להיות כל ימי בתשובה בקדושה ובטהרה גדולה באמת:

תפילה לו אות תקמה

ובכן יהי רצון מלפניך יהיה אלהינו ואלהי אבותינו, אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב, ואלהי כל הצדיקים האמתיים ראשונים ואחרונים, ואלהי כל עמך ישראל הקדוש, אבינו אב הרחמן היודע כל תעלומות לב, שתרחם עלי ברחמיך הרבים ותחנני מאתך דעה בינה והשכל ותורני ותדריכני באמתך תמיד ותזכני בכל עת לדעת באמת הדרך הישר, איך להתנהג בעניני תעניות נדבה אם להתענות אם לחדל ותזכני לידע האמת לאמתו, ולהתנהג בדרך האמת כרצונך הטוב, כי לבי הולך אנה ואנה בענין זה על כן הנני משליך עצמי עליך לבד, והריני מוסר גופי ונפשי ורוחי ונשמתי אליך לבד שתעשה עמי מה שתראה וכרצונך אעשה ותעורני שלא אבלבל דעתי הרבה בענין זה, רק אזכה תמיד לעצה שלמה מהרה ותשפיע לי עצה טובה מאתך כרצונך הטוב באמת ואזכה לידע ולהבין איך להתנהג בענין התעניות ואיך להתנהג בכל הדברים שבעולם באפן שאזכה לסור מרע ולהכניע הגוף והחומר לגבי הנפש והצורה ולעסוק בתורתך ובעבודתך תמיד באמת כרצונך הטוב מעתה ועד עולם "השמייעני בבקר חסדך כי כך בטחתי הודיעני דרך זו אלך כי אליך נשאתי נפשי":

תפילה נז אות תשיא

ותזכני לדעת באמת איך להתנהג בעניני תעניות, כי איני יודע כלל איך להתנהג בזה כי אם עליך לבד אני סומך עצמי באמת, שתדריכני באמתך ותלמדני איך להתנהג בעניני תעניות, וכרצונך אעשה:

תפילה סב אות תשעה

ובכן תעורני ברחמיך הרבים ובחסדיך הגדולים, ותזכני להתענות תעניתים הרבה בקדושה ובטהרה גדולה, בשמחה ובטוב לבב כרצונך הטוב באמת, באפן שאזכה על-ידי התעניות לתקן פגם הדבור,